

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 2017 30 stp
Fakultetet for landskap og samfunn

Barn og unges involvering og innflytelse i den kommunale planleggingen - En kvalitativ casestudie i Sandnes kommune

Childrens Involvement and Influence on the municipal planning
- A Qualitative case study in Sandnes Municipality.

Linn Bringeland
Master i By- og regionplanlegging

Linn Bringeland

Barn og unges involvering og innflytelse i den
kommunale planleggingen
- En kvalitativ casestudie i Sandnes kommune.

BIBLIOTEKSSIDE

Tittel

Barn og unges involvering og innflytelse i den kommunale planleggingen
- En kvalitativ casestudie i Sandnes kommune

Title

Childrens Involvement and Influence on the Municipal Planning
- A Qualitative case study in Sandnes Municipality.

Forfatter

Linn Bringeland

Hovedveileder

Gro Sandkjær Hanssen

Antall sider

90

Opplag

4

Emneord

Kommunal planlegging, barn- og unge, medvirkning,
Sandnes kommune, involvering, innflytelse.

Keywords

municipality planning, Children and adolescents, participation,
Sandnes municipality, Involvement, Influence

FORORD

Da var tiden inne for å sette strek på dette arbeidet. Det er tre år siden jeg inntok skolebenken her på Norges miljø- og biovitenskapelige universitet på Ås. Denne oppgaven markerer en avslutning på en 5 årig mastergrad i By- og regionalplanlegging som har vært i samarbeid med EVA-plan. Dette prosjektet har gitt meg reisestøtte til å utføre denne kvalitative studien. Det har vært et krevende arbeid, samtidig som det har gitt meg ny og lærerik kunnskap knyttet til et interessant tema.

Jeg ønsker å rette en stor takk til Gro Sandkjær Hanssen som har veiledet meg gjennom arbeidet. Du har fra dag én vist et stort engasjement og bistått med både faglig kompetanse og god hjelp, som har vært upåklagelig. En stor takk må også rettes til mine informanter i Sandnes kommune som har bidratt med deres kunnskap og erfaringer.

Ås, 15.05.2017

Linn Bringeland

SAMMENDRAG

Medvirkning er et av fem bærende prinsipper for folkehelsearbeidet i Norge. Selve begrepet har lenge hatt en relativt bred politisk forankring på nasjonalt nivå. I dagens plan og bygningslov, er det formalisert at enhver har rett til å påvirke offentlige utrednings- og beslutningsprosesser. Dette pålegger norske kommuner å invitere innbyggerne til å medvirke når en ny plan skal igangsettes. Men loven stiller ikke krav til hvordan dette skal gjennomføres, og man har begrenset med kunnskap om hvordan medvirkning bør gjennomføres for at enhver skal føle seg inkludert, og da spesielt barn og unge. Barn og unge under 18 år, er en brukergruppe som ikke er rettighetshavere i formell forstand ved at de ikke blir valset som grunneier eller nabo. Barn og unges vurderinger og opplevelser er forskjellig fra de voksne og de er aktive brukere av sitt nærmiljø. Dermed er det de som har best kunnskap om hvordan deres nærmiljø bør utvikles videre. De aller fleste kommuner i dag har et eller flere etablerte høringsorgan for barn og unge, der formålet er å få frem deres meninger i saker som angår dem. Det er en større bevissthet om at barn og unges stemmer er viktig å inkludere, der mange kommuner søker etter gode råd og ønsker om mulige fremgangsmåter for hvordan de kan innfri kravet om medvirkning.

Sandnes kommune er oppgavens caseområde. Gjennom et kvalitativt forskningsintervju og med et utvalg av informanter fra kommunen, skal jeg basert på deres erfaringer og synspunkter kunne svare på følgende problemstilling;

Hvordan er barn og unge involvert i planleggingen i Sandnes kommune? Hvilken innflytelse har de? Og hvordan kan kommunen bli bedre?

Studien har hatt en kvalitativ forskningsdesign, ved bruk av semistrukturert intervju som metode. Ni informanter med ulike arbeidstitler fra Sandnes kommune har gitt sine synspunkter og erfaringer om temaet. Utvalget har bestått av politikere, planadministrasjonen og tidligere medlemmer fra Sandnes unge bystyre (Ungdomsråd). Intervjuene ble transkribert til skriftlig form og videre analysert. Funn fra analysen er tilslutt drøftet i henhold til relevant teori og tidligere forskning som omhandler barn og unges medvirkning i den kommunale planleggingen.

Faktorer som medvirkningsverktøy, involvering, innflytelse, engasjement, opplæring og kompetanse var viktige temaer ved kartleggingen og organiseringen av resultatene. Resultatene viste at kommunen må bli flinkere til å gi ut mer informasjon og bedre kommunikasjonen. Det var spesielt seks punkter kommunen kunne bemerke seg. Resultatene understreket også at kommunen har klart å involvere barn og unge i kommuneplanen gjennom tilretteleggelse av fremtidsverksted. Utfordringen har vært å utarbeide en kommuneplan som benyttes som et styringsdokument i den videre planleggingen. Utarbeidelse av reguleringsplaner legger ikke til rette for medvirkning utover lovens minstekrav. Studien viser hvordan maktfordelingen i planarbeidet påvirker medvirkningsarbeidet, der barn og unges stemmer synes å bli svakere jo mer håndfast planforslaget blir. Resultatene viser også at barn og unges opplæring og kompetanse er viktige forutsetninger for å gi mer kraft i medvirkningen.

ABSTRACT

Participation is one of five sustainable principles for public health-work in Norway. For a long period of time, the term has had a relatively wide political anchorage at the national level. It is formalized in the Planning and Building Act, that everyone has the right to influence public investigation and decision making. This imposes the Norwegian municipalities to invite residents to participate when a plan is about to be launched. However, the Act does not impose requirements on how this should be implemented, and we have limited knowledge of how participation should be implemented to make everyone feel included, especially children and adolescents.

Children and adolescents under the age of 18, is a group who does not have the license in the formal sense. They don't get warned as a landowner or neighbour. The ratings and experiences of children and adolescents differ from the adults and they are active users of their local community. Therefore they have the best knowledge of how their local community should be developed further. Most municipalities today have one or more established consultation body for children and adolescents, whose purpose is to bring their views on matters concerning them. There is a greater awareness that children and adolescents voices are important to include, where many municipalities are seeking good advice and wishes for possible procedures for how they can meet the requirement for participation.

Sandnes municipality is the subject area of this master thesis. Through a qualitative research interview and with a selection of informants from the municipality, I will based on their experiences and views be able to answer the following research question;

How are children and adolescents involved in planning in Sandnes municipality? What influence do they have? And how can the municipality get better?

The study has a qualitative research design, using semistructured interviews as a method. Nine informers with different work-titles from Sandnes municipality has given their views and experiences on the subject. The committee has consisted of politicians, the plan administration and former members of "Sandnes unge bystyre" (Youth Council). The interviews were transcribed to written form and further analysed. The findings from the analysis are at last discussed according to relevant theory and previous research that deals with children and young people's participation in the municipal planning.

Factors such as participation-tools, involvement, influence, engagement, training and competence were important topics in mapping and organizing the results. The results showed that the municipality must improve their ability to give more information and improving communication. There were in particular six points the municipality could notice. The results also emphasize that the municipality has managed to involve children and young people in the municipal plan through the organization of a future workshop. The challenge has been to elaborate a municipality plan that is used as a management document in the further planning. The preparation of regulatory plans does not allow for participation beyond the minimum requirements of the Act. The study shows how the power distribution in the planning work affects the participation work, where the children and adolescent voices appear to be weaker the more firm the plan proposal becomes. The results also show that children's and young people's education and competence are important prerequisites for giving more power to their participation.

INNHOLDSFORTEGNELSE

INNLEDNING

S. 13	BAKGRUNN
S. 13	PROBLEMSTILLING
S. 13	AVGRENSNINGER
S. 14	BEGREPSAVKLARING OG FORKORTELSER

MEDVIRKNING I HISTORISK PERSPEKTIV

S. 19	FREMVEKSTEN AV MEDVIRKNINGSBEGREPET I PLANLEGGINGEN
S. 19	FREMVEKSTEN AV BARN OG UNGES RETTIGHETER I DEN NORSKE LOVGIVNINGEN
S. 20	1970- tallet
S. 20	1980- tallet
S. 21	1990- tallet
S. 22	2000- tallet
S. 22	2010- tallet

TEORETISK TILNÆRMING

S. 25	LOVER OG REGLER
S. 25	FNs barnekonvensjon
S. 25	Rikspolitiske retningslinjer
S. 26	Barn og unges deltagelse etter plan og bygningsloven av 2008
S. 26	Medvirkningsbegrepet i lovgivningen
S. 27	GRAD AV DELTAGELSE
S. 27	Arnsteins ladder of participation
S. 27	Roger Hats` s Ladder of children`s partisipation
S. 29	Gjelende medvirkningsstige
S. 30	MEDVIRKNINGSMETODER
S. 30	Barnetråkk
S. 30	Fremtidsverksted
S. 31	TIDLIGERE FORKSNING
S. 31	Medvirkning i planleggingen
S. 31	Ungdomsråd
S. 32	Involvering og Innflytelse

METODE

S. 35	TILNÆRMING
S. 35	KVALITATIVE FORSKNINGSINTERVJU
S. 36	UTVALG AV INFORMANTER
S. 36	GJENNOMFØRING
S. 37	BEARBEING AV DATAMATERIALE
S. 37	ETISKE BETRAKNINGER
S. 38	METODEDISKUSJON

ANALYSE

S. 43	INNØRING I CASESTUDIET; SANDNES KOMMUNE
S. 45	PRESENTASJON AV DATA
S. 45	Del 1- Medvirkningsvertøy
S. 51	Del 2- Involvering og innflytelse
S. 56	Del 3- Motivasjon og engasjement
S. 60	Del 4- Opplæring og kompetanse

DISKUSJON

S. 65	MEDVIRKNINGSVERKTØY
S. 68	INVOLVERING OG INNFLYTELSE
S. 69	MOTIVASJON OG ENGASJEMENT
S. 71	OPPLÆRING OG KOMPETANSE

AVSLUTNING

S. 76	VEIEN VIDERE
S. 78	LITTERATURLISTE
S. 82	FIGURLISTE
S. 84	VEDLEGG

INNLEDNING

BAKGRUNN

Medvirkning i Norge er et av de fem bærende prinsippene for folkehelsearbeidet. I plan og bygningsloven (2008) beskrives medvirkning som enkeltpersoners rett til å delta og påvirke offentlige utrednings- og beslutningsprosesser. Deltagelse og påvirkning er i denne oppgaven spesifisert som involvering og innflytelse. Involvering handler om at innbyggerne får mulighet til å delta når en planprosess starter sitt arbeid, mens innflytelse handler om at deltagelsen skal gi et videre resultat. Dersom deltagelsen ikke fører til et resultat, vil man da ikke ha en direkte innflytelse, kun deltagelse. Innbyggerne i et samfunn har med andre ord rett til å planlegge sin egen fremtid. Likevel er det ikke spesifisert i loven hvordan medvirkning skal gjennomføres for at enhver skal føle seg inkludert, og da spesielt barn og unge.

Barn og unge under 18 år er en sårbar gruppe som i utgangspunktet ikke har noe stemmerett, og de er ikke rettighetshavere i formell forstand ved at de blir varslet som grunneier eller nabo når et prosjekt skal igangsettes. Barn og unge er i høyeste grad i stand til å påpeke problemer som må endres i et samfunn, og deres synspunkter og vurderinger er viktig fordi politikerne og kommunene ofte ikke har kjennskap til hva denne brukergruppen mener i saker som angår dem. Selv om vi har vært barn selv, er samfunnet stadig i endring, som igjen resulterer i at behovene også er i endring. I tillegg er barn og unge sine vurderinger og opplevelser forskjellig fra de voksne har (BFD 1999). Vi ser at barn og unge er brukergruppen som bruker lokalmiljøet aktivt og vil derfor ha mer kunnskap om hvordan deres nærmiljø bør tilrettelegges (ibid).

I rapporten "de unge stemmene" (Knudtzon & Tjerbo 2009) vises det hvor stor andel av Norges kommuner har etablert ett eller flere høringsorgan for barn og unge. Disse høringsorganene er ofte omtalt som ungdomsråd eller ungdomsutvalg, der formålet er å få frem barn og unges meninger i saker som angår dem. Bevisstheten om å inkludere barn og unge har økt de siste årene, og flere kommuner søker etter gode råd og mulige fremgangsmåter om hvordan de kan innfri kravet om medvirkning.

I denne masteroppgaven er barn og unges involvering og innflytelse satt i fokus inenfor caseområde; Sandnes kommune. Målet for oppgaven er å undersøke hvilke medvirkningsmuligheter denne gruppen har i Sandnes kommune. Hvilke medvirkningsverktøy og høringsorgan legger kommunen til rette for? Og hvilke erfaringer og synspunkter har barn og unge, politikere og administrasjonen med sine ordninger og tilnærminger?

PROBLEMSTILLING

Gjennom et kvalitativt forskningsintervju med et utvalg av informanter fra Sandnes kommune skal jeg basert på deres erfaringer og synspunkter kunne svare på følgende problemstilling:

Hvordan er barn og unge involvert i planleggingen i Sandnes kommune? Hvilken innflytelse har de? Og hvordan kan kommunen bli bedre?

AVGRENSNINGER

Problemstillingens setter en del avgrensninger. For det første er case-studien kun Sandnes kommune. Dette utgjør at oppgaven går mer i dybden på temaet. Informantene fra kommunen har lurt på om deres arbeid vil bli sammenlignet med en annen kommune. Dette spørsmålet stilte jeg meg selv tidlig i oppgaven, men ble fort enig med meg selv at tidsbegrensningen mest sannsynlig ville gått utover oppgavens kvalitet og dybdeomfang. Jeg har med formodning forsøkt å finne tidligere forskning som enten understøtter eller utfordrer funnene oppgaven gjør rede for.

For det andre er barn og unge i denne oppgaven definert i aldersgruppen 0-18. Mye av fokuset ligger på involvering og innflytelse på ungdom- og videregående skoler som engasjerer seg i SUB og barne- og ungdomskolelever som engasjerer seg i BUBS. I tillegg har jeg forsøkt å inkludere spekteret av barnehagebarn, samt barn og unge som ikke engasjerer gjennom SUB, BUBS eller elevrådet. Av de som deltok på intervju er bevisst over 18 år, da det krever strenge etiske krav (Christensen 2006). Samtidig har det vært en fordel å inkludere de som er litt eldre og som har sittet i SUB, da de har tilegnet seg god erfaring og kan gi sitt synspunkt på temaet. Det hadde det vært interessant og pratet med flere barn og unge i ulike aldersgrupper, for å kartlegge om det er noen systematiske forskjeller.

Videre i intervjusituasjonen, har jeg bevisst lagt fokuset på spørsmål som er utenom de lovpålagte kravene som plan og bygningsloven (2008) legger til rette for. Oppgaven skal likevel redegjøre for dem.

Tidligere forskning understreker at 90 % av alle reguleringsplaner blir i dag utformet av private utbyggere, og der 67 % av planansvarlige i kommunen svarte at forslagsstiller vanligvis ikke legger til rette for medvirkning utover lovens minstekrav (Hanssen et al. 2015). I denne oppgaven har jeg ikke gått nærmere inn på kommunens forhold til private utbyggere i forhold til planforslag. Dersom tid og kapasitet hadde strukket til, hadde dette vært et viktig og interessant synspunkt å sett nærmere på.

FORKORTELSER

BFD = Barne- og familiedepartementet	NOU = Norges offentlige utredninger
BLD = Barne- og likestillingsdepartementet	NSD = Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste
BUBS = Barn- og unges bystyre	PBL = Plan og bygningslov
IMDi = Integrerings- og mangfoldsdirektoratet	RPR BU = Rikspolitiske retningslinjer for barn og unge
KMD = Kommunal- og moderniseringsdepartementet	SUB = Sandnes unge Bystyre

BEGREPSAVKLARING

UNGDOMSRÅD

Et ungdomsråd består av en gruppe ungdommer som skal representere alle ungdommene som er bosatt i sin kommune. Det er et lokalt høringsorgan der formålet er å få frem barn og unges meninger om saker som angår dem, jf. FNs barnekonvensjon, artikkel 12. Det varierer fra kommune til kommune om det kalles for ungdomsråd, ungdomsutvalg eller ungdommens kommunestyre. I Sandnes kommune ble ungdomsrådet opprettet i 1997, men endret sitt navn til Sandnes unge bystyre (SUB) i 2014 (Sandnes kommune 2014) og består av to representanter fra hver ungdom- og videregående skole i kommunen. Jeg vil for ordens skyld bruke «Sandnes unge bystyre» der det gjelder dem direkte, og «ungdomsråd» der jeg beskriver om det generelle.

BARN OG UNGES BYSTYRE

Barn og unges bystyre (BUBS) består av to representanter fra hver barne- og ungdomsskole i kommunen, der de møtes én gang i året. Noen ganger kalles det også for barn og unges kommunestyre, men i Sandnes benyttes BUBS. Bystyret bygger på samme regler og oppsett som politikernes bystyre og har som formål å få frem temaer som barn og unge er opptatt av. Det er SUB som har ansvar for å følge opp de ulike sakene BUBS legger frem og skal ivareta alle barn og unges interesser.

BARN- OG UNGE

Uttrykket barn og unge gjelder aldersgruppen 0-18 år. Tiden som barn, defineres fra dagen man blir født og frem til man blir ten-åring, altså fra 0-13 år. Mens unge/ungdom defineres fra den alderen man slutter å være barn og snart er på vei til å bli voksen,

altså fra 13-18 år. I henhold til FNs barnekonvensjon og internasjonal rett er mennesker under 18 år, et barn i juridisk sammenheng og man er ikke myndig i Norge før man er 18 år, som igjen er tiden man får selvstendig stemmerett.

Innenfor aldersgruppen 0-18 år vil det foreligge ulike behov og forutsetninger som vil være sterkt forskjellig ut fra alder. På bakgrunn av det store alders-spekteret må tiltak som skal sikre deres oppvekstvilkår vurderes fra hvilket behov man har som barn i de ulike aldrene.

UNIVERSELL UTFORMING

Generelt er universell utforming en langsiktig og nasjonal strategi som skal bidra til å gjøre samfunnet tilgjengelig for alle. Det vil si at man skal forhindre diskriminering samtidig som man utformer og tilrettelegger fysiske omgivelser som resulterer at de kan brukes av alle i størst mulig grad. Dette skal også skje uten at det oppstår et behov for tilpassning eller spesiell utforming. (KMD 2009). Regjeringen ønsker å komme bort fra en tankegang der individet blir definert som problemet, og der spesielle tiltak for personer med nedsatt funksjonsevne blir hovedløsningen.

Universell utforming i planleggingssammenheng er nedfelt i formålsparagrafen til Plan og bygningsloven (2008) der det heter at; «Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak. Det samme gjelder hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og estetisk utforming av omgivelsene» jf. § 1-1. Det vil si at enkeltpersoner og grupper har like mye rett til å kunne delta og påvirke beslutningsprosesser og sin egen fremtid (KMD 2009).

PLANLEGGING

Med planlegging har man som formål å utvikle et samfunn som sikrer de viktige fellesverdiene. Å planlegge vil si at man har et ønske om å oppnå noe i fremtiden, og forbereder oss for hvordan man skal oppnå dette ønsket. Planleggingssystemet i Norge er bygd opp som et planhierarki der planer fra et høyere nivå skal være rammer og retningslinjer for planer på et lavere nivå i systemet. Med det vil en nasjonal plan styre en regional plan. En regional plan vil styre en lokal plan og lokal plan vil styre en reguleringsplan, som igjen styrer byggesaken (KMD u.d)

MEDVIRKNING

Selve begrepet medvirkning har flere synonymer; bidrag, innsats, deltaking, influere osv. Ordet "med" betegnes som å gjøre noe i fellesskap med andre eller å være med å bestemme eller påvirke, mens ordet "virke" vil si å gjøre noe sammen som resulterer i noe, eller at «ens deltagelse kan bidra til endring» (Bakken 2010 s. 7).

I henhold til Plan og bygningsloven (2008) handler medvirkning om enkeltpersoners og gruppers rett til å kunne delta i og påvirke offentlige utrednings- og beslutningsprosesser. Det innebærer at hvert enkelt individ i et samfunn, har rett til å selv planlegge og/eller påvirke sin egen fremtid. Det å kunne medvirke er en lokal og grunnleggende forutsetning for å gi befolkningen en mulighet til å påvirke planløsninger som foreligger i deres omgivelser (KMD 2014).

DELTAGELSE OG INNFLYTELSE

Deltagelse og innflytelse er to ulike dimensjoner som hører til begrepet medvirkning. Deltagelse vil si at befolkningen får mulighet til å delta når en planprosess starter sitt arbeid. Deltakelsen skal ha gitt et resultat for at man kan si at man har hatt innflytelse. Hvis deltagelsen ikke fører til et resultat, vil man ikke ha hatt direkte innflytelse, kun deltagelse (Rundskriv Q-27 2006b).

BARNEREPRESENTANTEN

I Plan- og bygningsloven (1985) ble det tatt inn en bestemmelse som sier at kommunestyret er pliktig å utpeke en etatsjef eller en tjenestemann til å ivareta barn og unges interesser. Man sier at barnerepresentanten fungerer som en «vaktbikkje» innad i kommunen, som vil si at personen skal ha tilstrekkelig kunnskap om lovverket og planprosesser når man snakker om PBL og RPR som gjelder barn og unge.

For at ordningen som barnerepresentant skal fungere i kommunen, er det viktig å holde et godt samarbeid med andre aktører i kommunen, fylket, samt lag og organisasjoner (BFD 1999). Etter ny Plan- og bygningslov (2008) endres ordningen med barnerepresentanten. Dette innebærer at det er frivillig for kommunen å utnevne en barnerepresentant. Men man kan legge merke til at selv om ordningen med barnerepresentanten er frivillig, må det kommunale fortsatt pålegge eller sørge for en ordning som ivaretar den rollen som barnerepresentanten hadde;

«I forhold til kommunene har det vært et spørsmål om det fortsatt skal være en særskilt barnerepresentant. Departementet har kommet til at begrunnelsen for å ha en særskilt ordning for å ivareta barn og unges interesser fortsatt er gyldig. En lovfesting av kravet om at det skal utpekes en person i kommunens administrasjon er imidlertid ikke i samsvar med kommunelovens prinsipp om rådmannen som administrativ leder for hele kommunens virksomhet. Det foreslås derfor i stedet at kommunene skal sørge for en ordning som viderefører intensjonene i dagens bestemmelse» (Ot.prp. nr. 32 (2007-2008) s. 80).

BARN OG UNGES KOORDINATOR

I motsetning til barnerepresentanten som skal tale barn og unges stemmer i plansaker, så har ofte medlemmene i ungdomsrådet ofte en koordinator. Personen som påtar seg stillingen er gjerne ansatt i kommunens administrasjon, der oppgaven hans eller hennes er å veilede medlemmene i ungdomsrådet, sørger for opplæring, kaller inn til møter og sørger for god kontakt mellom ungdomsrådet og administrasjonen og politikere.

Figur 2. // Barn leser. Foto: Christopher Futcher. (Futcher 2010)

A photograph showing two people from behind, engaged in painting a large, colorful mural on a wall. The person on the left has long, wavy blonde hair and is wearing a dark jacket. The person on the right has short blonde hair and is wearing a dark blue t-shirt. Both are holding spray paint cans and have their arms raised, applying paint to the wall. The mural features abstract shapes in shades of teal, red, and blue. The background is slightly blurred, focusing attention on the subjects and their activity.

MEDVIRKNING I HISTORISK PERSPEKTIV

FREMVEKSTEN AV MEDVIRKNING I PLANTEORETISK SAMMENHENG

Historisk sett har begrepet medvirkning vært sentralt i lang tid og det nevnes flere steder i planteorien. Som beskrevet i hjemmeeksamen fra fagene APL 330 og APL 103, beskriver jeg hvordan ingen andre epoker enn 1900-tallet har gjennomgått så mye politiske og økonomiske forandringer. Som et resultat av de dårlige levekårene under industrialismen fikk man en rask og uventet reaksjon der planleggingsidealer og nye planløsninger kom så fort at innbyggere ikke fikk til å reagere. Denne epoken ble kalt det modernistiske planleggingsidealet på grunn av den ukontrollerte planleggingen.

Peter Hall beskriver sin kritikk mot denne epoken ved at de nye planløsningene kom så fort, og det ble presset på innbyggerne som resulterte i at man ikke tok hensyn til deres preferanser, levemåter eller særtrekk. Planleggerne som sto bak, forsto seg ikke på arbeiderklassens levemåte og man mistet den sosiale strukturen som utgjorde et trivelig lokalsamfunn (Røe 2004).

Kommunikasjon, dialog, debatt og forhandlinger tok en større rolle i planleggingen, også kalt det kommunikative planleggingsidealet. Nå ønsket man å åpne opp for deltagelse for flest mulig i samfunnet. Likevel ble det rettet mye kritikk mot denne type planlegging da man mente det ikke var mulig å oppnå konsensus eller enighet på den måten samt at motstanderne mente at idealet var for utopisk, som førte til at man ikke tok hensyn til eksisterende maktrelasjoner. Jürgen Habermas var en av forkjemperne til denne bevegelsen (Tewdwr-Jones & Allmendinger 1998).

Chantal Mouffe (2013) kritiserte Habermas for sitt planleggingsideal da hun mente at man måtte gi opp drømmen om den rasjonelle konsensus siden den vanligvis ble reflektert i et hegemoni. Hegemoni vil si at noen har en førende rolle eller at det noen som styrer eller dominerer andre grupper (Andersen 2016). Mouffe (2013) mente at agnostisk pluralisme er en bedre måte å gå frem på. Det betyr at man forsøker å forstå hvordan motstand, makt og interesser virker inn som medvirkningsprosess i planleggingen. Hennes tilnærming om agnostisk filosofi handlet om at man søkte konsensus for tidlig i politikken og mente man heller måtte opprette offentlig arenaer hvor ekte politiske agonisme kunne spille ut.

Når man snakker om agonisme menes det at man oppfatter konflikt og uenighet som noe positivt, mens antagonisme er motsatt da man oppfatter det mer som motstand. For ifølge Pløger, mente han at

politikkerne og planleggerne oppfatter konflikter og uenigheter mer som antagonisme enn agonisme (Pløger 2004). Han oppfattet medvirkning mer som et middel for å skape forutsigbarhet i planleggingen ved å styre og kontrollere konflikter (ibid).

Som jeg diskuterer i faget APL 330 ser man hvordan samfunnsplanleggingen har tatt form, gjennom ulike idealer som man da mente var det beste for samfunnet. Kritikken som oppsto underveis, har gjort oss i stand til å lære av våre feil, som igjen har resultert i hvordan samfunnet vårt er i dag. Jeg argumenterer hvordan dagens samfunn er langt fra perfekt, der man egentlig aldri klarer å oppnå konsensus der alle innbyggerne innenfor et samfunn er tilfreds. Det vil alltid være forskjeller og ulikheter innenfor et samfunn, noe Mouffe prøvde å forklare; at man må respektere disse forskjellene i stedet for å kjempe mot dem. Videre beskriver jeg hvordan engasjement i planleggingen handler om å ta hensyn til forskjeller, uenigheter og sørge for åpenhet, som anses som en nødvendighet for å unngå å ekskludere noen samfunnsgrupper, som for eksempel barn og unge.

FREMVEKSTEN AV BARN OG UNGES RETTIGHETER I DEN NORSKE LOVGIVNINGEN

På 40 år har mye forandret seg, boligmarkedet er blitt mer liberalisert, plan- og forvaltningssystemet har fått betydelige endringer, endring i hvem som er involvert i den fysiske planleggingen og «en institusjonalisering av barns fritid er noen faktorer som har vært med på å påvirke premissene for barns oppvekstvilkår» (Hammarqvist & Stenbråten 2009 s. 4).

Vi ser at dagens utfordringer samsvarer med datidens utfordringer ved at økende trafikk og grønne områder blir bygget ned til fordel for fortetting. For å best mulig legge til rette for barn og unges omgivelser, er det viktig at man lærer fra fortiden og tilegner oss eksisterende kunnskap og erfaringer. Med utgangspunkt i det vil jeg beskrive det historiske perspektivet innen barn og unges medvirkning og vil gå helt tilbake til 1970 og frem til i dag. Spesielt rundt 1970 og 1980-tallet skjedde det mye endringer innen politikk, planlegging og på forskningsfronten i henhold til barn og unge. Vi ble mer bevisst på at utforming av byene måtte tilrettelegges bedre for denne brukergruppen (Hammarqvist & Stenbråten 2009).

I nyere tid har vi også forstått at vi «voksne» ikke alltid vet best hva barn og unge ønsker. Man ble bevisst på at barn og unges stemmer er viktig å fremme i samfunnets fremtidige utvikling.

1990-TALLET

Utviklingen fra 1970-80 tallet, beskriver viktigheten av å inkludere barn og unges meninger rundt planlegging. Gjennom 1990-tallet ble det fokusert mer på hvordan man skulle trekke inn barn og unge, med andre ord var man ikke lenger i tvil om nødvendigheten for å inkludere barn og unge. Gjennom kommende tiår ble det etablert flere deltagelses- og innflytelsesordninger som ungdomsråd, ungdommens kommunestyre, ungdommens fylkesting og ungdomstinget for å nevne noen (BLD 2009). I dagens kontekst har totalt 82 % av alle kommuner i Norge et ungdomsråd eller lignende innflytelsesorgan for ungdom (Knutzson & Tjerbo 2009 s. 105).

Tiåret hadde et større fokus på metodikk innen barns medvirkningsevne, og i 1993 ble barnetråkk-metodikken utviklet av Eva Almhjell, som er en fylkesplanlegger fra Vestfold. Metoden stammer fra dyretråkk, som kommunen brukte til å kartlegge dyrs beiter og levesteder. På den tiden foregikk metoden manuelt, men har i seinere tid blitt digitalisert (Norsk Forum 2010). En annen metode som startet opp tidlig på 1990-tallet, var Porsgrunnmodellen. Modellen hadde som mål å involvere barn og unge i lokaldemokratiet, som fikk pris og ros for sitt arbeid. Andre kommuner innførte samme modell i sitt arbeid, men har i seinere tid vist seg å mislykkes, da ungdommene selv syntes at modellen ikke fungerte slik de ønsket (Førli Aas 2004).

I 1997 blir boken «Fra barnetråkk til ungdomsting» utgitt av Barne- og familiedepartementet som har som formål at flere kommuner skal styre sitt arbeid med barn og unges mulighet til medvirkning. Den tar for seg ulike rapporter, og erfaringer fra tidligere arbeid. Hensikten var å inspirere andre kommuner.

I 1998 opprettet Barne- og familiedepartementet (BFD), Ungdommens demokratiforum, som hadde som formål å sikre ungdoms deltagelse og innflytelse i samfunnsutviklingen. Barn og unge fikk komme med råd og innspill når det gjaldt politiske spørsmål. Forumet besto hovedsakelig av ungdom mellom 15 og 26 år og eksisterte frem til 2001. Frem til da, var det fremmet over 70 forslag og innspill, men gikk tapt på grunn av manglende støtte fra regjeringen i Stortingsmelding nr. 39 (2001-2002) som omhandler oppvekst- og levekår for barn og ungdom i Norge (BLD 2009).

1970-TALLET

Barn og unges deltagelse har hatt store endringer gjennom historien. Det hele startet for fullt i 1972, da St.meld. nr. 76 (1971-72) om *boligspørsmål* kom. Formålet var å sikre barnas behov og muligheter i det fysiske miljøet rundt boligen. Videre la de frem flere krav til et godt bymiljø som skulle gi fremtidige utbyggere veiledning. Dette var krav som gjaldt leke- og rekreasjonsområder, trafikk, natur og vegetasjon og sosial infrastruktur for å nevne noen (Hammarqvist & Stenbråten 2009).

Noen år etter kom St.meld.nr. 17 (1977-1978) om *barns oppvekstvilkår*. Som la frem problemet om at variert og allsidig lek ble redusert som følge av økt utbygging. Man ble bevisst på at man manglet et lovverk som la til rette for barns interesser og man mente at datidens planleggere ikke hadde nok kunnskap om barnas behov i den fysiske planleggingen. Denne stortingsmeldingen var den første som satte problemet på spissen (Ibid).

For 38 år siden, i 1979 arrangerte FN for første gang internasjonalt barneår. Oppmerksomheten ble for alvor rettet mot barns rettigheter og det var et større behov for at barn og unge skulle bli hørt i saker som angikk dem (Unicef Norge 2013). Med dette utgangspunktet ble flere kommuner inspirert til å utarbeide barne- og ungdomsplaner der fokuset var å få frem barnas stemmer, slik at deres meninger om det lokale miljøet ble sentralisert (BLD 2009).

Figur 4. // Sandnes gjennom 100 år Foto: J.S. Jonassen. (Sandnes 2160 2010)

1980-TALLET

Dette ti-året ble det satt et større fokus på å utarbeide metoder for å bedre barn og unges form for deltagelse. Spesielt de som arbeidet innen barne- og ungdomsforskning argumenterte for at barn og unge er ressurssterke informanter som bør brukes til å bedre både innsikt og forståelse når man skal planlegge. Forskningen gjaldt også å inkludere svake grupper som en del av metodeutviklingen for å anerkjenne deres virkelighetsbeskrivelser, men også for å få frem deres tanker og forlag til endringer og tiltak (BFD 1989)

I 1981 ble loven om Barneombudet etablert i Norge, som den første i verden. Loven pålegger at barneombudet skal sørge for at Norsk forvaltningspraksis er i tråd med FNs konvensjon om barn og unges rettigheter. Tidligere skulle Barneombudet sørge for at barnet ble hørt og lyttet til, mens nå ble barn og unge invitert til å komme meg egne innspill (NOU 1995:26).

I 1985 besluttet FN at det kommende året skulle utpekes til internasjonalt ungdomsår. Før året startet ble det opprettet en rådgivende komité om skulle ha ansvar for de internasjonale forberedelsene. Norge var en av 24 medlemsland i denne komiteen (St.meld. nr. 44 (1985-1986) s. 4).

I 1986 ble en ny plan- og bygningslov vedtatt (PBL 1985). Den tidligere loven fra 1965 tok lite hensyn til medvirkning generelt. Den fokuserte mer på oppfølging av utbygging og ga mer rom for lokal tilpasning i form av vedtekter da landet var i en stekt økonomisk vekst på den tiden. Den nye loven av 1985 skulle forenkle beslutningsprosessen, samtidig som den skulle ha et større fokus på selve planprosessen – med andre ord var den mer omfattende (Bratberg 1995). Viktigst av alt, så la den mer til rette for barn og unges oppvekstvilkår, der loven blant annet påla kommunestyrene å utpeke hver sin tjenestemann eller en etatsjef som skulle ha særlig ansvar for å ivareta barn og unges interesser når det gjaldt behandling av plansaker, jf. §§ 2 (3) og 1-9.

10 år etter det internasjonale Barneåret, ble FNs konvensjon om barns rettigheter enstemmig vedtatt i 1989, og for første gang var barn- og unges egne menneskerettigheter nedfelt i et bindende internasjonalt dokument. Norge var et av de første landene i verden til å undertegne konvensjonen som videre ble ratifisert av regjeringen i 1991, og i 2003 inkorporert i norsk lov (BFD 1989). Som følge av 10-årsjubileumet ble det publisert et jubileumsskrift, for å gi et tilbakeblikk på Barneåret – ekspedisjonssjef for Forbruker- og Administrasjonsdepartementet uttalte følgende:

«Konkret er det vanskelig å si hva som kom ut av Barneåret – vi vet ikke hva som ville skjedd uten. Men det er lov å tro at barneombudet, barneplanene og på internasjonalt plan – arbeidet med konvensjonen om barns rettigheter, neppe ville ha kommet så fort uten Barneåret» (Fretheim & Norge Forbruker- og administrasjonsdepartementet 1989 s. 3)

Som følge av barneåret, ble en landsomfattende aksjon etablert - *Aksjon skolevei* som skulle sikre trafiksikkerheten langs skoleveier. Foresatte, lærere og elever registrerte steder langs skoleveier der trafiksikringstiltak kunne settes inn. Flere kommuner startet å utforme egne barneplaner som følge av barneåret og av St.meld.nr. 17 (1977-1978). Det ble ikke pålagt noe krav til form og innhold på bakgrunn av at terskelen for at kommunene skulle starte å utarbeide en slik plan skulle være lav. På midten av 80-tallet hadde 400 av 449 kommuner satt i gang en barne- og ungdomsplan. Arbeidet med disse planene har bidratt til en enklere overgang for barn og unge å involveres i planprosesser (Hammarqvist & Stenbråten 2009s. 29).

Rikspolitiske retningslinjer ble iverksatt i 1989. Der hensikten er å styrke barn og unges interesser i planleggingen. Retningslinjene er like aktuell den dag i dag i dag og er hjemlet i Plan- og bygningslovens § 17-1 (1) (KMD 1989). Paragrafen ga blant annet krav om fysisk utforming av lekeområder, samt erstatning dersom et lekeområdene blir omgjort til andre formål.

2000-TALLET

St. meld. nr. 39 (2001-2002) med tittelen «oppvekst- og levekår for barn og unge i Norge» ble utgitt. Formålet var å få frem datidens problem, med at barn og unges deltakelse var for svak i flere kommuner og ønsket en bedre medvirkningsprosess som skulle sikre dette. Det kommer blant annet frem at selv om det skjer mye positivt rundt barn og unges medvirkning, er det fortsatt ikke bra nok. Det er ikke alltid man klarer å vinne frem deres interesser i planarbeidet. Et av tiltakene for å snu problemet var å starte med en årlig kåring av årets «barne- og ungdomskommune» i regi av Barne- og familiedepartementet (BLD 2009).

I 2005 kommer skrevet om Soria Moria-erklæringen som påpeker viktigheten av ungdommens mulighet for innflytelse og deltagelse i planleggingen (Soria-Moria erlæringen 2005). I 2006 publiseres «håndbok for ungdomsråd» av Barne- og likestillingsdepartementet som skal veilede kommuners ungdomsråd. «Deltagelse og innflytelse fra barn og ungdom» blir også utgitt av samme departement og samme år. Det er et rundskriv som retter seg mot kommunene, samt andre etater som planlegger eller annet arbeid der barn og unge deltar. Den skal være veiledende om hvordan arbeidet med deltagelse og innflytelse for barn og unge kan styrkes (Rundskriv Q-27 2006b).

Rundskrivet *Om barn og planlegging* blir publisert i 2008. Denne erstatter de tidligere retningslinjene fra 2006 (Miljøverndepartementet). Samme år trer den nye plan- og bygningsloven i kraft (PBL 2008). Videre i 2009 blir rapporten «De unge stemmene» publisert fra NIBR, der forfatterne belyser barn og ungdommens deltagelse og innflytelse i de kommunale planleggingsprosesser (Knutzton & Tjerbo 2009).

2010-TALLET

Det arrangeres nytt ungdomsår, i regi av FN i 2010 – med et 25 års jubileum. I 2011 blir en ny temaveileder utgitt av miljødepartementet om «barn og unge og planlegging etter plan- og bygningsloven» som redegjør ulike føringer etter Norges lovverk. Norges offentlige utredninger utgir samme år sin rapport om «ungdom, makt og medvirkning» der de redegjør for ungdommens muligheter for medvirkning (NOU 2011: 20 2011).

I 2014 blir Barnetråkk digitalisert av Norsk design- og arkitektursenter, i samarbeid med Naturfagsenteret, Bengler AS og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (DOGA 2014). Samme år ble barnets beste prinsippet inntatt i Norges grunnlov. Det var på dette tidspunktet at prinsippet om barnets beste virkelig ble gjort mer synlig i landet vårt (Blaker Strand 2015).

En utvidelse av barnetråkk startet å ta form i 2015. Nemlig Ungdomstråkk, der det er KMD som utlyste dette som «forprosjekt med opsjon på hovedprosjekt om ungdoms bruk av uterom, parker og plasser» (Landsverk Hagen et al. 2016 s. 2). I 2016 fikk Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) og Rodeo arkitekter AS tilslag på forprosjektet. Prosjektet er fortsatt under utvikling (Ibid).

Figur 5. // Sandnes fra mellomkrigstiden, Foto: Ingva Dahle. (Simonsen u.å.)

Figur 6. // Oversiktsbilde over Sandnes sentrum. (Sandnes kommune 2015a)

LOVER OG REGLER

På nasjonalt nivå har barn og unges medvirkning i Norge lenge hatt en bred politisk forankring. Vår øverste rettskilde, Kongeriket Norges Grunnlov ble gitt i riksforsamlingen på Eidsvoll 17.mai 1814 og har en viktig paragraf som sier at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn når avgjørelser og handlinger tas, som berører barn og unge jf. § 104, andre ledd. Barnets beste er også nedfelt i FNs barnekonvensjons artikkel 3.

Selve prinsippet handler om at barn- og unge er sårbare med tanke på at de ikke er myndig og ikke kan tale for sin egen sak. Derfor er barnets beste nødvendig å sikre i samfunnet vårt for at deres interesser og meninger skal bli hørt og vektlagt (Blaker Strand 2015).

FNs BARNEKONVENSJON

FNs barnekonvensjon ble vedtatt av FNs generalforsamling i 1989. Den arbeider aktivt med å inkludere barn og unge i planleggingen og anses som en viktig bidragsyter. Norge undertegnet konvensjonen samme år, men som seinere fikk et større behov for å øke sin gjennomslagskraft i norsk lov. I «*Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett*» (1999) er barnekonvensjonen inkludert. Det vil si at dersom en situasjon oppstår mellom norsk lovgivning og barnekonvensjonen, vil det alltid være konvensjonen som gjelder. Konvensjonens artikkel 12 og 13 er de mest sentrale i denne sammenheng. Artikkel 12 sier at alle barn har rett til å uttale sin egen mening i saker som vedrører dem, samt at deres meninger skal vektlegges. Mens artikkel 13 sier noen om barns ytringsfrihet, der de har rett til å meddele opplysninger og ideer, samt en rett til å få informasjon og uttale seg i saker som gjelder dem (BFD 1989).

I kommunal sammenheng er konvensjonen svært aktuell, da deres beslutninger påvirker barn og unges miljø i høy grad. Det er kommunen selv som skal sørge for at rettighetene i konvensjonen blir overholdt. Samtidig vil FNs barnekomite sørge for at bestemmelsene følges og har som oppgave å kontrollere dette i alle landene som har undertegnet konvensjonen (Barneombudet u.å.).

Artikkel 12 - Barnets rett til å gi uttrykk for sin mening

1. Partene skal garantere et barn som er i stand til å gjøre danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

2. For dette formål skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller gjennom en representant eller et egnet organ, på en måte som er i samsvar med saksbehandlingsreglene i nasjonal rett.

Artikkel 13 – Ytrings- og opplysningsfrihet

1. Barnet skal ha rett til ytringsfrihet; denne rett skal omfatte frihet til å søke, motta og meddele opplysninger og ideer av ethvert slag uten hensyn til grenser, enten det skjer muntlig, skriftlig eller på trykk, i kunstnerisk form eller gjennom en hvilken som helst uttrykksmåte barnet måtte velge.

2. Utøvelsen av denne rett kan undergis visse begrensninger, men bare begrensninger som er fastsatt ved lov og som er nødvendige:

- a) av hensyn til andres rettigheter eller omdømme, eller
- b) for å beskytte nasjonal sikkerhet, offentlig orden (ord public) eller offentlig helse eller moral.

RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER

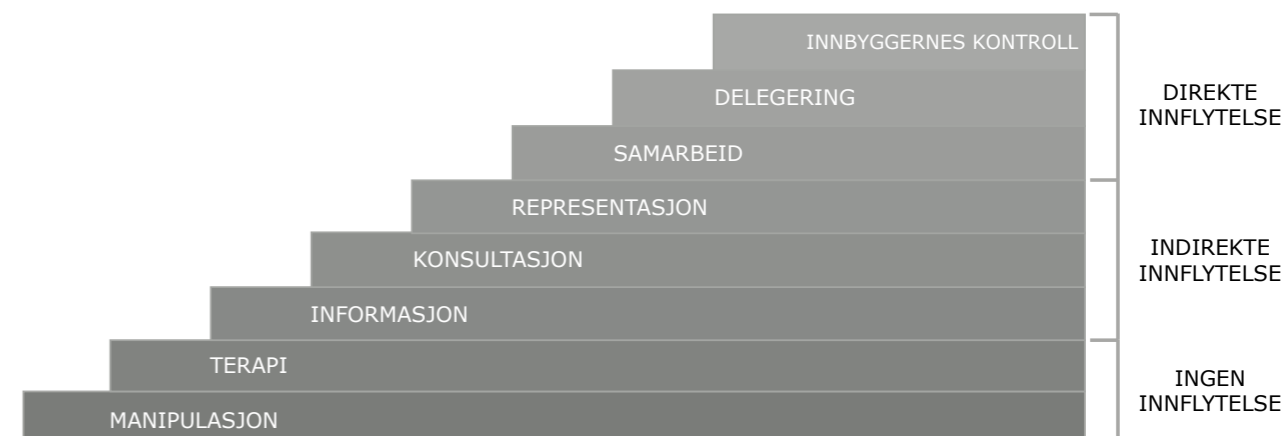
I Rikspolitiske retningslinjer for barn og unge (RPR BU) § 4 d. heter det at den kommunale planprosessen skal «organiseres slik at synspunkter som gjelder barn som berørt part kommer fram og at ulike grupper barn og unge selv gis anledning til å delta». Retningslinjene ble hjemlet i plan og bygningslovens § 3-5, der hensikten er å ivareta barn og unges interesser i planleggingen og skal stille krav til den kommunale planleggingsprosessen. Det er kommunen selv som skal sørge for at retningslinjene blir overholdt.

I henhold til RPR BU § 2 er formålet å:

- a. Synliggjøre og styrke barn og unges interesser i all planlegging og byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven.
- b. Gi kommunene bedre grunnlag for å integrere og ivareta barn og unges interesser i sin løpende planlegging og byggesaksbehandling.
- c. Gi et grunnlag for å vurdere saker der barn og unges interesser kommer i konflikt med andre hensyn/interesser
- d. Barns synspunkter som berørt part skal komme frem i planprosessen slik at de får mulighet til å delta.

GRAD AV DELTAGELSE

ARNSTEIN'S LADDER OF PARTICIPATION

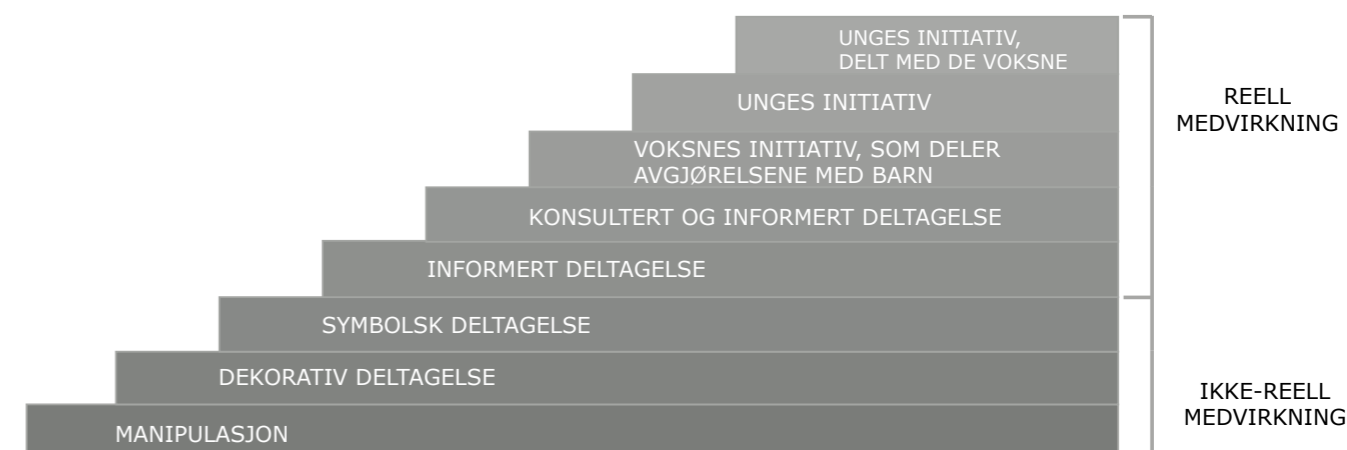
Figur 7. // Arnstein`s Ladder of Participation. (Arnstein 1969)

Sherry Phyllis Arnstein er forfatteren bak Ladder of Citizen Participation. Det er en modell som for første gang ble presentert i 1969, og er den mest brukte modellen for å plassere grad av medvirkning. Arnstein skiller mellom åtte ulike trinn i sin modell, der disse fordeles over tre kategorier; Ingen innflytelse, indirekte innflytelse og direkte innflytelse (se Figur 7)

De to nederste trinnene er manipulasjon og terapi, som beskriver nivåer av ikke deltagelse eller ingen innflytelse. Det vil si at man som planlegger ønsker å

belære innbyggerne, men de får ikke uttale seg og har lite eller ingen innflytelse. Informasjon, konsultasjon og representasjon beskriver nivåene av indirekte innflytelse. På disse trinnene vil innbyggere få mer informasjon, men vil ikke få mulighet til å si sin mening før trinn 4 og 5. Det vil si at man får mulighet til å delta, men det er ingen garanti for at sin mening gir innflytelse. Samarbeid, delegering og innbyggernes kontroll beskriver nivåene av direkte innflytelse. Det er her medvirkning virkelig trer inn, der deltagerne har innflytelse på det som skal skje.

ROGER HART`S LADDER OF CHILDREN`S PARTISIPATION

Figur 8. // Roger Hart`s Ladder of Children`s Partisipation (Hart 1992)

Videre i § 4, gir den krav til den kommunale planleggingsprosessen, der kommunen skal;

a. Vurdere konsekvenser for barn og unge etter PBL

b. Foreta en samlet vurdering av barn og unges oppvekstmiljø for å innarbeide mål og tiltak i kommuneplanarbeidet.

c. Utarbeide retningslinjer, bestemmelser eller vedtekter som skal sikres i planer der barn og unge er berørt.

eller private». Men loven utdyper ikke nærmere om hva som ligger i ordet «medvirkning», men man finner definisjonen i veilederen til loven som beskriver medvirkning som «enkeltpersoners og gruppers rett til å kunne delta i, og påvirke offentlige utrednings- og beslutningsprosesser» (KMD 2014).

Selv om det ikke er spesifisert hva som legges i begrepet «medvirkning», pålegger plan og bygningsloven noen retningslinjer når en plan skal utarbeides. Man skiller mellom kommuneplaner og reguleringsplaner (§§ 11-12, 12-8) som utdyper at alle berørte offentlige organer og andre interesserte skal varsles når en plan skal igangsettes. Samtidig skal det alltid kunngjøres en melding om oppstart av planarbeidet i minst én avis og gjennom elektroniske medier. Dersom man skal utarbeide en reguleringsplan er man pliktet til å varsle direkte til de berørte partene. Det kan være grunneiere, festere og rettighetshavere som utgjør en forutsetning for demokratisk deltagelse, men sikres likevel ikke gjennom noen form for deltagelse. Det vil si at berørte parter kan hevde sine interesser og gi skriftlige innspill, men det inkluderer ingen form for forhandlinger (Hanssen et al. 2015). Både forslag til kommuneplan og reguleringsplan er lovpålagt å sendes på høring som innebærer at innbyggerne har mulighet til å sende inn skriftlige innspill (kapittel 11 og 12).

Det er flere momenter som er nytt i plan og bygningsloven, blant annet at i sammenheng med § 5-1 som pålegger kommunen å legge til rette for medvirkning, også private forslagsstillere. Kommunen har et særlig ansvar for å påse at minstekrav for medvirkning skjer i planprosesser der de selv ikke er ansvarlige. Men det kreves ikke noe mer enn minstekravet som i dag er annonsering av oppstart etter § 12-8 og offentlig ettersyn/høring etter § 5-2. Dette gjelder både for overordnet og detaljert planlegging. Nytt i loven er at medvirkningsopplegget skal beskrives, samt utarbeide planprogram når en større planprosess igangsettes (§4-1). Loven av 2008 legger mer til rette for at innspill skal innarbeides og synliggjøres i større grad i plandokumentene (Hanssen et al. 2015).

BARN OG UNGES DELTAGELSE ETTER PBL 2008

Hensynet til barn- og unge er beskrevet flere steder og spesielt i revidert plan- og bygningslov. Det starter allerede i formålsparagrafen der «hensynet til barn og unges oppvekstvilkår» skal ivaretas i planleggingen. Dette utdypes videre i § 3-1 hva som inngår i rammen av formålsparagrafen. Kommunens ansvar for å ivareta barn og unges interesser er beskrevet videre i § 3-3 der «kommunestyret skal sørge for å etablere en særskilt ordning for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen».

§ 3-5 beskriver nasjonale retningslinjer som beskriver barn- og unges interesser i planleggingen gjennom ulike krav som, fysisk utforming av utearealer, anlegg- og nærmiljø og tilrettelegging av planprosessen (Miljøverndepartementet 2012).

MEDVIRKNINGSBEGREPET I LOVGIVNINGEN

Medvirkning er presisert i plan og bygningslovens kapittel 5 der § 5-1 sier at «enhver som fremmer planforslag, skal legge til rette for medvirkning. Kommunen skal påse at dette er oppfylt i planprosesser som utføres av andre offentlige organer

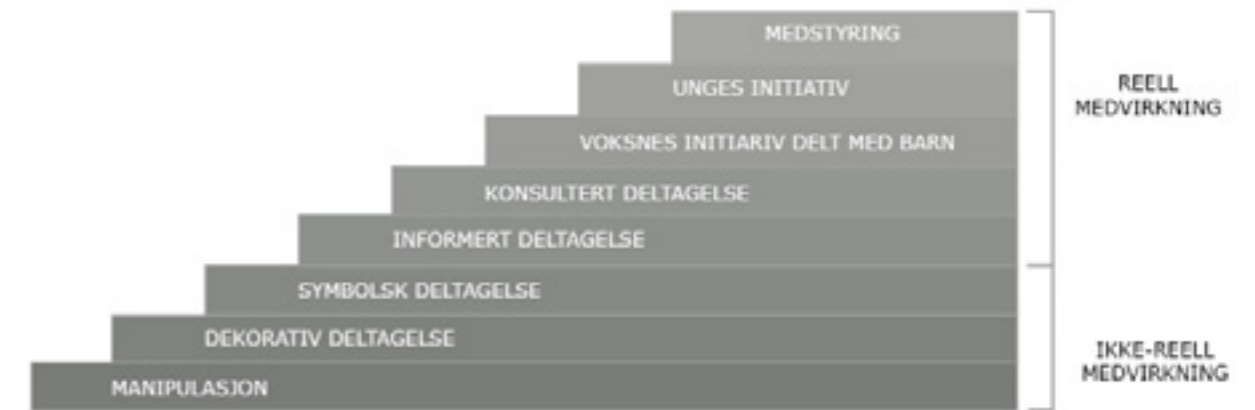
GJELDENE MEDVIRKNINGSSTIGE

Roger Hart er en utdannet sosiolog som skrev en bok om barns medvirkning; *The Theory And Practice Of Involving Young Citizens In Community Development And Environmental Care* for UNICEF i 1997. Her presenterer han sin versjon av medvirkningsstigen, som er inspirert fra Arnstein's (1969) modell der den skal vise hvilken grad barn og unge kan påvirke planleggingen.

Figur 8 illustrerer åtte ulike trinn og er bygget opp på en litt annen måte enn Arnstein's modell ved at Hart skiller mellom reell- og ikke reell medvirkning. De tre første trinnene er ifølge Hart *ikke-reell medvirkning*, som vil si at barn og unge tror de har deltatt, men i realiteten ikke har det, mens resterende trinn er *reell medvirkning*, der barn faktisk har deltatt og der bidragene deres blir benyttet. Jeg skal videre forklare nærmere om de ulike trinnene;

- Manipulasjon; Skjer der de voksne bruker de unge til å støtte årsaker og «later» som årsaken er inspirert av de unge. På denne måten vil ikke barn forstå problemet eller hvilke handlinger som er blitt gjort, ergo er de blitt manipulert. Et eksempel på dette er en situasjon der barn og unge er konsultert, men fikk ikke noen tilbakemeldinger etterpå.
- Dekorativ deltagelse; Skjer når barn og unge brukes for å hjelpe til i en relativt indirekte måte i planleggingen. Det vil si at barn og unge er tilstede, men de er ikke deltagende i prosjektet. Et eksempel på dette er hvis barn får tildelt t-skjorter relatert til en spesiell sak, men vet ikke selv hva det går ut på. Eneste grunnen til at denne kommer over manipulasjon er fordi de voksne ikke legger skjul på at de later som årsaken er inspirert av barn, men er heller ment for å styrke sin sak på en indirekte måte.

- Symbolsk deltagelse; Skjer når barn og unge får komme med deres uttalelser, men den har i liten eller ingen grad av innflytelse, ofte i sammenheng der de voksne skal fremstå med et barne- og ungdomsvennlig image.
- Informert deltagelse; Skjer når barn - og unge er tildelt en spesifikk rolle og blir informert om hvordan og hvorfor de blir informert. Her har de en forståelse for prosjektet, hvorfor de er engasjert samt at de er klar over at det er frivillig deltagelse. Med andre ord er det mer meningsfullt enn dekorativt.
- Konsultert og informert deltagelse; Skjer når barn og unge gir råd om prosjektet som er utviklet av de voksne. Prosessen drives av de voksne, men de unge har en forståelse for prosessen, og deres meninger blir behandlet seriøst.
- Voksnes initiativ, som deler avgjørelsene med barn; Skjer når de voksne arrangerer prosjektet men de tar beslutningsprosessen sammen. Målet for dette trinnet er å involvere alle, men spesielt de yngste, de eldste eller andre brukergrupper som fort kan bli ekskludert på grunn av deres spesielle behov.
- Unges initiativ; Skjer når de unge får innflytelse og kan lede et prosjekt. De voksne er involvert, men mer som en veiledende og støttende rolle.
- Unges initiativ, delt med voksne; Skjer når prosjektet, ideen og konseptet er utarbeidet av de unge selv. De voksne er involvert, men det er på de unges sine egne premisser (Hart 1992).

Figur 9. // Medvirkningsstige (Modifisert versjon etter Hart 1992)

Det er utarbeidet en egen medvirkningsstige som er illustrert i Figur 9 og tar utgangspunkt i Harts modell. Det eneste som er ulikt er at jeg har erstattet "unges initiativ delt med voksne" til "medstyring". Bakgrunnen for dette er at medstyring er et viktig trinn som bør inkluderes, samt at trinn sju og åtte hadde i utgangspunktet en nok så lik tilnærming. Trinn åtte er inspirert og hentet ut fra rapporten «kompakt byutvikling» (Hanssen et al. 2015) der medstyring innebærer følgende;

«Driftsstyrer med brukerrepresentasjon med beslutningsmyndighet for skoler, barnehager og for eldre og funksjonshemmede» (Hanssen et al. 2015 s. 100).

«Deltagende budsjettering, hvor kommunen har egne budsjettprosesser hvor alle eller grupper av innbyggere kan delta i prioriteringen av ressursbruken innenfor ett eller flere budsjettområdet» (ibid).

MEDVIRKNINGSMETODER

Medvirkningsverktøy er en viktig del av planleggingen for å få frem innspillene. Og jo tidligere man får mulighet til å komme med sine ideer, jo større påvirkningsmuligheter får man til den endelige planen. Slik som Arnsteins medvirkningsstige, ser man at metodebruk har mye å si for hvilken type involvering man ønsker å oppnå, samt hvor stor grad av innflytelse man får i en planprosess. Hvilke metoder som blir brukt avhenger etter hva kommunen foretrekker, og man kan ikke ha et fasitsvar på hvilken metode som er den beste for alle plansammenhenger. Det avhenger av type plan, hvilke formål man har for den aktuelle planen, hvilken fase man befinner seg i og hvilke interessegrupper man ønsker å nå ut til (KMD 2014).

Det finnes et flora av medvirkningsverktøy, som beskrevet i rapportene «Medvirkning med virkning» og «De unge stemmene». Nedenfor vil jeg beskrive ulike medvirkningsmetoder som Sandnes kommune benytter seg av. En kan merke seg at metodene er beskrevet slik som grunnleggerne har ment metoden skal brukes. Metoden kan tilpasses etter bruk og andre tilpasninger.

BARNETRÅKK

Barnetråkk er en medvirkningsmetode som har til formål å bedre planleggingen for barn og unge. Barn og unge registrerer selv sine skole- og fritidsveier, samt opphold for lek og registrerer steder de liker, ikke liker og fysiske forandringer de kunne ønske seg i deres lokalmiljø. Med denne metoden får barn og unge mulighet til reell medvirkning i tidlig planfase som videre kan benyttes i kommunalt planarbeid, samtidig får barn og unge en mulighet til å tilegne seg ny kunnskap om demokratiopplæring, utvikling av stedsidentitet og styrking av ansvarsfølelse og deltagelse. De får en bedre forståelse av de fysiske omgivelsene de befinner seg i, samtidig som de får en bedre bevissthet gjennom de lokale utfordringene hjemkommunen deres står ovenfor (Norsk Forum 2010).

Registreringen kan utføres i skoletiden og kommunen kan selv velge om man ønsker å gjennomføre det manuelt eller digitalt. Den manuelle registreringen er den originale metoden som startet opp i 1993 av fylkesplanleggeren Eva Almhjell. Ideen bak stammer fra dyretråkk, som kommunene brukte til å registrere ville dyrs beite, spill- og kasteplasser. Hun siterte selv at «I konsekvensutredninger vet vi hvor elgen trekker og hvor froskene hekker, men ikke hvor barna går, leker eller oppholder seg» (Norsk Forum 2010 s. 7). Det var ikke før i 2006 at metoden ble digitalisert av Norsk Forum og Statens kartverk.

I dagens kontekst er det flere kommuner som benytter seg av metoden, der de selv velger om den skal utføres manuelt eller digitalt. Norsk Forum har utarbeidet en veileder som skal i utgangspunktet kunne stå på egne bein for hjelpe kommunen å veilede dem til hvordan man skal gå frem (Ibid).

I henhold til Barnetråkkveilederen hevder de at modellen «skaper en arena for kommunikasjon mellom barn og voksne» (Norsk Forum 2010 s. 9). Når en barnetråkkregistrering er gjennomført, er det viktig at man følger opp etter prosessen. Hvis man unngår oppfølging blir prosessen liksomdeltagelse, noe som kan føre til at barn og unge kan miste sitt engasjement og i verstefall tilliten til de voksne (Ibid).

FREMTIDSVERKSTED

Fremtidsverksted er en metode som brukes når man ønsker å starte en utviklingsprosess ved for eksempel utarbeidelse av kommuneplan eller en områdeplan. Verkstedet tar utgangspunkt i fire ulike faser; Kritikkfasen, positiv fase, drømmefase og konkretiseringsfase. Før man starter fasene tar man utgangspunkt i hvilket tema man skal ta for seg før man går videre i kritikkfasen. Her kan barn og unge fortelle litt om hva de er misfornøyde med i nærmiljøet, svarene skrives ned og henges opp. Videre i positiv fase og drømmefasen kan barn og unge komme med løsninger til det de var misfornøyd med i kritikkfasen. Tanken bak fantasifasen er at man ikke skal tenke noen begrensninger, og ideene kan gjerne være utopiske, ideene skrives ned og henges opp. I siste fasen skal alle bli enige om en løsning som er mulig å realisere i forhold til fantasifasen, her kan de lage handlingsplan eller tiltaksplan samt gjøre en vurdering av hvorvidt det er mulig å gjennomføre.

Formålet er at barn og unge skal kunne reflektere over de utfordringer i slike prosesser samtidig som fremtidsverkstedet lærer dem en demokratisk prosess. Utfordringen for planleggerne videre er å realisere ideene fra fantasifasen til virkelighet. En kan også påpeke at kritikk kommer tidlig i fasen, noe som kan gi en negativ innvirkning ved at man i mindre grad klarer å se de gode løsningene (Landsverk Hagen et al. 2016).

TIDLIGERE FORSKNING

MEDVIRKNING I PLANLEGGINGEN

Rapporten «kompakt byutvikling av Hanssen et al. (2015) tar forfatterne for seg hvor viktig, men samtidig utfordrende det er å legge til rette for medvirkning i en kompakt byutvikling. Det beskrives videre flere grunner til hvorfor det er utfordrende. For det første, så er det flere hensyn å ta i en kompakt by, enn det er i en kommune med lavere tetthet. For det andre har vi et behov for å fortette byene, som resulterer i en bit-for-bit utbygging, gjennom reguleringsplaner. Dersom man heller benytter områdeplan, vil man med fordel oppnå en mer helhetlig planlegging. For det tredje er det en utfordring når prosjektene ledes av private utbyggere, da kommunen erfaringsmessig ikke tar en like aktiv pådriverrolle for å tilrettelegge for medvirkning. Sist men ikke minst, så er det utfordrende for innbyggerne å delta i en bitvis utbygging, da det «blir mer utfordrende å ha oversikt over når man kan delta formelt og reelt» (Hanssen et al. 2015 s. 98).

Videre beskrives medvirkningens minstekrav i planleggingen, der de utreder at planprogram for større planprosesser må beskrives med medvirkningsopplegg, som skal legges ut til offentlig ettersyn/høring. Dette er nytt ved plan og bygningsloven hvor den videre understreker at innspillene skal innarbeides og vurderinger skal synliggjøres i plan-dokumentene. Forfatterne stiller seg spørsmål om disse kravene fører til at innbyggerne får innflytelse på planprosesser? (Hanssen et al. 2015).

Rapporten viser også til tidligere forskning og nyere datamateriale som tyder på at det lovpålagte kravet om kunngjøring av planoppstart ikke er en tilstrekkelig invitasjon til medvirkning. I den sammenheng ble det utført en spørreundersøkelse til lokale organisasjoner i Oslo der 82 % av utvalget oppga at annonsering ikke fungerte som tilstrekkelig invitasjon til å medvirke. Dette begrunnes med at mange ikke leser den aktuelle avisen eller ikke alltid har kapasitet til å lete gjennom kommunens hjemmesider for å finne frem til slik informasjon. De fant videre en entydig observasjon fra intervjuene der planleggere, utbyggere, politikere og lokale organisasjoner var frustrert over at engasjementet fra lokalsamfunnet kom inn for seint og uttaler at de kommer ofte samtidig som gravemaskinen starter arbeidet. Hanssen et al. (2015) svarer på dette som et tegn på at kommunen og utbygger ikke har vært flink nok på å informere innbyggerne tidlig i planprosessen. Dette er kommunens ansvar og er understreket i lovens § 5-1. Et viktig funn i denne sammenheng er at 90 % av alle reguleringsplaner utformet av private utbyggere, der rapporten viser at 67 % av alle planansvarlige i kommunene svarte at forslagsstiller

vanligvis ikke legger til rette for medvirkning utover lovens minstekrav (ibid).

Et annet viktig funn i rapporten forklarer Hanssen et al. (2015), at flere lokale aktører finner det utfordrende å bidra konstruktivt ved å gi tilstrekkelig informasjon når en plan annonseres. Når kommunen behandler planforslaget og legger det ut på offentlig ettersyn/høring, har planen allerede vært gjennom en omfattende prosess med kommunen. På bakgrunn av dette oppfattes planen som et ferdigstilt produkt for de lokale aktørene. Innbyggerne gir inntrykk for at det er viktig for dem med tidlig medvirkning for at de skal føle at de har en mulighet til å påvirke, og at medvirkningen ikke bare er symbolsk.

UNGDOMSRÅD

Det er nedfelt både i FNs barnekonvensjon og i norsk lov at barn og unge har rett til deltagelse og innflytelse. De fleste kommuner jobber for å oppnå reell innflytelse for barn og unge, gjerne gjennom ungdomsråd, barn og unge kommunestyre eller ungdommens fylkesting. I studien «De unge stemmene – innflytelsesorgan for barn og unge i fylker og kommunen» skrevet av Knudtzon og Tjerbo (2009) viser de til at det er bred politisk enighet om at «kommunene skal stå fritt til å velge om de skal ha en representasjonsordning for barn og unge og hvordan de eventuelt skal organisere denne» (Knudtzon & Tjerbo 2009 s. 33). I tråd med dette var det ingen partier som argumenterte for at ungdomsråd eller tilsvarende ordninger burde være lovfestet på linje med eldreråd og råd for funksjonshemmede.

Videre i studien ble det sendt ut et spørreskjema til alle landets kommuner om medvirkningsorgan for barn- og unge. Hele 82 % av kommunene svarte på undersøkelsen, der 18 % av disse svarte at de ikke hadde medvirkningsorgan for barn og unge. Dette var stort sett små kommuner med mindre enn 5000 innbyggere. Av de, oppga noen kommuner at de involverte barn- og unge på en annen måte. 76 % av kommunen som svarte på undersøkelsen oppga at ungdom mellom 13-18 år, hadde innflytelse på kommunens kultur- og fritidstiltak, der de ofte får mulighet til å fordele midler. 16 % av kommunen mente at de trakk barn og unge inn i saksarbeidet i stor grad, samtidig var det flere kommuner som oppga at barn og unge har lite innflytelse på stedsutvikling. 18 % av kommunene mente at de i stor grad sørget for å innhente synspunktene til barn og unge i plansaker (ibid).

INVOLVERING OG INNFLYTELSE

Videre i rapporten til Knudtzon og Tjerbo (2009) ble det utført et casestudie på seks kommuner som er geografisk spredt. Utvalget var på bakgrunn av at kommune meddelte at de hadde positive erfaringer med sine medvirkningsorganer. Horten kommune hadde et barneråd for 5.-7. klasse og et ungdomsråd med representanter fra ungdom- og videregående skoler. Begge ble ansett som høringsinstanser i kommunale saker, samt at de fordelte egne midler. Et viktig synspunkt som kom frem i rapporten til Knudtzon og Tjerbo (2009) er om representantene som deltok i medvirkningsorganene er representativ for alle barn- og unge i casekommunen, der understrekes en fare for at noen grupper kan falle utenfor. De voksne i casekommunene så ikke på dette som et problem, og mente at ungdommene gjorde en god jobb i å representere ungdommen i sin kommune. Det samme gjaldt ungdommen selv, der de uttaler at de hadde alle typer ungdom i tankene når de uttalte seg (ibid).

Grimnes (2007) undersøker i sin masteroppgave om medvirkning gjennom ungdomsråd der studien viser en deltakelse der det er flertall av ressurssterke ungdommer, som Grimnes mener ikke er representativ for ungdom som gruppe. Men bredden i ungdomspopulasjonen viste at den var bedre representert når de engasjerte seg i enkeltsaker (ibid).

Involvering beskrives av Knudtzon som «organiserte interesser informeres og inviteres til å spille, og at naboer kan ivareta sine eiendomsinteresser» (Hanssen et al. 2015 s. 96). I henhold til rapporten Knudtzon og Tjerbo (2009) kan innflytelse bestå av ulike elementer. Det første er når ungdommen selv kan bestemme hvordan en pott med midler skal fordeles. Det andre er hvis barn og unge får gjennomslag i en kommunal beslutningsprosess. Det tredje er hvis de får mulighet til å gi innspill om sine argumenter og meninger i en sak selv om resultatet ikke går deres vei. Det fjerde og siste er at barn og unge har innflytelse når de får fremmet sine forslag og synspunkter uansett hvilket utfall det gir videre.

I tillegg beskriver de hvor viktig det er å ha god kontakt mellom administrasjonen- og politikerne i kommunen og medvirkningsorganene. Som de selv beskriver er «interesse fra voksne viktig for å få til et godt samarbeide på sakene, og det trolig gir betydning for hvilken grad de unge opplever å bli tatt serøst og eventuelt får innflytelse (Knudtzon & Tjerbo 2009 s. 171). Når kommunen får til dette og involverer de tidlig i prosessen, så resulterer det i en større mulighet for å påvirke det videre arbeidet og komme med innspill (ibid). Flere casestudier som Vestby (2009); Grimnes (2007) Teige (2005) har relevante funn som sier at «ungdommer opplever at de blir hørt, men er samtidig usikre på hvorvidt dette resulterer i endringer».

METODE

Figur 10. // Barnas By 2016 i Langgata. Foto: Sandnes kommune

TILNÆRMING

Generelt er samfunnsvitenskapelig metode en måte å angi hvordan man kan gå metodisk til verks for å undersøke et forskningsspørsmål der det skiller mellom kvalitative og kvantitative metoder. Denne studien er basert på kvalitativ forskningsmetode som bygger på teorier om menneskelig erfaring eller fenomenologi som det også kalles. Det betyr at man har til formål å få frem menneskers oppfatning, forståelse og erfaringer med et fenomen (Johannessen et al. 2016). I denne studien handler dette fenomenet om *hvordan barn og unge involveres i den kommunale planleggingen i Sandnes kommune*.

KVALITATIVE FORSKNING

Med utgangspunkt i oppgavens størrelse samt den begrensede tiden til rådighet er formålet å hente inn og produsere datamengder som videre kan gi en kvalitativ forståelse og som videre kan gi svar på oppgavens problemstilling.

Det finnes ulike typer intervjuer; Strukturerte intervjuer hvor spørsmålene og rekkefølgen er bestemt på forhånd, og dybdeintervju hvor bare temaet er bestemt på forhånd. Mitt intervjuarbeid har befunnet seg i skjæringspunktet mellom disse to, også kallet semistrukturert intervju, der semistrukturert betyr delvis strukturert eller halvstrukturert (Wehn Hegnes & Lilledahl 2000). Det vil si at man forbereder spørsmålene på forhånd ved å utarbeide en intervjuguide, som man videre forholder seg til under intervjuene.

Fordelen med å utføre det på denne måten er at man kan få mer informasjon ut fra hvert enkelt intervju, der informanten kan snakke om de temaene han eller hun engasjerer seg i. Andre fordeler er at man oppnår kontakt med personer som interesserer seg for temaet, og som videre kan være en relasjon man kan benytte seg av etter intervjuet. Ulempen er som nevnt at intervjuet kan bli noe oppstykket dersom man ikke oppnår den naturlige flyten i samtalen.

INTERVJUGUIDE

Når man foretar semistrukturert intervju er spørsmålene utarbeidet på forhånd gjennom en intervjuguide som består av en plan for hvilke temaer man skal snakke om.

Det er viktig at denne tar utgangspunkt i oppgavens problemstilling og at spørsmålene blir tilpasset til personen som skal intervjues. Den utarbeidede intervjuguiden er vedlagt i sin helhet i "Vedlegg 3" og er delt opp i 4 ulike faser (IMDi 2010);

Den første fasen er avsatt til uformell prat og informasjon om temaet. Her informerer man om oppgavens bakgrunn og formål, forklarer hva intervjuet skal brukes til, samt opplyse om taushetsplikt og anonymitet. Her er det også viktig at informanten signerer informasjonsskrivet eller samtykkeskjemaet dersom dette ikke er gjort på forhånd og at informanten forstår at det er en frivillig deltagelse som gir de friheten til å trekke sitt samtykke når som helst.

I andre fase starter man med overgangsspørsmål der man gjerne kan starte med å spørre om informanten har noen spørsmål før man starter. Overgangsspørsmål kan omhandle informatents erfaringer med temaet generelt eller lignende.

I tredje fase går man dypere inn i temaet der man forbereder spørsmål som skal stilles til informanten. Man kan enten stille konkrete spørsmål eller åpne spørsmål. Min intensjon er å stille noen åpne og noen konkrete spørsmål, men la informanten snakke fritt rundt spørsmålet som blir spurt. På den måten er det muligheter for at man får mer informasjon enn planlagt. Dersom informanten ikke evner til å snakke så fritt, kan man som intervjuer forholde seg mer til spørsmålene i intervjuguiden. Dersom samtalen flyter greit, vil man ikke være så avhengig av spørsmålene på samme måte og man kan med fordel la informanten snakke fritt om temaet, og der forskeren eventuelt kan fylle inn med spørsmål han eller hun ikke har dekket.

Intervjuguiden ble tilsendt ved forespørsel i forkant av intervjuet. I dette tilfellet var det tre informanter som ønsket dette for å vite hva som skulle forberedes.

INFORMASJONSSKRIV

Informasjonsskriv er en forespørsel om deltagelse til intervju. Skrivet skal inneholde formålet med studien, problemstillingen og hva det innebærer å delta i studien. Videre må det informeres om hva som skjer med informasjonen videre i arbeidet, samt understreke at det er frivillig deltagelse. Informasjonsskrivet signeres av deltakeren i forkant av intervjuet, vedlagt i sin helhet i "Vedlegg 2".

UTVALG AV INFORMANTER

Selektert utvalg av informanter er viktig innenfor en kvalitativ intervjuforskning. Man må redegjør for hvem som skal intervju, hvor stort utvalget skal være og etter hvilke kriterier. I mitt utvalg var det viktig at utvalget ikke ble for stort, da etterarbeidet krever mye tid og ressurser. Samtidig som utvalget ikke må bli for stort var er det også viktig at utvalget representerer et bredt spekter av aktørene i kommunen. Derfor var intensjonen å kontakte et utvalg av politikere, administrasjonen/planleggere, samt medlemmer fra Sandnes unge bystyret. Når man snakker om administrasjonen/planleggere menes det at det er blitt intervjuet både planleggere og andre aktører der deres stilling ikke kan oppgis i denne oppgaven på grunn av anonymisering.

Det er blitt intervjuet totalt 9 informanter - tre politikere, fire fra planadministrasjonen og to tidligere medlemmer fra Sandnes unge bystyre. Disse informantene er anonymisert så langt det lar seg gjøre. som nevnt er det flere informanter der deres stilling ikke kan bli synliggjort, der vi på forhånd har avtalt hvilken kategori de selv ønsker å havne under i denne oppgaven. Oversikten over utvalget av informantene vil da se slik ut;

Informant 1 (1):	Politiker
Informant 2 (2):	Politiker
Informant 3 (3):	Politiker
Informant 4 (4):	Planadministrasjon
Informant 5 (5):	Planadministrasjon
Informant 6 (6):	Planadministrasjon
Informant 7 (7):	Planadministrasjon
Informant 8 (8):	Tidligere medlem av SUB
Informant 9 (9):	Tidligere medlem av SUB

Utvalget av aktører har hver sin viktighet, der hver og ens erfaringer og synspunkter har en stor betydning for denne oppgaven; De lokale politikere er de som tar endelige beslutninger i plansaker og er en viktig aktør i planleggingen. Planadministrasjonen består av ulike arbeidsstillinger; Noen arbeider som arealplanlegger og utarbeider planer og som i høyest grad skal implementere barn- og unges meninger. Mens noen har ansvar for å veilede det unge bystyret eller tale barn- og unges sak videre til politikere. Først må det nevnes bakgrunnen for at jeg valgte ut tidligere medlemmer av SUB. Tidlig i Januar 2017 ble det valgt inn et nytt styre da intervjuene skulle holdes. De nye representantene har ikke tilegnet seg nok erfaring etter min mening som igjen utgjorde at det var ønskelig å snakke med noen som har sittet i sin stilling en stund og som har tilegnet seg erfaring fra sin periode. Deres meninger og erfaringer er viktig da de som sitter i SUB tar avgjørelser på vegne av alle barn- og unge i Sandnes kommune. Jeg har bevisst

intervjuet barn- og unge som er fylt 18 år. Bakgrunnen for det er at det stilles en del strenge etiske krav fra NSD. I henhold til «forskningsetiske retningslinjer har barn særlig krav på beskyttelse i tråd med deres alder og behov når de deltar i forskning» (Christensen 2006). I den forbindelse er det fullt mulig å foreta intervju sammen med barn, og det hadde vært ønskelig og foretatt et større spekter av ulike aldersgrupper. Da ville man med fordel kunne kartlegge om det er noen systematiske forskjeller som går igjen i de ulike alderne. I oppgaven fremkommer det to synspunkter fra ungdommer over 18 år, men jeg skal likevel fatte et større spekter av barn i oppgaven generelt.

GJENNOMFØRING

12 personer fikk tilsendt en mail med kort innhold om hvorfor de har mottatt mail, kort om studiet samt vedlagt informasjonsskriv med mer utfyllende informasjon om studien. Alle som takket ja til deltakelse signert samtykkeskjema i forkant av intervjustart.

I første omgang takket 6 av disse ja til å møte til intervju. Mens i andre omgang takket 3 til ja. De resterende 3 henviste meg videre til personer som allerede takket ja til intervju. Av de 9 intervjuene som ble gjennomført, var 5 av de enkeltintervjuer, 1 gruppeintervju med to personer og 2 telefonintervju. Hvert intervju ble gjennomført over en tidsperiode på 20 minutter til 1,5 time.

Intervjuene ble hovedsakelig gjennomført i informantenes arbeidslokaler, der de var kjent fra før. Ett av intervjuene ble gjennomført på et lukket grupperom ved Sandnes Bibliotek. De to telefonintervjuene ble gjennomført hjemme i rolige omgivelser og ble utført på denne måten på grunn av manglende tid og kapasitet til å møtes. Oppstarten av intervjuene startet ved presentasjon av meg selv og ga en kort oppsummering om hva studien gikk ut på. Videre ble det forklart bruken av opptak samt andre praktiske detaljer som anonymisering av deltakerne. Dette ble avklart før deltakerne signerte informasjonsskrivet eller samtykkeskjemaet. Intervjuene som ble utført per telefon har gitt sitt samtykke enten gjennom samtale per mail, eller per SMS.

Samtalene ble basert på spørsmålene fra intervjuguiden. I få tilfeller ble denne fulgt delvis slavisk, mens i de fleste tilfeller gikk samtalen fritt, der man med fordel kunne komme med oppfølgingsspørsmål og skyte inn spørsmål fra intervjuguiden som ikke ble dekket underveis.

BEARBEIDING AV RÅDATA

TRANSKRIPSJON

Intervjuene ble tatt opp på lydopptak på iPad som videre ble konvertert til MP3-fil til datamaskinen som sikkerhetskopiering. Intervjuopptakene ble transkribert ved å spille av opptakene på IPadens lydopptaker der denne fungerte bedre enn ved datamaskinens musikkspiller. Man kunne med fordel spille av opptakene saktere og spole tilbake i opptakene på 5 sekunder ved et tastetrykk. Transkriberingen ble avskrevet ordrett i et tekstdokument der forbokstaven til deltakeren ble benyttet, noe som utgjør at man ikke kan identifisere informantene, men gjør det enklere for meg å holde oversikten. Dialekter ble omformet til bokmål, og meningsinnhold og eventuelle uttrykk ble vektlagt for å ivareta konteksten og helheten.

Analyse

I første omgang startet jeg å systematisere de spørsmålene som ble stilt felles til informantene i et eget dokument. Deretter oppsto det et behov for å strukturere analysedelen i ulike kapitler som dekker all rådata fra de transkriberte intervjuene og som belyser oppgavens problemstilling.

Analysemetoden er strukturert i 5 ulike kapitler der innholdet i kapitlene vil bli bedrevet i analysekapittelet;

Kapittel 1 – Medvirkningsverktøy
Kapittel 2 – Involvering og innflytelse
Kapittel 3 – Motivasjon og engasjement
Kapittel 4 – Opplæring og kompetanse
Kapittel 5 – Veien videre

ETISKE BETRAKNINGER

ANONYMITET OG KONFIDENSIALITET

Ved innsamling av datamateriale til denne studien vil deltakerens arbeidsstilling og kommunenavn bli synliggjort i oppgaven. Deltakernes navn vil ikke bli synliggjort, men det er likevel en mulighet for at personen gjenkjennes ut fra stilling når kommunenavnet er synlig. Derfor er noen av arbeidsstillingene endret for å bevare deres anonymitet. Et godt eksempel på dette er kommunens barnerepresentant, der tittelen tilhører en enkelt person, som da har lett for å bli gjenkjent. Informasjon om dette er avklart med de det måtte gjelde og har signert samtykkeskjema.

INFORMASJON TIL DELTAKERE OG SAMTYKKE

Alle deltakerne er informert om hva som inngår ved å samtykke til intervju, der det er understreket at det er frivillig deltakelse og mulighet for å trekke seg når som helst underveis mens prosjektet pågår. Jf. Personopplysningsloven §§ 1 og 2 (7).

OPPBEVARING AV DATA

Alle samtalene fra intervjuene er tatt opp med lydopptaker på iPad, og er sikkerhetskopierte til datamaskin der begge enheter er kode- og passord beskyttet. Alt transkriberte materiale er oppbevart på passord beskyttet datamaskin, samt utskrift av disse blir oppbevart innelåst. Alt av underliggende kontaklinformasjon og opptakene fra samtalene vil bli slettet, samt alt utskrevet dokument som for eksempel samtykkeskjema vil bli makulert ved prosjektets slutt den 15.mai 2017.

OPPBEVARING AV DATA

Alle samtalene fra intervjuene er tatt opp med lydopptaker på iPad, og er sikkerhetskopierte til datamaskin der begge enheter er kode- og passord beskyttet. Alt transkriberte materiale er oppbevart på passord beskyttet datamaskin, samt utskrift av disse blir oppbevart innelåst. Alt av underliggende kontaklinformasjon og opptakene fra samtalene vil bli slettet, samt alt utskrevet dokument som for eksempel samtykkeskjema vil bli makulert ved prosjektets slutt den 15.mai 2017.

MELDEPLIKT

Hovedprosjektet ble på bakgrunn av opplysningene ovenfor ansett som meldepliktig. Prosjektet ble videre behandlet av Personvernombudet ved Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD) og godkjent 27.01.2017, se "Vedlegg 1".

Økonomi

Masteroppgaven er i tilknytning til EVA-plan ved Høyskolen i Oslo og Akershus der Gro Sandskjær Hanssen er prosjektleder. EVAPLAN står for «Evaluering av plan og bygningsloven», som er et prosjekt som skal studere hvordan plandelen i plan og bygningsloven fungerer, og om loven fungerer slik intensjonene tilsier (HIOA 2014). Dette prosjektet dekker reiseutgifter i forbindelse med datainnsamling for opptil 5 000 kr.

METODEDISKUSJON

BRUK AV KVALITATIVT FORSKNINGSINTERVJU

Datainnsamlingen ble som nevnt gjennomført ved hjelp av enkeltintervjuer, gruppeintervjuer og telefonintervjuer.

Enkeltintervjuer har sine fordeler ved at man kan få informantens meninger om temaet enn man kanskje ville gjort i et gruppeintervju. Man kan med fordel oppnå en dypere kontakt med enkeltpersonen og kan selv velge å gå inn på sine interesseområder som informanten vil yte noe om. Ulempen med enkeltintervju kan være at man ikke alltid klarer å oppnå den naturlige flyten i samtalen. Da er det fordel å ha en intervjuguide som kan benyttes dersom det skulle skje. Jeg benyttet intervjuguiden med enkelte informanter. En mulig forklaring på hvorfor man ikke oppnår den naturlige flyten er hvis de på forhånd forventer å bli stilt spørsmål, og ikke evner eller ønsker å svare på mer enn det som blir spurt. I de aller fleste tilfeller har den naturlige flyten kommet av seg selv når jeg starter med de åpne overgangsspørsmålene.

Gruppeintervjuer har sin fordel ved at det kan oppstå en god samtale eller diskusjoner rundt temaet. Samtidig kan personene stille spørsmål til hverandre, som kanskje ikke er belyst i intervjuguiden. Ulempen med gruppeintervju er at det kan oppstå konflikt med hvem som skal tale, og ender opp med å snakke i munnen på hverandre. Det er viktig at den som holder intervjuet sørger for at begge parter får tale på hvert spørsmål. Gruppeintervjuet med de to informantene opplevde jeg veldig positivt. De respekterte hverandre der de gjerne spurte i forkant om hvem som skulle starte å svare på spørsmålet som ble stilt. Samtidig er det en fordel da de kan stille spørsmål til hverandre som jeg selv ikke hadde tenkt på. Dette intervjuet pågikk i 1,5 time, noe som gir både fordeler og ulemper. Fordelen er at man får flere synspunkter på samme tema, og snakket grundig gjennom dem. Ulempen er at informantene må sette av mer tid, enn hvis jeg hadde pratet med dem en og en.

Telefonintervju er en enkel og effektiv måte å nå informantene på. Man kan si at et er en rask og enkelt metode for å samle inn data og man kan med fordel ta telefonintervjuet hvor som helst. Ulempen med denne metoden er at man ikke møter personen ansikt til ansikt, og man får ikke se eller oppleve kroppsspråket til informanten. Kroppsspråk er en viktig del av å kommunisere, og uten det kan det være vanskeligere å bedømme om vedkommende svarer oppriktig. Som jeg selv opplevde, oppnår man ikke

den dype samtalen om emne på samme måte. Det ga også en ulempe da samtalen på lyd-fil ga noen vanskeligheter med å forstå hva som ble sagt. Dette påvirkes av dialekt og talemåte. Begge informantene jeg pratet med på telefon, snakket med dialekt, der jeg opplevde at noen snakker fortere enn andre, noe som utgjør at man enkelt forstår hva som blir sagt under selve intervjuet, men gir en utforing når man skal transkribere opptaket i etterkant.

Noen informanter viser også sin skepsis til opptak, og at deres stemme skal publiseres. For de det gjelder, har jeg bekreftet at dette skal slettes etter prosjektet avsluttes, og blitt enig om at jeg skal sende over materiale som skal brukes før oppgaven publiseres. Dette er en fin måte å for informantene til å se over og godkjenne det som blir sagt og eventuelt rette opp mulige misforståelser.

Når man foretar slike intervjuer, og spesielt når man går i dybden på et bestemt tema, kreves det mye tid og ressurser i ettertid. Det tar tid å gjennomføre selve intervjuet samtidig som det tar tid å transkribere. Samt det å tolke dataene og bearbeide dette til en samlet vurdering. Likevel er dette en metode som gir mye mer informasjon. Man får frem personens meninger og erfaringer, som gir meg mer nyanserte svar.

TROVERDIGHET OG BEKREFTBARHET

Når man skal vurdere kvaliteten på metoden som er brukt, benytter man ofte begrepene troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet. Når man snakker om troverdighet menes det hvordan forskningen er gjennomført. For meg var det viktig å skape gode relasjoner til informantene, slik at de i størst mulig grad føler seg trygge og kan vise stor grad av åpenhet. Når man bruker kvalitativ metode, vil den som forsker ofte være en del av materialet. Det vil si at man reflekterer over hvordan datainnsamlingen har gått, og gjøre seg bevisst på hvilke feilkilder som kan oppstå (Wehn Hegnes & Lilledahl 2000). Malterud (2002) beskriver at når man som forsker transkriberer intervjuene selv, har det en positiv effekt ved at man gjenopplever erfaringer og får muligheten til å se datamateriale fra nye vinkler. På denne måten vil dette styrke validiteten av materialet.

I intervjusituasjonen, prøvde jeg bevisst å unngå å svare på en måte som kunne påvirke informantens svar, der man lar de prate mest mulig fritt. I ettertid oppdaget jeg at man likevel har en tendens til å gjøre det ubevist. Dette er bakgrunnen for at intervjuguiden ble benyttet, for å sikre at de samme temaene ble diskutert med de ulike informantene. Likevel kan en velutformet intervjuguide også fremstilles som forstyrrende for både intervjueren og informanten.

Intervjueren kan bli travelt opptatt med å formulere spørsmålene riktig og i riktig rekkefølge, som igjen kan distrahere informanten (Wehn Hegnes & Lilledahl 2000). Dette innebar at jeg måtte lære meg spørsmålene og ha god kontroll på intervjuguidens innhold slik at jeg kunne frigjøre meg fra denne på best mulig måte, og heller bruke den som en kontroll hvis enkelte spørsmål har blitt glemt. Det var også viktig å stille spørsmål vedrørende tema som den enkelte informant berørte under intervjuet. Man kan med fordel få mye god og verdifull informasjon, selv om ikke andre informanter snakket om akkurat det samme.

Bekreftbarhet knytter seg til tolkningen av det man kommer frem til i motsetning til troverdighet som knytter seg til selve fremgangsmåten for utviklingen av rådata. Man snakker om bekreftbarhet når man stiller seg kritisk til sin egen tolkning av materialet og undersøker om det finnes annen forskning som kan bekrefte eventuelle funn (Wehn Hegnes & Lilledahl 2000). I min teoretiske tilnærming har jeg redegjort for tidligere forskning, som både bekrefter og utfordrer mine egne funn. Det i analysedelen og særlig i drøftelsen dette kommer synlig frem.

OVERFØRBARHET

Når man bruker kvalitativ intervjuforskning har man en unik mulighet til å gå dypere inn i et tema der informantene deler sine kunnskaper og personlig erfaringer. Når man i denne sammenheng snakker om overførbarhet, dreier det seg om resultatene kan gjelde for andre sammenhenger (Wehn Hegnes & Lilledahl 2000). Slik som resultatene i denne studien ikke kan overføres til å gjelde alle barn og unge, politikere eller planleggere i kommunen. Studien gir et innblikk i hva et utvalg av informanter har opplevd og hvilke erfaringer de har rundt temaet. Dette vil videre forhåpentligvis bidra til en større bevissthet om hvilke problemer som foreligger, samt kunne komme med innspill til hva de mener kan påvirke kommunen, samt innspill på hva som kan bli bedre. Av det som informantene sier, har liten mulighet for å gi et sikkert fasitsvar, og man har liten mulighet for å kvalitetssikre det som blir sagt i en kvalitativ metode. Med andre ord har denne metoden en lavere overføringsverdi enn kvantitativ metode (Cappelen damm u.å.).

ANALYSE

Dette kapitlet vil først gi en kort innføring i oppgavens caseområde; Sandnes kommune der geografi og kommunens historie bli sentrert. Hvordan har Sandnes utviklet seg til å bli den kommunen den er i dag? Videre vil jeg gå nærmere inn på den sist reviderte kommuneplanen og presentere kort innholdet i den. Tilslutt vil jeg presentere de bearbejdede intervjuene.

INNFØRING I CASEOMRÅDET

Sandnes er en kommune og storby i Rogaland og er lokalisert innerst i Gandsfjorden. I historisk perspektiv er Sandnes mest kjent for teglverk- og pottemakerindustri som ble etablert i 1782. I seinere tid ble byen mer kjent for å være sykkelbyen, takket være sykkelprodusenten DBS. På bakgrunn av dette har Sandnes prioritert å holde sin posisjon som sykkelby, og fikk utdelt Miljøbypris fra Miljøverndepartementet i 1997 for sitt tiltak om gratis sykler i sentrum (Sandnes kommune 2011).

Deres satsning på systematisk og langsiktig samarbeid om miljøvennlig byutvikling resulterte at Sandnes, sammen med Stavanger kommune fikk bymiljøprisen i 2006. Bymiljøprisen er noe som har blitt delt ut årlig siden 2002 og arrangert av KMD's prosjekt «Fremtidens byer». Dette er et samarbeid mellom staten og de 13 største byene i Norge og har som formål å minske klimagassutslippene. Sandnes «er eneste medlem fra Norge i WHO's nettverk av sunne byer i Europa, noe som gjenspeiler at helse, trivsel, og miljø er i fokus på arbeidsplasser og i utviklingen av et bærekraftig samfunn» (Sandnes kommune 2015c).

Kommunen har per 1. januar 2016, 74 820 innbyggere og regnes som den 7. største by og 8. største kommunen i Norge (Samfunnsplan og kommunikasjon 2016). I 2010 passerte Sandnes 150 år og anses i dag som en ung by, der ca. 30 % av befolkningen er i aldersgruppen 0-19 år og slik har det vært de siste 20-25 årene. Samtidig anses kommunen som landets raskest voksende by, med en årlig vekst på 2,5 %. Det sies at det kreves opptil 90-100 nye barnehageplasser hvert år og 100 nye plasser i grunnskolen på grunn av den store andelen i vekst av barn og unge (Sandnes kommune 2015c).

SANDNES SUNN BY

Siden 1991 har Sandnes kommune vært medlem av det europeiske nettverket av "sunne byer". Det innebærer at Sandnes blir inkludert i et fellesskap som gir likeverdige muligheter for god helse og livskvalitet. Visjonen deres er å være fremtidsrettet og modig ved å ta langsiktige valg for at fremtidens generasjoner skal sikres i Sandnes (Sandnes kommune 2010).

BARNAS BY

Barnas by er et årlig arrangement arrangert av kulturavdelingen i Sandnes kommune. Formålet med arrangementet er å synliggjøre kulturen for barn og unge, og gi de anledning til å presentere ideer for byutvikling, samt komme med innspill til hvordan byens uterom skal brukes. Det er gjennom skolen, kulturskolen, fritidsklubber, bydelshus og ungdommenes kulturmønstring at barn og unge blir invitert til deltagelse. Barnas by i Sandnes har blitt arrangert syv år på rad, og ble sist arrangert i 2016 (Sandnes kommune 2015b).

KOMMUNALE FØRINGER

Som nevnt i den teoretiske tilnærmingen, er det plan og bygningsloven som legger føringer for det kommunale arbeidet. Den utdyper særlig hvordan man skal tilrettelegge for medvirkning for allmenheten generelt og for grupper som krever spesiell tilrettelegging, og da spesielt barn og unge. Det er ikke spesifisert på hvilken måte kommunen skal ivareta dette, noe Sandnes kommune synes er en utfordring.

BLDskriver i sitt Rundskriv Q-27 (2006b) om en mulighet for å ivareta medvirkning på en god måte er å opprette Ungdomsråd som kan fungere som et høringsorgan, samt fremstille et interesseorgan som kan fremme barn og unges synspunkter i lokalpolitikken. I Sandnes kommune ble ungdomsrådet opprettet i 1997, men endret sitt navn til Sandnes unge bystyre (SUB) i 2014.

Figur 12. // Geografi Rogaland fylke og Sandnes kommune (Marmelad 2007; Søby 2006)

SANDNES KOMMUNEPLAN 2015-2030

Kommuneplanen ble vedtatt av bystyret i 2015 og er tilgjengelig på kommunens nettside. Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument og består av to deler; Arealdelen og samfunnsdelen. Arealdelen tar for seg bruk og vern av kommunens arealer, mens samfunnsdelen fastsetter målene kommunen ønsker å oppnå i perioden. Som en del av kommuneplanen, har de også utarbeidet en miljøplan som skal sikre kommunens miljøvernpågaver.

Kommunens visjon og ønske er at Sandnes skal være et "sentrum for fremtiden! Romslig, modig og sunn". De tre verdiene er kvaliteter som skal bidra til å gi utviklingen farge og retning, samt prege ferden mot fremtiden. Det romslige, indikerer mangfold, toleranse og generøsitet. Det modige indikerer å ta modige grep og være ambisiøse mens det sunne bygger på helse, miljø og trivsel. I tillegg ønsker kommunen at sentrum skal fremstå som en arena for kunnskapsbaserte og kulturrelaterte virksomheter, samt at kommunens bydeler har livskraftige og varierte boliger og sunne oppvekstvilkår (Sandnes kommune 2015a).

Samfunnsdelens kapittel 2 er avsatt til barn og unges innspill til kommuneplanen. I planutviklingsfasen har Sandnes unge bystyre deltatt i et fremtidsverksted der de fikk mulighet til å gi innspill på hva de mener skaper et godt bymiljø. Resultatene av verkstedet blir tatt videre og presentert for pressen og politikere, samt tatt videre til utvikling av Barnas By. Representantene i Sandnes unge bystyre får også muligheten til å legge frem sine innspill i Sunn By- forum. De endelige hovedbudskapene blir til syvende sist oppsummert til Barn- og unges bystyre (BUBS) som blir videreformidlet til revisjon av kommuneplanen. Videre i kommuneplanen presenteres det dybdeområder som skal satses på. Under hvert kapittel, samt dybdeområder er det uthevet et eget avsnitt som beskriver hva barn og unge mener om temaet. Dette skal gjenspeile arbeidet fra fremtidsverkstedet.

Kommuneplanen har ikke bare satt av eget kapittel til barn og unges meninger. Den har også et eget dybdeområde for Sandnes sunn by prosjektet. Som de selv beskriver, sikrer man hensynet til helse, trivsel og miljø høyt på den politiske dagsorden.

Figur 13. // Utklipp fra Sandnes kommunes samfunnsplan 2015-2030. (Sandnes kommune 2015a)

PRESENTASJON AV DATA

I dette kapittelet presenteres resultatet av intervjuene. Disse skal videre inkludere relevante funn etter metoden som beskrevet ovenfor. Presentasjonen er kategorisert i fire ulike deler. Første delen handler om medvirkningstøy kommunen benytter seg av, samt hvilke høringsorgan som representerer barn og unge. I del to skal vi gå nærmere inn på hvordan barn og unge blir involvert i de ulike plannivåene og hvilken innflytelse de har. Videre i del tre sentreres engasjement og motivasjon før vi videre ser nærmere på del fire om opplæring og kompetanse. Hvilke opplæringstilbud tilbyr kommunen i dag, og bør de ha flere tilbud?

Del 1 MEDVIRKNINGSVERKTØY

I denne delen skal vi se nærmere inn på hvilke medvirkningsverktøy og hvilke høringsorgan for barn og unge kommunen benytter seg av. Videre skal informantene syn på hvorvidt de ulike medvirkningsprosessene fungerer sentreres. Gode medvirkningsverktøy i kommunen er viktig for at barn og unge skal få en mulighet til å delta aktivt og påvirke viktige avgjørelser og valg i kommuneplanleggingen. Hva er det som fungerer og ikke fungerer med de ulike verktøyene? Har utvalget av informanter ulike meninger? Medvirkningsstigen blir sentral her; jo høyere opp i stigen, jo mer innflytelse gir de ulike medvirkningsmetodene. Videre skal de ulike høringsorganene settes i fokus. Hvordan fungerer de i den kommunale planleggingen og hvilken oppfatning har de ulike aktørene av deres opplegg?

FREMTIDSVERKSTED/WORKSHOPS

Sandnes kommune bruker fremtidsverksted når en ny kommuneplan skal rulleres. Hvordan fremtidsverkstedet fungerer i praksis er beskrevet i den teoretiske tilnærmingen på side 30. Resultatene fra verkstedet brukes videre i utarbeidelsen av den nye kommuneplanen.

Under workshopen spør man hvor barn og unge har de gode opplevelsene, hva synes de burde bli bedre og hvor det er forbedringsområder i kommunen. Grønne, gule og røde lapper blir klistret på et kart som indikerer hva som er ok, mulige forbedringer og hva som er dårlig. Som flere politikere bet seg merke i under fremtidsverkstedet var at de voksne var opptatt av store deler av kommunen, mens barn og unge stort sett var mest opptatt av sentrum og shoppingsenteret *Kvadrat*, der de opplevde sine gode opplevelser. Politikerne stilte seg spørsmål om ikke barn og unge

hadde de gode opplevelsene ved skolen, barnehagen eller idrettsplassen. Deres smale perspektiv utgjør at politikerne er usikker på hvor mye deres stemme skal vektlegges og om deres stemme representerer et bredt nok spekter av barn og unge.

«Hvor stor grad skal vi vektlegge barn og unge? Når 6 åringer får et spørsmål i barnehagen, så er kanskje svaret noe annet på 9 åringer og kanskje 15 åringer» (2).

Figur 14. // Fremtidsverksted 2016. Foto: Anett Haugvaldstad. (Svangtun 2015)

Essensen i dette som politikerne påpeker er hvordan skal man få med bredt nok spekter av aldersgrupper for at medvirkningen skal bli reell for barn og unge flest.

«Det er en ganske krevende balanse. Det er viktig for oss som er eldre å diskutere med de, for de har en annen innfallsvinkel» (2).

På fremtidsverkstedet er det ofte Sandnes unge bystyre som stiller opp og uttaler seg til den nye kommuneplanen. Men i fremtidsverkstedet som ble holdt tidligere i vinter, var det flere andre som stilte opp, noe som ble lagt merke til og satt pris på;

«Jeg synes det var veldig flott at de ungdomsskoleelevene fra Høyland kom. De utgjør kanskje en litt annen type bredde. Så jeg er spent på å se det skriftlige svaret, om den kanskje er litt annerledes» (2).

Det virker som det er en liten oppfatning av at representantene i SUB og representantene i BUBS er litt mer politisk motivert i forhold til strømminger som går og at det kanskje utgjør at de kan bli opptatt av hva andre synes om jobben de gjør. Men dette er bare en tanke fra politikernes side. Men dette er bakgrunnen for politikerne setter stor pris på at andre barn og unge stiller opp og sier sin mening, der de tydeliggjør at de gjerne skulle ønske det var flere som møter opp.

En annen utfordring med fremtidsvektsted som flere påpeker er hvordan deres stemme følges opp i den videre planleggingen i praksis. Kommuneplanen og samfunnsplanen er forankret politisk og administrativt, og skal fungere som et styringsverktøy. Kommunen har i gjeldende samfunnsdel satt av et eget kapittel til fremtidsverkstedets resultater, men påpeker at utfordringen er å få disse dokumentene til å være mer styringsrelevant. Svakheten i dag er at kommuneplanen og samfunnsdelen er for dårlig forankret, og blir ikke brukt som det styringsdokumentet det er tenkt. Videre påpekes det at dersom dokumentene er for tung og omfattende, blir det vanskelig å bruke det som styringsdokument.

«Kapittelet om barn og unge er veldig fint her, men det forutsetter jo da at dokumentet også blir brukt i planlegging og at det legger føringer i den videre planleggingen» (4).

Figur 15. // Husk! For unge er det viktig at.. Foto Time kommune. (Svangtun 2015)

Nå jobbes det med en ny rullering av kommuneplan, der de jobber mye med prosess og utforming på selve dokumentet slik at det i fremtiden kan fungere bedre som et styringsdokument for kommunen;

«Nå er vi godt i gang med ny revisjon. Vi har fokusert veldig mye på intern forankring – at det skal være et dokument for hele kommunen, alle virksomhetene og få den politiske forankringen god» (4).

«Kommuneplanene har aldri hatt så mye opplegg som vi legger opp til nå. Så det er stadig større bevissthet om det» (4).

Det kommer gode tilbakemeldinger fra de to tidligere representantene fra SUB når de tidligere har arbeidet med fremtidsverksted.

«Dette fungerer veldig bra, da disse ofte er fri fra for mange tekniske detaljer, og gjerne visualisert på en god måte» (8).

«Det er veldig kjekt og veldig lærerikt. Du får vite hvordan de planlegger og får en bedre oversikt over hva som faktisk skjer og at det er noe som skjer i praksis da» (9).

Planadministrasjonen har også en god oppfatning av at de unge er fornøyd med opplegget de arrangerer;

«De er veldig positive og takker for at de fikk delta» (4).

Utvalget i planadministrasjonen som arbeider med kommuneplanen er åpen for at det kommer etterspørsel fra SUB om resultater fra fremtidsverkstedet, men så langt i nåværende prosess, har ikke dette forekommet. Men i henhold til en av de tidligere representantene i SUB, har dette vært tilfelle i tidligere prosesser;

«Ja, vi etterspør resultater, men det kunne vært bedre» (9).

De to tidligere SUB medlemmene har uttrykt seg for å være veldig fornøyd med hvordan fremtidsverkstedet fungerer. Likevel ble det spurt om det var noe de ikke var like fornøyd med, eller om det er noe som kunne vært bedre i den sammenheng.

«Føler at de tar hensyn til det den dagen, men at de kunne tatt det videre da» (9).

«Ungdom kan uttale seg om det de mener er viktig i det aktuelle området, så må man etter det bare stole på at byplanleggere og politikere legger vekt på uttalelsene» (8).

Planadministrasjonen viser full forståelse og forklarer at det er en generell utfordring å håndtere alle innspillene og prioritere de forskjellige hensynene og sette de opp mot hverandre.

«Å se en tråd i fra et innspill til et resultat er ikke alltid like lett. Jeg skjønner veldig godt hvis de syns det er vanskelig å se om de har innflytelse» (4).

«Dette samspillet er så komplisert mellom en faglig vurdering, en politisk vurdering og innspill fra eksterne. Så blir det gjerne en middelløsning på det meste her og hva som har veid tyngst er ikke så lett å se faktisk» (4).

En av informantene uttaler at det hadde vært fint å bli inkludert i ettertid av fremtidsverkstedet og generelt seinere i prosessen;

«Vi har savnet å være med i sluttfasen eller lengre ut i prosessen» (9).

At lovverket ikke legger til rette for at de kan uttale seg enda seinere i prosessen er en endring de ønsker. Det hender de får invitasjon til å komme å høre på, men de får ikke uttalt seg. I samtale med planadministrasjonen kommer det frem at det som ofte er krevende, er deres

forståelse av selve prosessen; at kommuneplanen er en stor plan som tar lang tid å utforme. Det er en plan som har et perspektiv på 15 år og kommunen opplever at innspillene kan være veldig konkrete, som gjør det vanskelig å følge opp i en så overordnet plan som kommuneplanen.

«Det er jo en utfordring generelt egentlig til kommuneplanen – å få innspill som treffer på nivået» (4).

«Vi må prøve å forklare at vi tar med oss tankene bak ideene eller verdiene og prøve å formidle det inn. Vi må prøve å tolke innspillene og gjøre de relevant i sanne type planer» (4).

Når vi snakker om innspill, så er det vesentlig at planleggerne og politikere stiller seg positive til forslagene som kommer inn og lytter til barna. Flere av ideene kan være utopiske og vanskelig å realisere. Men da er det planleggerne og politikernes oppgave å se mulighetene som ligger bak grunnideene.

«Hvis du utvikler den ideen litt mer, så klarer vi kanskje å finne en løsning som gjør at det blir rimeligere og at det er gjennomførbart» (1).

«Det å ha med noen som kan være sammen med ungdommene og som kan hjelpe de til hva som er mulighetsspekteret, det er nok viktig» (1).

Det er ikke alle innspillene som fremstilles som urealisert. Barn og unge kommer også med forslag som er på samme verdi som kommunen ønsker.

«Helt klart, mange av de innspillene er veldig urealistiske. Men mange av forslagene er veldig seriøse og der vi gjerne ønsker at de ble litt bedre hørt på» (9).

Det samme mener planadministrasjonen også;

«Vi var jo helt enig, men formen det kom i – tegninger og løse ord. Vi må bearbeide de til skriftlig form. Men det de kommer med av forslag er veldig brukbart og veldig i tråd med det miljø-, folke- og barnevennlig byutvikling» (7).

Temaet om innspill mener flere i planadministrasjonen har en viktig forutsetning ved å ha politikere tilstede under fremtidsverkstedet. Da får man høre hva som blir sagt samt få med seg diskusjonene som ligger til grunn for det som diskuteres. Da har man en mulighet til å fange opp grunntanken bak.

«Det å ha mange tilstede som faktisk lese det produktet som kommer etterpå, sikrer jo at det blir ivaretatt og at det blir tatt med videre» (1).

At innspillene de får inn er for konkrete har kommunen stor forståelse for. Dette er bakgrunnen for at planadministrasjonen inviterer SUB til arbeidsgrupper i etterkant av fremtidsverkstedet.

ARBEIDSGRUPPER

Sandnes unge bystyret får i etterkant av fremtidsverkstedet anledning til komme i dialog med administrasjonen og planleggerne som arbeider med kommuneplanen. Her får de mulighet til å gjenta noen av sine innspill, komme med spørsmål og generelt observere hvordan det arbeides med kommuneplanene.

«Vi tenkte at det var en god anledning til å se hvordan vi jobba, altså prosesser vi hadde rundt arbeidet med kommuneplanen. Litt kunnskapsoverføring» (4).

Dette er en fin anledning for representantene i SUB til å gjenta sine innspill, og virkelig understreke hva som er viktig for de. Dette gir en god anledning også for planadministrasjonen til å få repetert deres innspill.

Figur 16. // Barn i huske. Foto: Hemsedal kommune. (Larsen u.å.)

BARNETRÅKK

Barnetråkk er en metode som er beskrevet i den teoretiske tilnærmingen på side 30. Fordelen som nevnes med barnetråkk er at det er enkelt og det er konkret å forholde seg til når det er kartfestet.

«I alle oppstartsmøter, så er barnetråkkregisteret et av kartene som er med» (1).

Sandnes kommune er nå i gang med å revidere ny barnetråkkregistrering. Nå er det mer enn 10 år siden sist den ble oppdatert.

«Jeg håper det har blitt oppdatert nå. Det var snakk om det for mange år siden at det måtte oppdateres, for det begynte å bli litt gammelt» (1).

Da barnetråkkregistreringen startet, var Sandnes en av de første kommunene som var med i prosjektet. Det påpekes at barnetråkkregistreringen burde vært oppdatert for lenge siden og anses som viktig i planleggingen;

«Sandnes kommune var veldig tidlig ute, kanskje en av landets første kommune som begynte med barnetråkk på 90-tallet, eller veldig tidlig uansett» (7).

«Nå har det kommet digitale løsninger på barnetråkk men også folketrakk for folk flest. Men Sandnes er ikke med i spillet på banen. Og det er trist. Det skulle vi vært. Men det er prioritering» (7).

Oppfølgings spørsmål blir stilt i forhold til at kommunen ikke har oppdatert barnetråkk på en god stund. For hvor ofte bør man egentlig oppdatere for at det skal kunne være reelt?

«Det varierer fra område til område. Om man ikke opptar en full oppdatering, så bør man vertfall se gjennom, kanskje hvert 5 år? (1).»

En løsningen som foreslås fra en av politikerne er at man ikke nødvendigvis må oppta en full oppdatering, men for eksempel at kommunen sender de forrige innspillene til skolene for å høre om det er noe de ønsker å endre på siden sist. På den måten så vil man til enhver tid kunne være oppdatert. Det påpekes at kommunen er i såpass stor vekst og det bygges stadig, noe som igjen øker behovet for å holde seg oppdatert.

BARN OG UNGES BYSTYRE (BUBS)

Barn og unges bystyre er som nevnt, en organisasjon der representanter fra barneskoler og ungdomsskoler deltar i et årlig møte. Hvert år arrangerer Sandnes kommune et opplæringskurs i lokaldemokrati på forhånd av møtet, slik at representantene får lære litt mer om hvordan opplegget fungerer. Det er tre beløper som deles ut under møtet;

- Barnas humanitære fond; Hvert år gir BUBS støtte til et humanitært formål. Det velges ut en skole som får velge ut og presentere tre aktuelle organisasjoner som får mulighet til å motta barnas humanitære fond. Dette stemmes over fra de som er tilstede på møtet.

- Store tiltak; Det er to beløper som settes av til større tiltak. Et til barneskolenivå og et til ungdomskolenivå. Hver skole presenterer sine ønsker om hvorfor de ønsker midler

og det stemmes over tilslutt over hvilke 2 skoler som får dette utdelt.

- Strakstiltak; Det er avsatt et beløp som skal fordeles utover Sandnes kommune til strakstiltak. Elevene som er tilstede på møte fordeler selv beløpene utover til hver skole. Fordelingen blir presentert og stemmes over.

Under møte er administrasjonen, planleggerne og politikerne tilstede for å veilede de unge representantene. Da er hensikten å få de unge representantene til å tenke litt strategisk og forstå at hvis de tar et valg så kan det gi både positive og negative konsekvenser.

«Vi legger ingen føringer for de, vi prøver bare forsiktig å peke på at hvis du velger det, så er kanskje det som blir konsekvens i neste omgang» (2).

«De må prøve å få til og forstå at, skal dere får det til, så må dere prøve å bli enige. Men de har en veldig intuisjon og evnen til å finne de gode løsningene» (2).

Det finnes ingen begrensninger på hvilke saker som blir tatt opp under møte;

«Det kan være noe som er galt i skolegården, eller det kan være en kommentar på asylpolitikken til kommunen» (5).

Alt i alt, er dette er årlig arrangement som flere syns er spennende og viser virkelig barn og unges engasjement på en god måte. Spesielt når de får mulighet til å påvirke kommunen sin med å dele ut midler;

«Det er fantastisk interessant og spennende å være med på dette her, de er så engasjerte» (2).

«Jeg har blitt imponert av de flere ganger» (2).

SANDNES UNGE BYSTYRE (SUB)

Kommunens kulturavdeling arbeider mye sammen med Sandnes unge bystyre. De hjelper til med å organisere, samt opprettholde kontakten med både planadministrasjonen og politikerne når de unge skal medvirke. De sørger for at de får sakene frem til høring til rett tid, samt at de får presentert saken og behandlet den på riktig måte. SUB er et høringsorgan som består av 2 medlemmer fra hver ungdom- og videregående skole i kommunen. Tidligere medlem har delt sine synspunkter om arbeidet man tilegner seg.

«Jobben som blir gjort i SUB er så utrolig viktig. Organisasjonen fører til at politikk blir så mye nærmere skoleelever flest, enn det ellers ville vært. Med SUB i byen er alle på skolene med på å trekke i trådene» (8).

Å være med i SUB gjør at man får mer interesse for hva som skjer i samfunnet, og man får erfaring av arbeidet man utfører;

«Lærte masse og fikk utviklet egne leder-egenskaper. Det har ført til at jeg interesserer meg mye for samfunnet som jeg gjør i dag» (8).

Fra starten av var det få som satt i styret, og det opplevdes som vanskelig å få inn de små stemmene. I dag er det 2 representanter fra hver skole som engasjerer seg i SUB, som igjen gjør det enklere å få frem barn og unges ønsker og behov. Man får et større mangfold av personligheter og interesser i formannskapet.

«Jeg syns det mangfoldet er fint jeg. Noen er opptatt av musikk, mens andre tenker mer på fotball, at det ble ganske bredt sammensatt» (8).

SUB har med andre ord endret seg gjennom tidene, der Kulturavdelingen og SUB jobber stadig med å forbedre systemet internt og med ulike metoder for at høringsorganet skal fungere på best mulig måte. Et av målene var å la de unge få mulighet til å organisere og velge ut sakene sine selv; En posthulle ble etablert på avdelingen som ga de enkel tilgang til reguleringsplaner og saksdokumenter. Dette var en ordning som ikke ga noe fornuftig virkning, som igjen gjorde at metoden måtte jobbes bedre med.

«Vi må legge mer til rette, og vi må formidle sakene til de på en bedre måte og at vi også forbedrer kontanten med skolene» (5).

Kontakten med skolene er noe de anså som utfordrende og ressurskrevende. For utfordringen er hvordan de skal få ungdommen til å stille til valg og møte opp. Avdelingen arbeider kontinuerlig med å opprettholde kontakten med skolene, slik at de de kan verve nye når andre slutter i sine verv.

Det har tidligere forekommet forvirringer om Sandnes unge bystyre sin rolle i kommunen. Tidligere ble de spurt om alt mulig, blant annet om de kan arrangere sosiale hendelser for ungdom. På bakgrunn av det har kulturavdelingen og Sandnes unge bystyre jobbet med å spisse deres rolle.

«De er et representativt høringsorgan, der de skal uttale seg om saker, samt ta opp egne saker. De er ikke en arrangementskomité» (5).

I 2014 ble vedtektene til Sandnes unge bystyre endret på bakgrunn av dette, samt at de ønsket å bli mer lik det politiske bystyre. Endringen resulterte i at de fikk 5 minutter til å uttale seg på hvert bystyremøte.

«For da syns de det var lettere å formidle sin funksjon til andre ungdommer. De synes det var vanskelig å nå frem via systemet tidligere. Nå har de en talerstol og de fikk en bedre dialog med politikerne» (5).

«Her kan de og holde innlegg på hvert bystyremøte. Det er et ganske modig grep at kommunen har gitt de anledning til det. Da får de jo snakke direkte til bystyret vårt» (5).

Hva SUB syns om ordningen de fikk;

«Dette opplevde vi som en enorm tillitserklæring som kommunen skal ha mye honnør for» (8).

I tillegg til 5 minutters taletid på bystyremøter, fikk de også en mentor-ordningen med utvalg for kultur og oppvekst. Da arrangeres det 2 dialogmøter i året, der SUB får 30 minutter til å rådføre seg med politikerne som sitter i utvalget.

«Da møter ung ordfører og ung varaordfører fra Sandnes unge bystyre, og tar opp de tingene som de er opptatt av. De er opptatt av alt i fra skolehverdagen til planleggingen eller kanskje spesielt sentrum har de vært opptatt av i det siste» (1).

«Jeg tror det er ganske spesielt for Sandnes, at de får såpass stor plass» (5).

Hva SUB syns om ordningen;

«Hadde en god erfaring med det. Det er tross alt mange av kommunens ledende politikere og beslutningstakere, så jeg husker det som stort at de satte av en halvtime til oss, foran sitt eget møte» (8).

Dette førte til at kontakten til politikerne ble bedre;

«Jeg følte at samarbeidet ble løftet et hakk og to. Vi kom mye tettere på politikerne, de så oss i øynene, de smilte og sa hei. De var hyggelige og imøtekommende, og de ga på en måte en god følelse.» (8).

ANDRE BETRAKNINGER

Å arrangere medvirkning er et krevende arbeid. Til tross for at kommunen stadig jobber med å forbedre dette feltet, var det en nysgjerrighet på å høre deres meninger om arbeidet. Opplevs det som krevende? Og føler de at utbyttet er stort nok i forhold til arbeidet som legges ned?

«All medvirkning er jo tidkrevende og det vil alltid være en avveining når du lager en kommuneplan på hvor offensivt medvirkningsopplegget skal være. Men de unge er så engasjerte så det gir også mye tilbake å lage opplegg for de» (4).

Det forklares hva som er viktig å tenke på når man skal ha et medvirkningsopplegg. Det er å ikke ha for store ambisjoner og at kommunen setter av rikelig med kapasitet og midler til gjennomføring;

«Faren er å ha veldig store ambisjoner, og så har du ikke noe mer ressurser til å gjøre det, og så blir det sånn halvveis. Noen sliter seg ut fordi det krever for mye» (4).

«Medvirkning er veldig viktig, men det forutsetter en tydelig prioritering der man setter av både penger og kapasitet til å gjøre det» (4).

Kommunen har gode rammer for medvirkning. Hver og en metode fungerer på hver sin måte, og har sine styrker og svakheter.

«Vi jobbe med hvordan innspillene kan brukes enda mer» (4).

«Sandnes kommune kunne vært bedre, Sandnes kommune er veldig god. Men andre kommuner er dårligere enn Sandnes igjen» (7).

OPPSUMMERING DEL 1

I Del 1 så vi at fremtidsverksted og barnetråkk er de medvirkningsvektøyene kommunen benytter. I tillegg har de to ulike høringsorgan for barn og unge, som er SUB og BUBS.

Videre ble det belyst at kommunen har et mål om å bedre kommuneplanen, slik at den kan brukes som et styringsdokument for alle aktører. At den ikke brukes om et styringsdokument slik det er tenkt, er noe kommunen har slitt med tidligere.

Fremtidsverkstedet har sine fordeler og ulemper. Informantene fra SUB mente metoden var god på grunn av at den er fri fra tekniske detaljer og gjør det enkelt for alle å forstå hva som foregår. Samtidig er det noen som opplever at det føles som om innspillene fanges opp den dagen, men er usikre på hva som skjer med disse i ettertid. Dette problemet er også fanget opp i andre casestudier som Vestby (2009); Grimnes (2007); Teige (2005).

Som vi så, var Sandnes kommune en av de første til å utarbeide barnetråkk. Men det er ikke blitt oppdatert siden, noe som svekker valideten kraftig. Som politikerne nevner selv, er barnetråkk et av kartene som alltid er med, som da forutsetter at den til enhver tid bør være oppdatert.

SUB er et viktig høringsorgan som taler for barn og unge i kommunen. Høringsorganet har utviklet seg i en positiv utvikling, der de har jobbet med å utarbeide vedtektene til å bli mer lik det ordinære bystyre. Dette resulterte i at de fikk komme mer i direkte kontakt med politikerne. I neste del vil vi se hvordan SUB involveres i planleggingen, og hvilken innflytelse de har.

Avslutningsvis er det flere informanter som får spørsmålet om medvirkning for barn og unge oppfattes som krevende. Svarene er mye av det samme, der alle sier seg enig om at det er tidkrevende prosess, men at dette avveier for hvor viktig deres stemme er i planleggingen. Dette viser at kommunen oppfatter medvirkningen mer som en ressurs enn en plikt som også uthesves i rapporten «kompakt byutvikling» (Hanssen et al. 2015).

Del 2 INVOLVERING & INNFLYTELSE

I denne delen skal vi se nærmere på hvordan Sandnes kommune klarer å involvere barn og unge, samt hvor stor innflytelse de har. Når man snakker om innflytelse snakker man i stor grad om hvor i medvirkningsstigen man befinner seg. Jo høyere oppe i stigen man er, jo mer innflytelse har barn og unge. utfordringer i forhold til barns innflytelse og involvering er et hovedfokus her, samtidig som man ser hvilke forbedringsmuligheter som kan løse utfordringene.

Generelt har Sandnes kommune i utgangspunktet et godt rykte på seg, i forhold til å involvere barn og unge i kommuneplansammenheng, dette uttrykkes både fra planadministrasjonen og politikerne.

«Jeg synes generelt sett at det er en veldig god holdning blant både administrasjonen og politikerne til å involvere barn og unge (5)».

«Jeg tror vi klarer å involvere de i kommuneplanen og sentrumsplanen – de tingene så klarer vi å få de med» (1).

UTFORDRINGER OG FORBEDRINGER

Det påpekes hva som ikke fungerer og hva som er utfordringen i denne sammenheng. Som en av politikerne uttaler, så er kommunen flink til å involvere barn og unge i kommuneplanen og sentrumsplanen. Men så er utfordringen hvordan dette blir gjennomført seinere. Det vil si reguleringsplaner og detajeplaner. Både politikerne og planadministrasjonen uttrykket dette særlig;

«Man er kanskje enig om hvordan man skal tilrettelegge, men hvordan det blir gjennomført seinere er det som er mer utfordrende» (1).

«Jeg synes det blir bedre og bedre det som blir fremstilt i forhold til barn og unge. Noe kan være veldig bra, spesielt større planer. Men det er i mindre plansaker det blir vanskelig, slik jeg opplever det» (6)

De større ungdommene har lettere for å uttale seg om sine ønsker, og spesielt gjennom SUB. Likevel er det utfordrende å sikre at de får uttalt seg i alle saker som angår dem;

«Av og til tenker jeg litt på om vi klarer å sikre at SUB alltid får uttalt seg der de skal. Fordi omfanget av saker er så enormt stort. Det er jo umulig for en person å gjøre, så hvem skal sørge for det?» (5).

Samtidig påpekes det også at det finnes et utvalg av plansaker som kanskje ikke påvirker barn og unge;

«Den store utfordringen synes jeg, er det at det er så mange planer og det er ikke nødvendigvis noe som påvirker barn og unge så mye» (1).

Men av de reguleringsplanene barn og unge bør involveres i, oppfatter politikerne som utfordrende;

«På reguleringsplaner rundt omkring så er det mye vanskeligere. For det er litt som vi var inne på "hvem er det du skal involvere?" og "hvordan skal vi gjøre det?"» (1).

En annen oppfatning fra en av politikerne er at SUB ikke engasjerer seg eller uttaler seg så mye i reguleringsaker;

«Det er sjeldent jeg har sett at SUB har kommet med en kommentar til en regulerings sak. Så det handler vel like mye om engasjementet deres» (3).

Påstanden om at det handler like mye om engasjementet deres, skal jeg senere i oppgaven gå nærmere inn på. For hva skyldes det? Videre ser også at planadministrasjonen har de samme tankene om at det ikke er så lett å involvere barn og unge i detaljplaner;

«Når det er detaljplan så komme ikke barn så lett til ordet. Så de tar for gitt at noen snakker for dem, og de tar gitt at deres hensyn med lekeplass-størrelse og trygge skoleveier at det er sikret i områdeplanen eller i kommuneplanen» (7).

Når man snakker om å ta slike ting for gitt og at hensyn er sikret i planer, så handler det vel så mye om at kommuneplanen ikke blir brukt som styringsdokument i den videre planleggingen. Dersom man hadde fått til det, ville hensynene bli ansett som ivaretatt og tatt som wvven selvfølge at disse var sikret. Tidligere representant fra SUB, har samme oppfatning om å involvering i reguleringsaker;

«Det er ikke byggesaker jeg kan sitte igjen og tenke tilbake "Oi, der fikk vi gjennomslag", det var det ikke. Men det har jo med at slike ting tar utrolig lang tid, man sitter kanskje ikke lenger enn 2 år og byggesaker kan kanskje ta 10 år før de starter til det står ferdig» (8).

Selv om de kommer frem til at det er en utfordring å involvere barn og unge i reguleringsaker, og at det ikke er så ofte barn og unge involveres. Så er det likevel flere sentrale plansaker som belyser både at de ikke blir tatt hensyn til, men også saker der de har fått gjennomslag for sitt syn.

KOMMUNEN KUTTER ALLE LEIRSKOLER

Figur 17. // Sandnesposten Foto: Frode Olsen

Sandnes kommune vedtok at ingen skoler får mulighet til å reise på leirskole de neste årene. Dette førte til at flere benyttet seg av ulike aksjonsformer. I tillegg ble det arrangert demonstrasjoner utenfor rådhuset i Sandnes.

«Det var en ganske interessant sak, der det ble både demonstrasjon, og i SUB og BUBS ble det tatt opp som sak. Men der gikk jo politikerne ut rett før BUBS og sa at dette skal vi ta tilbake. Så der følte de jo selv at de fikk et voldsomt gjennomslag da» (5).

Figur 18. // Foto: Carina Johansen

Et området på Austrått ble regulert til kirketomt. Dette området er et friområde med flere turmuligheter som ble mye brukt av barn og unge, der det forelå flere barnetråkkregistreringer. Denne saken gikk gjennom kommuneplanbehandling, som tilslutt ble fremmet som et forslag, selv om det administrativt ble anbefalt å legge vekt på barn og unges interesser. Politikerne valgte å fremme dette planforslaget, noe som resulterte til et stort engasjement fra de lokale. Nå har denne saken fått en ny aktualitet fra regionale myndigheter der fylkesmannen fremmet en innsigelse til planen. De så at planen ikke kunne gå frem fordi det ikke var vist til et erstatningsareal for å kompensere for det tapet. Saken er i dag tatt opp til ny behandling.

«Regionale myndigheter er veldig opptatt av dette og fremmer gjerne en innsigelse hvis de syns at kommunen ikke tar tilstrekkelig vare på interessene til barn og unge» (4).

I leirskole-saken vekket det et enormt engasjement hos de unge. En av politikerne fortalte at en ung jente tråkket inn døren på kontoret og ba de om å være så snill å ikke kutte leirskoletilbudet. At de fikk politikerne til å endre meningen, viser at de er lydhøre for hva de har å si. Samtidig viser det så lenge man får informasjon om hva som faktisk skjer, så vokser engasjementet til de unge. Denne saken viser at barn og unge virkelig taler for sitt syn, når det gjelder saker som er viktige for de.

Det samme gjelder kirken, der vi så at de lokale virkelig engasjerte seg. I motsetning til leirskole-saken, kom ikke deres stemme frem, da politikerne på tross av det administrasjonen anbefalte, vedtok planen. Dette er et eksempel på at de ressurssterke i samfunnet ofte har en sterkere stemme. Denne saken viser også at fylkeskommunen og fylkesmannen følger opp kommunen og passer på at planen er i tråd med lovverket.

PLANLEGGING AV NY BARNEHAGE

Figur 19. // Første spadestik. Foto: Gjesdal kommune

En av informantene forteller om en ny barnehage som skal bygges. Det nye uteområde er planlagt av en barnekonsulent, som har vært med på å vurdere hva som er bra og hvordan det bør utformes ute.

Dette ble videre presentert for barnas foreldre, der alle syntes det så veldig fint og flott ut. Informanten viste tegningen til barnet sitt, der han leste at det skulle komme utekjøkken, klatreområde og lignende, men lurte på hvor dissestativet skulle være? Informanten forklarer at det ikke er noe disse. Dette er noe de voksne har bestemt på vegne av ungene og mente at det var ikke sosialt nok.

Eksempelet ovenfor illustrerer der barn og unge ikke har fått muligheten til å medvirke i det heletatt. De voksne har blitt konsultert, der alle sa seg enig i at planen og uteområdet så veldig fint og flott ut. Barna som skal overføres til den nye barnehagen har ikke fått mulighet til å gi sin stemme, og dermed så er de ikke inkludert i noen av stegene i medvirkningsstigen. En av politikerne stiller spørsmål om hvorfor vi voksne planlegger for barna.

«Hva er det egentlig ungens ønsker og behov oppi dette? Hvordan finner vi en løsning som ivaretar barna?» (1).

«Hvis du går å spør ungene, så vil de ha en helt annen oppfatning, men der hadde noen voksne tenkt for ungene» (1).

«Det fikk meg til å tenke litt på hva er det vi holder på med?» (1)

Man kan gjerne spørre barn om hva de ønsker i uteområdet sitt. Voksne kan gjerne spørre konkret om de vil ha klatrestativ for eksempel, men hvis de aldri spør konkret om de vil ha dissestativ, så er det ikke sikkert at barna selv kommer på å si det selv. Alle kommuner har en veileder for hvordan lekeområdene skal utformes, og som gjerne blir overholdt. Spørsmålet er hvor streng er retningslinjene i veilederen?

«Tenker vi på barn og unge når vi planlegger lekeplassene? Det er jo de vi bygger for og vi har et regelverk i Sandnes kommune som blir fulgt og oppfylt, det følger de – men er det nødvendigvis alltid den beste løsningen? Er det noen som har spurt de om det?» (1).

De yngste barna har kanskje ikke lært å tale enda, og det gir en stor utfordring til å tilrettelegge for deres ønsker og behov. Som foreldre må man bare lære å kjenne barnet sitt og vite hva deres preferanser er, men dette er noe som er vanskelig å ta tak i.

«Du må jo bare observere hva de liker» (1).

Dette er en utfordring som er vanskelig å ta tak i, og vite hvordan man skal legge til rette for det. Det er noe kommunen fortsatt ikke har funnet svar på enda.

Vi voksne vet nødvendigvis ikke hva barna ønsker. Men slik det argumenteres i saken, er at det er ikke alle barn som har lært og tale, og da er det de voksne og foreldrene sitt ansvar og lære å kjenne barnets behov. Dette er også bakgrunnen for at kommunen har en barnerepresentant; en som skal tale de yngste sin sak. Men hvordan kan en person holde oversikt over alle enkeltsakene i kommunen og sørge for at alle hensyn blir ivaretatt? Det er en utfordring som vi skal komme tilbake til.

Vi skal videre se på et annet eksempel som illustrer at noen plansaker har tydelige politiske føringer som ofte gjør det vanskelig å legge til rette for reell medvirkning.

Slik vil du se Sandnes idrettspark dersom du står i korten av Områdelogen og ser mot nord-øst. Dagens stadion ligger til høyre. (Illustrasjon Plank Arkitekter)

Ungdommen vil ikke ha nytt stadion i Sandnes

Politikerne har brukt barn og unge som sitt viktigste argument for å bruke 40 millioner kroner på nytt stadion til Sandnes Ulf, men ungdommen sier nei.

Figur 20. // Mye debatt om ny stadion. Illustrasjon: Plank Arkitekter. Hentet fra: Stavanger Aftenblad.

NY SANDNES STADION

Det planlegges å bygge en ny stadion i Sandnes. De fleste er positive til at kommunen skal få en ny stadion. Problemet er dens plassering, samt finansieringen som setter grenser. Flere innsigelser er sendt inn fra både fylkesmannen, samt ordfører kandidat Thor Magne Seland i Sandnes Høyre. Men fylkesmannen frafalt sin opprinnelige innsigelse til plasseringen, og planen ble enstemmig vedtatt av Sandnes bystyre i 2016 (Olsen 2016).

Det har likevel vært mye debatt der politikerne i utvalget var bekymret for hvordan det nye anlegget påvirker det populære turområdet rundt, samt nabolaget.

Stavanger Aftenblad skriver om en politiker som taler om sin bekymring; "Erga (AP) var mest bekymret for om skoler og barnehager i området hadde blitt hørt" (Nærland 2016).

Selv om planen er vedtatt er det fortsatt mulighet for å si sin mening om saken, men da kan man ikke forvente at det blir en debatt ut av det eller at saken tar en vending.

«Om det blir en debatt ut av det, eller et meningsskifte, så er likevel det også verdifullt for oss i SUB og få det frem» (5).

I Stavanger Aftenblad skriver de at ungdommen i SUB er kritiske til den nye stadion under et bystyremøte da den eksisterende stadion er god nok som den er. Dermed understreker de å bruke

de 40 millionene på langt viktigere ting enn ny stadion. Politiker fra KrF mener også at pengene kan brukes smartere med begrunnelse:

"I en tid der kommunen går på sparebluss, har ordføreren sagt at vi ikke kan ta oss råd til alt som er kjekt. Vi har ikke råd til en skole for små barn, men en stadion vi ikke trenger, det har vi råd til. Jeg lar ungdommens argumenter være våre argumenter (Olsen 2017)".

Det forklares hvorfor dette er en så komplisert sak;

«De sakene hvor man har veldig tydelige politiske føringer, så er det vanskelig å legge til rette for reell medvirkning, slik er det bare» (4).

Man må ha i tankene at de politikerne som sitter i utvalget er folkevalgte og skal representere folkets vilje. Dette er en sak som illustrer at de ressurssterkes meninger vektlegges mer.

«En spesiell sak. Den illustrerer noe av svakheten med demokratiet. At de som uttalte seg der ikke nødvendigvis er så representative. Altså det var advokatene, det var de ressurssterke, det var en spesiell gruppe som får sin stemme hørt. Og sånn vil det jo alltid være» (4).

Stavanger Aftenblad skriver at de videre lover full innsikt i prosjektet, slik at de som er skeptiske til planen blir fornøyd når de ser hva dette er.

Stadion saken, er et godt eksempel som illustrerer hvor viktig det er at innspillene kommer inn til rett tid - i tidligfasen der man faktisk kan påvirke. Den viser også jo mer håndfast saken blir, jo svakere eller jo mindre blir stemmene vektlagt. Samtidig illustrerer denne saken hvor sterk rolle byutvalget har i saker som har stramme politiske rammer.

I flere avisartikler legges det frem at flere naboer ikke var fornøyd med plasseringen, og var generelt kritisk. Befolkning har fått sin mulighet til å uttale seg i saken, men deres stemme blir bare ikke blitt vektlagt. Hvis man setter dette eksempelet opp mot medvirkningsstigen havner den etter definisjonen på "symbolsk deltagelse". Det vil si at barn- og unge, samt befolkningen generelt har fått mulighet til å komme med sin uttalelse, men den har i liten eller ingen grad innflytelse.

Når man ikke får gjennomslag for de sakene man uttaler seg i, blir det påpekt at man må se fremover, og tenke på det som er positivt.

«Når først valget er tatt, så må du jo prøve å tenke fordeler, og legge til rette for at det blir bra. Man kan ikke grave seg ned og bli sint og lei» (6).

Som vi har sett er det flere eksempelsaker som illustrerer både der barn får gjennomslag for sitt syn, og saker der de ikke hadde så mye de skulle ha sagt i det hele tatt. Avslutningsvis spurte jeg alle informantene om de selv mener om barn og unge i realiteten har innflytelse på kommunens politikk, planlegging og tjenestetilbud. Jeg starter med å summere opp politikernes syn på dette;

«Ja. Hovedsvaret er ja. Men jo større ungdommen og barna er, jo mer blir de hørt på. Og så er utfordringen å fange opp hva som en egentlig har ønsker om» (1).

«Føler egentlig det, det er de vi har fokusert mye på» (3).

«Ja, det syns jeg. Men jeg skal være forsiktig med å definere hvor stor prosentandel som blir vektlagt av det» (2).

Vi ser at politikerne er nok så enige i dette svaret, men vi kan se at flere er forsiktig med å gi et entydig klart ja. Videre skal vi se hva planadministrasjonen svarte på spørsmålet;

«Det er vanskelig å gi et helt entydig svar på det. Jeg syns som sagt at holdningen til å få innspill fra barn og unge er veldig god» (5).

«Det er en positiv holdning til det, og vi har veldig mange gode systemer på plass» (4)

«De blir hørt. Men om det blir gjort det de ønsker? I mer eller mindre grad, ja, vil jeg jo si. Men det varierer jo» (6).

Også her er de forsiktige med å gi et entydig klart ja på spørsmålet. Men som de også fremhever er at de syns kommunen stadig blir bedre og at de stadig jobber med å bli bedre på området.

Tilslutt vil vi se hva en av de tidligere representantene fra SUB svarte på spørsmålet;

«Ja, jeg gjør egentlig det altså. Vi får sagt mye og uttrykt veldig mye. Det er ikke alltid det blir benyttet, men likevel at du har sagt noe. Det tror jeg er viktig for at ungdommen skal føle seg verdsatt» (8).

OPPSUMMERING DEL 2

I del 2 så man at mye av hovedproblemet med barn og unges involvering og innflytelse er i sammenheng med utarbeidelse av reguleringsplaner. Slik det blir understreket, så er kommunen enig om hvordan man skal tilrettelegge og involvere de unge i kommuneplanen. Men hvordan det blir gjennomført seinere er den store utfordringen. Dette har en sammenheng med at kommuneplanen ikke blir brukt som det styringsdokumentet det er tenkt. Tidligere forskning understreker også dette faktum, som skal drøftes nærmere i neste kapittel.

Involvering og innflytelse av de aller minste er også noe som fremstilles som utfordrende. De yngste barna er mer avhengig av at de voksne ivaretar deres behov og der man har et behov for å finne en metode som gjør at man enklere kan ivareta deres interesser. I eksempelsaken om bygging av ny barnehage så vi hvordan de voksne tok ansvar for å utarbeide utearealet for barna. I diskusjonen skal denne saken ses nærmere på i sammenheng med medvirkningsstigen. Det samme gjelder for de tre andre eksempelsakene.

Slik det oppfattes mener alle informantene at barn og unge i realiteten har innflytelse på politikken, planlegging og tjenesteyting. Politikernes svar virker mer entydig ja til syvende sist, mens planadministrasjonen er mer forsiktig med sitt svar. Men er enig om at holdningen til det er positiv. Informantene fra SUB gir også et entydig ja. Men understreker selv, at de ikke alltid føler behov for å få gjennomslag hver gang de uttaler seg.

Del 3 MOTIVASJON & ENGASJEMENT

Dette kapitlet vil ta for seg barn og unges motivasjon og engasjement i Sandnes kommune. Å være engasjert har sin viktighet; man lærer mer om lokalpolitikken, blir bevisst på sine meninger, man får mulighet til å vise hva man står for, man kan påvirke samfunnet i ønsket retning og man danner et godt grunnlag for videre studier og arbeidsliv. Herunder vil engasjementet til BUBS og SUB bli sentrert da de aktuelle høringsorganene som oftest får invitasjon til å medvirke. Videre vil jeg fremheve hvilke utfordringer informantene mener foreligger i denne sammenheng. Men først og fremst, hva er det informantene mener kan øke barn og unges engasjement?

«Bare det at de føler seg verdsatt, det er et steg på veien, for da blir du engasjert» (8).

«Så en antagelse, men det å se andre unger som er engasjert, som er forbilder, er noe jeg selv ville blitt inspirert av hvis jeg var ung» (4).

I kommuneplanens samfunnsdel kommer barn og unges stemmer særlig til synlighet, da de har avsatt et eget kapittel til dette. Noe kommunen med god grunn er stolte over;

«Det er det ikke så mange kommuneplaner som har plass til deres stemme i samfunnsdelen av kommuneplanen» (4).

«Mitt inntrykk er at vi er ganske gode på å få de med og de er veldig engasjerte. Og det vises godt igjen i dokumentet» (4).

ENGASJEMENTET TIL SUB

Sandnes unge bystyre har møte annenhver måned, der de selv presenterer saker som de ønsker å engasjere seg mer i. Under møte har de noen som bistår og veileder de, men stort sett er det de selv som styrer møtene.

«De viser jo stort engasjement når de er til stedet» (1).

«Jeg er veldig imponert over hvor raskt de greier å prosessere det vi kommer med og at de tør å være såpass progressive som de er» (5).

Tilbakemeldingen fra SUB om hvordan kommunikasjonsfungerer i kommunen har vært positiv.

«Jeg hadde en følelse av at det meste fungerte ganske bra, og vi hadde god kontakt med kommunen. Vi

ble møtt med respekt og velvilje fra kommunen og politikernes side» (8).

Videre har de tidligere SUB-representantene uttalt seg om deres oppfatning av barn og unges engasjement. Det kommer frem at det er noe som kommer i bølger. Hvis det er mye engasjement, smitter det over og fører til en god sirkel, mens lite engasjement fører til ond sirkel.

«Ungdommen er svært engasjert så lenge de får muligheten til å være det. Blir vi invitert, så stiller vi» (8).

Det forklares hvor viktig ungdommens engasjement er for samfunnet;

«Det vekkes mye engasjement hos ungdom både med tanke på politikk, men også nærmiljø. Det er helt avgjørende med engasjert ungdom i et velfungerende demokrati. Hvem ellers skal føre stafettspinnen videre?» (8).

Sandnes unge bystyre engasjerer seg ikke bare i sentrumsplaner og andre planer. De har engasjert seg i saker som barnefattigdom og mobbing.

«Vi lanserte en app for å forbygge mobbing. Aftenbladet har en "stopp mobbing" app, som er lansert i Kroatia når vi var der» (9).

I dag utarbeides det en plan som SUB er engasjert i, og som snart skal ferdigstilles. Planen tar stilling til at det ikke alle barn som har det like greit, og hvor formålet er å finne ut hva de kan gjøre for å utjevne sosiale og økonomiske forskjeller.

Figur 21. // Engasjerte hender (Fundraising Good Times 2011).

ENGASJEMENTET TIL BUBS;

En fordel ved å arrangere et årlig møte med barn og unges bystyre et at alle skolene får mulighet til å engasjere seg;

«De engasjerer seg veldig. Spesielt den fordelingen av midlene. For det blir jo veldig nært for de, at de kan komme med forslag til ting de er opptatt av på sin skole (5)».

«Elevrådene blir engasjerte når det er ting som de brenner for i deres bydeler» (6).

UTFORDRINGER OG FORBEDRINGER

Som beskrevet er det vises et stort engasjement fra barn og unge. Vi skal videre se hvilke utfordringer som foreligger i denne sammenheng. Den første utfordringen som påpekes er hvordan engasjement er en egen utfordring, ikke bare for barn og unge.

«Det er jo en kjempestor demokratisk utfordring, på generelt nivå. Fordi dette er jo ikke bare unikt for barn og unge, men for hele samfunnet» (1).

En av de politiske informantene erfarer at man ser et økt engasjement når det gjelder plansaker i sin bydel;

«Engasjementet, det ser du jo egentlig nå en har saker som går inn på deres område, da ser vi at engasjementet blir stort. Hvis de bor på Austrått eller på Stangeland, så er de engasjert i sin egen bydel» (3).

Ut fra svarene mener flere informanter at økt engasjement avhenger mye av kommunen. At de må bli flinkere til å gi ut mer informasjon, spesielt etter man har utført et medvirkningsopplegg. I den sammenheng er det også viktig at de får mulighet til å se resultater. De representantene som sitter i SUB rapporterer gjerne tilbake til sin skole, der de noen steder opplever at engasjementet til medelever ikke er slik de ønsker.

«Det er litt mer utfordring. Men det varierer fra klasse til klasse» (9).

Videre påpekes det at det finnes enkle grep på å få ungdommen til viser mer engasjement i klassene;

«Ha noe fysisk å vise. Vi skulle hatt mer info til alle skolene om hva det faktisk handler om» (9).

Det finnes også enkle grep for å trekke ungdommen til viktige møter som en av informantene i SUB uttaler;

«Ungdommer er enkle. Bare det er noe servering, så lokker det veldig mange folk. Og at det er i skoletiden, det tror jeg er viktig» (8).

Politikerne forklarer hvor utfordrende det er å få engasjement fra flest mulig og få til et bredt mulig spekter av meninger i de ulike aldersgruppene. Spesielt når man tenker på de som skal representere klassens meninger gjennom BUBS eller SUB;

«Det er ikke nødvendigvis at en 12-åring forstår forskjellen på å fremme klassen sine ønsker fra sine egne ønsker» (1).

I denne sammenheng kan man også påpeke om de som blir valgt ut i elevrådet klarer å formidle klassenes

ønsker. Det er ikke sikkert at alle i klassen tør å si sin mening til den som skal videreformidle dette;

«Hvordan får man de sjenerte i klassen i utgangspunktet til å si noe om hva de mener? Det er kanskje den største utfordringen vi har - å få noen til å si hva de faktisk mener og tør å komme å si noe og forstå at innspillet faktisk har noe å si» (1).

Utvalget av politikere foreslår flere mulige løsninger for hvordan man enkelt kan få flere i klassen til å si sin mening;

«Jeg tror at man går riktig når man deler opp i grupper – at det blir lettere å si noe i små grupper enn i store forsamlinger og fange det opp» (1).

«Jeg tror du får en bedre forståelse med dialog. Jeg tror det er utelukkende der det dreier seg om» (2).

«Det er jo lurt der du kan skrive ting. Det er jo alltid lurt med gode forslagskasser. Og gjøre det litt anonymt hvis det er noe som er vanskelig å ta opp. Det er mange som tørr å skrive i stedet for å snakke.» (3).

Et annet moment som kan løfte engasjementet er å knytte en bedre kontakt mellom barn og unge sammen med politikerne og planadministrasjonen, noe kommunen allerede har blitt flinkere på. Det å formidle planprosesser er også noe de kan bli bedre på – ved å bruke andre virkemidler enn lovens minstekrav om annonsering, og heller bruke mer ressurser på å nå frem på andre måter. Kommunen kan bli flinkere til å bruke foreldre, men spesielt barnehagen eller skolen til å opplyse om at nå skjer det noe i nabolaget. På den måten vil barna bli informert som igjen vekker deres engasjement.

«Det er klart at engasjementet kommer nok mye gjennom foreldrene, barnehagen eller skolen. Det er da engasjementet skjer, hvis foreldre sier "nå skal de bygge 140 nye boliger ved siden av oss her"» (3).

«Tenker at lærere og kan være litt engasjerte. At når vi har saker, at vi kan gi et lite vink til skolen. At dette skjer rundt dere, planen ligger der, følg litt med» (6).

Barn og unge har mulighet til å engasjere seg i ulike organisasjoner, enten om det SUB, BUBS eller i elevrådet på skolen. Men det forutsetter en viss aldersgrense for å kunne bidra. Informanter fra politikerne og planadministrasjonen uttaler;

«BUBS og SUB og de representantene som sitter der, er jo midlene videre til oss politikere, men vi glemmer kanskje de små bittelitt» (3).

«Slik som SUB; de jobber mer med det og har mer

kunnskap. Det er slik vi får brukt de mer» (7).

«Det krever ganske mye kompetanse hos unge. Så betyr da at SUB; de har nok mer kompetanse enn andre. Og da får de større kraft i medvirkningen» (7).

Her ser vi at flere påpeker at SUB er et høringsorgan som får opplæring i lokaldemokrati og er mer kompetente til å medvirke og komme med gode forslag. Men som nevnt, har det vært en utfordring for kommunen å sile ut mengden av plansaker som Sandnes unge bystyre kan ta tak i. Deres forsøk på at SUB skal få tilgang til alle plansaker, viste seg å ikke fungere og det ble for mye å håndtere. På den andre siden er det også uheldig at en voksen skal «bestemme» hvilke saker de skal behandle og ikke.

«Den store utfordringen de har, er nok at de får alle reguleringsplanene i hele kommunen på høring, og det er mer enn de klarer å bite over» (1).

«At noen sile ut for de, er jo problematisk, samtidig som det å lempe alt på de og, er utfordrende» (1).

«Jeg synes ikke at vi som voksne politikere skal sitte og velge hvilke saker de skal engasjere seg i» (3).

Vi ser at politikerne ovenfor mener at denne problematikken er en stor utfordring. SUB har ofte en koordinator som er ansatt i administrasjonen i kommunen. Denne personen er som nevnt deres mentor som skal sørge for at SUB får god kontakt med politikerne og planadministrasjonen for øvrig. Det er også den personen som holder oversikten og presenterer hvilke saker som SUB kan eller bør ta tak i. Det påpekes at det er en stor jobb å holde oversikt over alle planene kommunen tar tak i, og plukke ut de som angår barn og unge;

«Det er helt umulig for en person å holde oversikt over alle saker i Sandnes kommune. Spesielt på reguleringsplaner som gjelder enkeltområder, skulle jeg ønske at vi fikk et bedre system på internt» (5)

SUB sine synspunkter er viktige i denne sammenheng. Av de som fikk spørsmålet ga det et varierende svar. Som det ble belyst har en av de tidligere SUB-medlemmet engasjerer seg i et annet utvalg der det er mye byggesaker å ta for seg.

«Syns det blir gørrrende kjedelig til tider. Og det tror jeg veldig mange unge, spesielt på ungdomskolen syns og» (8).

Dette er grunnargumentet for at det videre forklares at det er veldig fint å ha en koordinator eller andre som kan sile ut saker for SUB;

«Det er mye bedre at de voksne bretter opp armene og bare velger noen saker, i stedet for at SUB skal svømme og prøve å finne noe som er aktuelt. Det kommer ikke til å fungere» (8).

Det andre synspunktet som tidligere medlem fra SUB påpeker er at det er ønskelig å være med å påvirke og velge ut hvilke saker de skal involveres i. Men skjønner også at det kan være tungvint å lete gjennom alle sakene som kan være relevante;

«Det hadde vært kjekt hvis vi kunne være med og hatt litt mer innspill i hva vi vil jobbe med da» (9).

Dette er et tema som diskuteres mye i kommunen, om hvordan man kan sile ut mengden planer for at det skal bli reelt. Som det videre påpekes har kommunen stadig fremgang på dette feltet, men det er fremdeles et potensiale for å gjøre det enda bedre.

«Det er noe system som må til der. Kanskje en type avsjekk hos den enkelt saksbehandleren om at "her bør jeg ta kontakt med Sandnes unge bystyre", eller "er det ikke nødvendig?" (5)».

En utfordring som nevnes er at barn og unge, og kanskje spesielt SUB er veldig engasjert på et litt mer lokalt nivå enn hva politikerne muligens ønsker. Man kan kanskje si at det er en utfordring for barn og unge å tenke i et regionalt perspektiv og enklere å ta for seg noe som er lokalt i nærmiljøet deres.

«Vi må egentlig ta det som de sier om sitt lokalmiljø og så blåse det litt opp for å forstå. Men engasjementet er der, men det er kanskje utfordringen å få med mange nok og et bredt nok spekter når det virkelig gjelder» (1).

En annen utfordring som ble diskutert er selve utformingen av plankart og det å lese saksdokumentene til en plan. I forhold til plankartet, så inneholder den mye informasjon, noe som kan oppleves som krevende for folk flest;

«Voksne vil ikke nødvendigvis se det og selv politikere som har holdt på en stund, skjønner det ikke nødvendigvis. Du må gjerne ha gått på skole for å skjønne alle detaljene i et plankart» (1).

Noe som kan forenkle lesbarheten er å produsere 3D-modeller av reguleringsplaner, slik at det kan forenkle lesbarheten på planene.

«Det gjelder ikke bare for barn og unge, det gjelder jo for alle egentlig» (1)

Utfordringen med 3D-modeller er at det er kostnadskreven og det tar tid å produsere det.

Spesielt når man gjennom en planprosess foretar endringer underveis hele tiden, så vil det være krevende å få dette utført effektivt.

Når det gjelder saksdokumentene er det flere informanter fra SUB som synes at det er veldig komplisert å lese.

«Det hadde vært hjelpsomt om kommunen kunne prioritert å sende noen saksbehandlere som jobber med de aktuelle sakene til å fortelle litt. Dette ville

gitt ungdommen et mye bedre grunnlag til å uttale seg» (8).

SUB og Sandnes kommune har så vidt innført denne løsningen. Men det krever jo at enhver saksbehandler setter av tid og ressurser til dette i arbeidstiden deres. Men ifølge SUB er dette en viktig prioritering;

«Det er godt å få det visualisert på en powerpoint og en som snakker, i stedet for masse ark. Jeg mener at det såpass viktig at det bør prioriteres» (8).

BARNAS BY

Figur 22. // Park på Ruten, Barnas by 2008. Foto: Ragnar Christensen. Hentet fra: NRK

Figur 23. // Grå parkeringsplass Ruten. Foto: Åsmund Ådnøy. Hentet fra: Stavanger Aftenblad

Det er tidligere forklart og definert hva *Barnas By* er (se side 43). Likevel er det en nysgjerrighet fra min side om det er en tilknytning til medvirkning og planlegging i den sammenheng. Det er kulturavdelingen som står ansvarlig for arrangementet og er i samarbeid med andre aktører der de på best mulig måte fremstiller verdiene barn og unge er opptatt av. Verdiene hentes fra fremtidsverkstedet og bruker disse til å utvikle et konsept for arrangementet.

Første året barnas by ble arrangert var i forbindelse med kulturhovedstadsåret der det ble bygget park på deler av Ruten i Sandnes sentrum. Ruten er et asfaltert parkerings- og bussområde som i dagens lys fremstilles som grå og trist. Mellom 4000 og 5000 barn var med på å utforme byparken sammen med de ansvarlige aktørene for arrangementet. Tiltaket ble så populært og flere viste interesse for at dette er noe de ønsker skal etableres fast i fremtiden. Det har i dag blitt en politisk sak, der flere forlag om dette har blitt fremmet. Den er i dag i ferd med å gå inn i viktig fase, men status over dette er enda ikke fastsatt.

«Det tror vi selv har skapt noen bilder som har hjulpet denne prosessen videre, eller vertfall av å støtte opp under den politiske viljen da, til å få det vedtaket» (5).

Forslag til områderegulering er levert inn for behandling, og forventes godkjent i løpet av våren 2017. Kulturavdelingen ga uttrykk for å få til et medvirkningsopplegg for barn og unge til denne planen.

«Ruten er jo en sak de de unge gjerne vil komme med masse forslag på hva vi vil ha der. Så vi prøver jo å legge opp til at det kommer innspill til rett tid da» (5).

Dette bekreftes også fra politikerne;

«Nå er vi i gang med sentrumsplan, og der tenker vi jo at det er viktig å involvere alle» (3).

«Jeg vil tro at de blir invitert inn, men hvilken vei de gjør det, det tørr jeg ikke å si» (3).

Det er også en nysgjerrighet om arrangementet fungerer eller kan fungere som et medvirkningsverktøy.

«Det blir mer et "event" da eller en del av en metode. Men jeg som planlegger, vil ikke si det er en ren metode, det vil være et ledd i et medvirkningsopplegg» (7).

OPPSUMMERING DEL 3

Del 3 illustrer hvor viktig det er at barn og unge engasjerer seg i planleggingen. Samtidig ser man hvor viktig det er med samspillet mellom kommunen og barn- og unge, for at engasjementet skal økes. Flere påpeker at kommunene må bli flinkere på å gi ut mer informasjon og resultater etter et medvirkningsopplegg er utført. Dette mener flere vil bidra til å løfte engasjementet hos barn og unge. I den sammenheng kommer forslaget om at kommunen bør bli flinkere til å benytte seg av skolene og barnehager til å opplyse om hva som kommer til å skje i nabolaget. Lite engasjement synes å skyldes uvitenhet.

I den sammenheng har SUB problemer med å få nok informasjon om hvilke plansaker i kommunen de ønsker og bør uttale seg. Det er et hav med plansaker, og administrasjonen hjelper til å finne aktuelle, men det synes å være en umulig oppgave. Her behøves en metode som kan løse dette problemet. Løsningen som foreslås er at hver saksbehandler har ansvar for å sende planen til SUB dersom saksbehandler mener at dette er en sak som bør ha barn og unges synspunkter.

Del 4

OPPLÆRING & KOMPETANSEBEHOV

I dette kapittelet skal opplæring og kompetansebehov settes frem i lyset. Opplæring er viktig blant barn og unge for å få en bedre forståelse for hvordan lokaldemokratiet fungerer, slik at man får bedre forutsetninger for å være en bedre eller en mer effektiv pådriver. Hvilke tilbud til opplæring og kompetanse er det Sandnes kommune legger til rette for i dag? Og er det noe de ulike aktørene mener burde bli bedre?

Som vi har sett tidligere, så er det en del opplæring som kommunen allerede legger til rette for. Blant annet legger kulturavdelingen til rette for opplæring og oppfølging av representantene som sitter i SUB. Kulturavdelingen vil nå sikte videre på å gi SUB en opplæring i det politiske saksbehandlingssystemet.

«Sandnes unge bystyre ønsket selv å få en mer direkte måte å komme i kontakt med politikerne på. Fordi vi

har et saksbehandlingssystem som er avansert å sette seg inn i» (5).

Dette oppleves som utfordrende da det er vanskelig for SUB å navigere seg på kommunens nettsider og gå inn i plansakene å se sette seg inn i det og tenke tidsfrister og lignende.

Et tema som kom opp på fremtidsverkstedet nylig er opplæring i lokaldemokratiet. Å implementere dette inn i skoleundervisningen er noe de unge ønsket og mente var viktig.

«De følte at det nasjonale nivået ble dekket i samfunnsfagstimene. Men hvordan det lokale systemet virker her i Sandnes, det ville de vite mer om» (5).

Dette ønske er noe som de noterte ned og vil ta med seg videre. Dette er noe de mener kan gi bedre muligheter eller bedre gjør de bedre rystet for å påvirke lokalsamfunnet de bor i.

Før det årlig møte med BUBS arrangeres det opplæringsseminar med representantene som skal delta. I denne arenaen lærer de om lokaldemokratiet samtidig som de skal få mulighet til å bli kjent med kommunen og de andre representantene.

«Å ha god relasjon de imellom og til oss som jobber i kommunen, det skaper jo trygghet som gjør at de tør å stille spørsmål og gjør det lettere for de å delta da» (5).

Politikerne i Sandnes kommune arrangerte et år opplæring i demokrati på Vitenfabrikken. Der var alle de politiske partiene tilstede. En diskusjon om ungdomskolens størrelse skulle diskuteres og var det siste temaet for dagen.

Noen ville ha store skoler, mens andre vill ha små. Et lite forsøk ble utført der en politiker ikke tok ordet i det hele tatt i den ene gruppen, og da stemte flest på å ha en liten skole, mens i den andre gruppen tok politikerens ordet. Det som politikerne uttalte seg om, resulterte i at de ønsket seg en større skole.

«Det er klart at hva vi som voksne legger inn og sier, har jo veldig stor betydning for det som skjer. Og det er alltid veldig lett å være enig med den siste som taler» (1).

Dette er et eksempel på hvordan man kan bruke hersketeknikk eller manipulasjon. Samtidig er der ikke alltid man tenker over at man gjør det i det hele tatt.

OPPSUMMERING DEL 4

I denne delen så vi hvordan kulturavdelingen i kommunen legger til rette for opplæring for representantene i SUB. Blant annet opplæring i det politiske behandlingssystemet.

Barn og unge på fremtidsverkstedet ga uttrykk for å implementere lokaldemokrati i samfunnsfagstimene er noe som er ønskelig.

Kapittelet avsluttes med et eksempel på hvor enkelt det er å manipulere barn og unges valg. Som politiker eller andre ressursrike personer er det enkelt å manipulere barn- og unges valg uten at man er klar over det selv

DISKUSJON

I denne delen av oppgaven vil ulike synspunkter ved oppgavens problemstilling bli belyst. De relevante funnene vil herunder bli understøttet eller utfordret gjennom tidligere forskning og det teoretiske grunnlaget oppgaven har gjort rede for. Formålet er å svare på og øke den allerede etablerte kunnskapsbasen rundt temaet barn og unges involvering og innflytelse i kommunale planprosesser innenfor caseområdet Sandnes kommune.

MEDVIRKNINGSVERKTØY

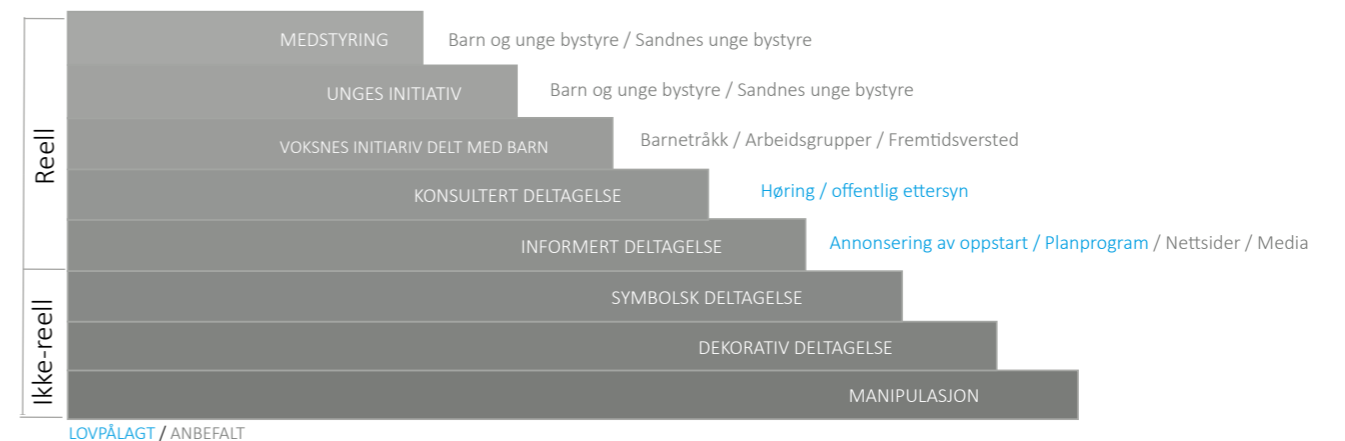
Som nevnt er gode medvirkningsmetoder i kommunen en viktig forutsetning for at barn og unge skal få mulighet til å delta aktivt og påvirke viktige avgjørelser og valg i kommuneplanleggingen. Jeg har i det teoretiske tilnærmingen på side 27 gjort rede for Arnstein (1969) og Hart (1992) sin medvirkningsstige. Jeg har med utgangspunkt i Harts modell utarbeidet min egen medvirkningsstige (se side 29), som jeg videre skal bruke til å plassere de ulike deltagelsesformene kommunen benytter seg av.

PLASSERING AV DELTAGELSEFORMER

Det finnes ikke en riktig eller gal måte å plassere medvirkning og deltagelse inn i en medvirkningsstige. Man klarer ikke å måle hvor stor medvirkningen har vært, da bruken av metoden og engasjementet er med å påvirke utfallet. Hvor man plasserer de ulike formene for deltagelse skal i utgangspunktet rangeres etter hvor mye potensiell innflytelse de gir. Jo høyere opp i stigen, jo mer innflytelse. Jeg skal videre gi et forsøk på å plassere de ulike deltagelsesformene Sandnes kommune benytter inn i gjeldende medvirkningsstige, som er illustrert i grått. Den blå teksten indikerer det som er lovpålagt;

Figur 25, viser at plan og bygningslovens minstekrav befinner seg stort sett i de to nederste trinnene «informert- og konsultert deltagelse» i kategorien som reell medvirkning. Samme funn, er også fremstilt i rapporten til Hanssen et al. (2015), der det utdypes at de er ment som konsulterende organ som ikke innebærer noe høy innflytelse. Den beskriver videre at det lovpålagte kravet om annonsering ikke synes å fungere som en tilstrekkelig invitasjon til å medvirke i henhold deres spørreundersøkelse. Barnetråkk, arbeidsgrupper og fremdriftsverksted plasseres i trinn seks «voksnes initiativ delt med barn». Barnetråkk foregår stort sett på skolen, der det er en planlegger til stede for å bistå arbeidet. Barnetråkk kan benyttes som kartgrunnlag når en ny plan skal utarbeides, og er et nyttig registreringsarbeid. I henhold til politikernes synspunkt, er barnetråkkregistreringene et bakgrunnskart som alltid er med når en ny plan skal utarbeides. Dette indikerer at denne metoden er en fin måte for barn og unge å få en reell medvirkning tidlig i planprosessen. Ikke minst er det en fin inngang til innflytelse på reguleringsplaner, da dette synes å være en utfordring for kommunen. Man kan likevel stille seg kritisk til plasseringen med tanke på at Sandnes kommune ikke har kartgrunnlaget oppdatert, noe jeg kommer tilbake til.

I fremtidsverksted møtes barn og unge, politikerne, og administrasjonen for å jobbe sammen om fremtidens kommuneplan, der det er kommunen som inviterer ungdommen til å delta. Derfor plasseres fremtidsverkstedet også i trinn seks. Det samme gjelder arbeidsgrupper, da kommunen inviterer SUB i etterkant av fremtidsverkstedet slik at de kan observere og se hvordan kommunen jobber. Barn og unges bystyre (BUBS) og Sandnes unge bystyre (SUB) ligger i de to øverste trinnene. Bakgrunnen for dette er at begge er høringsorgan for barn og unge som i stor grad taler deres sak. I BUBS er særlig viktig da man får muligheten til å organisere en pott med midler som skal fordeles utover i kommunen.

Figur 25. // Plassering av ulike deltagelsesformer

BARNETRÅKK

Barn og unge er en av de mest aktive brukerne av lokalmiljøet der de har nyttige synspunkter på hvordan skoleveien og skolegården bør være, samt andre arealer der de opplever gode og eventuelt dårlige opplevelser. Å bruke barnetråkk er en god kartleggingsmetode for kommunen å benytte for å innhente informasjon om barns gode og dårlige opplevelser, tidlig i en planprosess.

Barnetråkk i forhold til reguleringsplaner får jeg inntrykk av at barnerepresentanten har ansvar for. Slik det fremkommer i intervjuet med en politiker, så bruker barnerepresentanten barnetråkk-registreringene veldig bevisst når de har møter. Så utfra det som blir sagt her, virker det ikke som at disse kartgrunnlagene blir så aktivt brukt av politikerne selv. Men i et intervju med en annen politiker, så blir det understreket at barnetråkk-kartet alltid er med i oppstartsmøter. Informanten forteller sin erfaring som tidligere planlegger. Barnetråkk er et grunnlag de visste på forhånd skulle tas hensyn til. Så dette var noe planleggerne tok høyde for, før det i det hele tatt gikk videre til kommunen. Jeg stiller meg kritisk til hvorfor denne er så viktig og blir så flittig brukt da Sandnes kommune ikke har oppdatert denne på mer enn 10 år siden. Kan man si at barnetråkk-kartet gir riktig informasjon? Og ikke minst en reell medvirkning?

Det blir foreslått en god løsning fra en av politikerne på hvordan man til enhver tid kan være sikkert på at barnetråkk-kartet er oppdatert til enhver tid; Etter kommunen har oppdatert kartet kunne man tilegnet seg en vane med å sende ut de forrige innspillene til skolene. På denne måten kan de spørre om det er noen endringer fra sist oppdatering, si for eksempel hvert 5 år, eller etter behov. Man vil da aldri tvile på validiteten på informasjonen som ligger der og kommunen slipper å bruke mye tid og ressurser på en gang når det blir en regelmessig rutine. En i planadministrasjonen understreker at hvis man har for store ambisjoner om medvirkningsopplegget, så kan man fort ende opp å ha for lite tid og ressurser til det, og da blir det halvveis gjennomført. Noe som igjen utgjør at man mister motivasjonen og sliter seg ut. Det er derfor viktig å sette seg realistiske mål.

FREMTIDSVKSTED

Som analysen belyser oppfattes fremtidsverkstedet som en metode som fungerer veldig bra med tanke på at den ikke har noe tekniske detaljer og er visualisert på en fin måte. Denne dagen er full av ideer som videre skal innarbeides i kommuneplanen. Men en av SUB informantene ga uttrykk for at det føles som om man blir hørt den dagen, men savner at innspillene vises igjen i ettertid. En av informantene

fra planadministrasjonene sier seg enig og forstår godt hvis barn og unge synes det er vanskelig å se om de har innflytelse. Tidligere forskning bekrefter også dette gjennom Vestby (2009), Grimnes (2007); Teige (2005) der funnene indikerer at ungdommen føler de blir hørt, men er samtidig usikker på om deres innspill resulterer i endringer. Videre blir det forklart hvor komplisert dette samspeillet er mellom en faglig vurdering, en politisk vurdering og innspill fra eksterne. Likevel vet man ikke hva konsekvensene hadde blitt dersom det ikke kom noen innspill i det hele tatt. Det er også en diskusjon som er fremmet i analysen om at planadministrasjonen og politikerne synes det er en utfordring å få innspillene til å treffe på riktig plannivå. Det er noen gode ideer som treffer den utviklingen Sandnes ønsker, men ofte må man tolke hva som legges i tegningene og ordene som blir sagt for å virkelig se helheten. I tillegg er det andre innspill som også skal vektlegges fra for eksempel elderrådet eller fra andre innbyggere i samfunnet. Når man da veier alle hensyn, så kommer man ofte frem til en middelvei, og dermed er det kanskje ikke så lett å kjenne igjen sitt eget innspill.

Det er en viktig forutsetning at kommunen legger til rette for opplegget på fremtidsverkstedet. Som en i planadministrasjonen forklarer, så er det mye tegninger og løse ord som må bearbeides. Det må da være en bedre metode som forenkler denne prosessen? Om kommunen legger opp til enda mer opplæring i forkant av verkstedet, vil de kunne være mer rystet til å forme sine egne forslag som utgjør mindre etterarbeid for planadministrasjonen.

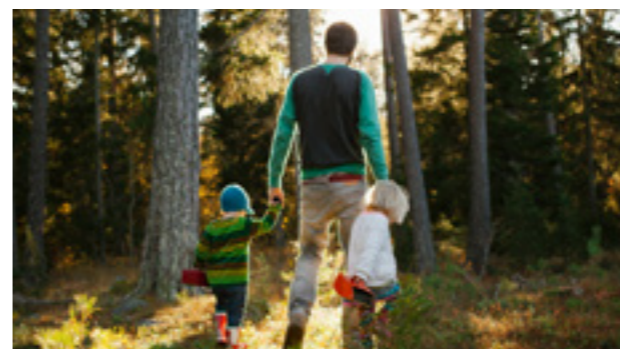
KOMMUNEPLAN

Et viktig moment som analysedelen belyser er hvordan resultatene i fremtidsverkstedet følges opp i den videre planleggingen. Sandnes kommune er veldig stolte av at de har avsatt et helt kapittel i samfunnsdelen til barn og unges innspill. Dette er nok ikke alle kommuner som har plass til, og Sandnes har all grunn til være stolte over det. Likevel som Hanssen (2015) skriver i sin rapport er det nytt ved loven om å innarbeide innspill og vurderingen i plan-dokumentene. Så stiller de seg spørsmålet om disse kravene fører til at innbyggerne får innflytelse på planprosessen? Dette svaret fremkommer godt ut fra intervjuene.

Slik som Sandnes kommune arbeider i dag, jobber de hardt med å løse sine utfordringer. Jeg belyser dette i analysen der Sandnes kommune har en utfordring med å få disse dokumentene til å bli mer styringsrelevant, for de mener selv at kommuneplanen i dag er for dårlig forankret og blir ikke brukt som det styringsdokumentet det er tenkt. I veilederen t-1492 (2012) beskrives det at

kommuneplanens samfunnsdel skal fungere som en overordnet strategisk plan. For at det skal fungere slik den er tenkt, bør den gi et godt grunnlag for «konkrete prioriteringer, og bidra til bedre helhetsløsninger og mer forutsigbare rammevilkår både for kommunens virksomhet og for befolkningen» (t-1492 2012 s. 24). Det at kommuneplanens samfunnsdel ikke alltid fungerer som det styringsdokumentet det er tenkt, tror jeg ikke er et problem kun Sandnes kommune opplever. I en masteroppgave om «Sunne kommuner» forteller prosjektlederen i en ukjent kommune at «de tror ikke dagens kommuneplan blir brukt som styringsdokument slik det er tenkt» (Ohren 2016). Jeg vil tro det gjelder også enda flere kommuner, da jeg ikke finner noe tidligere forskning på dette spørsmålet. EVA-plan jobber systematisk med å finne svar og kartlegge dette spørsmålet i sin rapport. Forhåpentligvis vil rapporten kunne gi et bedre svar på hvor mange kommuner som finner dette utfordrende.

Men i bunn og grunn, får de innflytelse på planprosessen i kommuneplanen, spesielt gjennom fremtidsverkstedet og arbeidsgruppen. Men så lenge kommuneplanen ikke blir brukt som styringsdokument videre av kommunale og private aktører, så kan man ikke si med sikkerhet at innbyggerne får innflytelse i den videre planleggingen

Figur 26. // Familietur (Bluestone u.å.)

REGULERINGSPLANER

Det er viktig at barn og unge blir hørt også i reguleringsaker og blir invitert til å si sin mening. Jeg bet meg merke i at en av politikerne nevnte at «vi alle har jo vært barn en gang, det må vi aldri glemme». Min første tanke som slo meg er at vi lever i et samfunn som stadig er i vekst og som stadig er i endring. Samtidig endrer vi også våre egne behov etter hvert som vi vokser og blir eldre. Dette ble også diskutert med annen politiker som tok opp dette temaet. Da vi selv var barn var behovet noe helt annet enn hva de har i dag, og som de sikkert vil ha om 50 år også.

Når vi snakker om reguleringsaker, så har barnerepresentanten en viktig rolle i å tale barn og unges sak, der man gjerne tar seg tid til å spørre skolens rektor eller ansatte i barnehagen om barn

og unges behov. Hvorfor kan vi ikke spørre dem selv? Eksempelsaken om ny barnehage illustrer akkurat dette perspektivet. Man er ikke innenfor medvirkningsstigen i det heletatt i en slik reguleringsplan. Barnehage-barn er i en alder der man er mer avhengig av at de voksne ivaretar deres behov og kan da ikke følge med på annonsering eller uttale seg når planen ligger ute på offentlig ettersyn. Det er derfor de voksne har en så viktig rolle der de tilrettelegger for barnas behov og ikke bestemme hva som er bra og ikke. Man må ta seg tid til å spørre hva de ønsker, observere dem, eller bruke foreldrene som kjenner barnet sitt. Det er uansett fullt mulig å få gode innspill fra barnehagen, og det kan de vise på språklig og/eller kroppslig måte (Bae et al. 2006). Personalet må kanskje lytte og prøve å tolke deres kroppsspråk, og være observante ved å følge med på deres handlinger. «Å ta barns medvirkning på alvor forutsetter god kommunikasjon mellom barna og personalet og mellom personalet og foreldrene (Rundskriv Q-27 2006b s. 11).

Det at 67% av kommunen i utvalget i rapporten kompakt byutvikling (Hanssen et al. 2015), sier at private utbyggere ikke legger til rette for medvirkning utover lovens minstekrav. Dette er kanskje svar på hvorfor barn- og unges og innbyggernes stemmer generelt blir svakere jo mer håndfast en plan blir, slik vi så eksempelet om ny stadion. Man inviteres ikke inn på samme måte som når en kommuneplan skal rulleres. Stort sett er det SUB som inviteres til å medvirke i de overordnede planene, men sist fremtidsverksted møtte Høyland ungdomsskole også opp. Så det tyder på at de inviterer flere enn SUB, men hvem andre de når ut til, er ikke lett å si. Uansett så belyses det i rapporten til Hanssen et al. (2015) at det ikke er lovpålagt for kommunen ha et representasjonsordning for barn og unge, og det er heller ikke nedfelt hvordan den skal organiseres. Undersøkelsen deres viser at ingen av partiene i utvalget argumenterte for at ungdomsråd eller tilsvarende ordninger burde være lovfestet på linje med elderråd og råd for funksjonshemmede. Av kommunene som ønsker et høringsorgan for barn og unge, så finnes det en veileder om hvordan man arbeider med ungdomsråd (BLD 2011). Samtidig beskriver BLD i sitt Rundskriv Q-27 (2006b) at ungdomsråd er en god måte å ivareta medvirkning. Dette er fordi det fungerer som et høringsorgan og et interesseorgan som kan fremme barn og unges synspunkter i lokalpolitikken. Flere politikere og informanter fra planadministrasjonen opplyser om at det er enklere å bruke ungdomsrådet, SUB til å påvirke en plan på grunn av deres kompetanse. Det synes at deres kompetanse er mer nyttig, der deres meninger gir mer kraft i medvirkningen. Som en av politikerne selv sier, så har de aldri opplevd at SUB kommer med innspill til reguleringsplanen, og representanten fra SUB forteller også at det ikke er

reguleringsplaner de sitter igjen og tenker at det er der de fikk gjennomslag.

Det fremkommer i intervjuene at utvalg for byutvikling inviterer ikke til fremtidsverksted eller noe annen deltagelsesformer i deres reguleringsarbeid. Men i sentrumsplanen har de planer om å involvere barn og unge – spesielt når planen gjelder så store deler av sentrum. Det er usikkert hvem og hvordan de skal invitere. Men det er annonsering som er inngangen til medvirkningen. Det fremkommer i rapporten fra kompakt byutvikling der tidligere forskning viser at det lovpålagt kravet om kunngjøring av planoppstart ikke er tilstrekkelig invitasjon til medvirkning. 82 % av Oslo's lokale organisasjoner var enig i denne forskningen med begrunnelse av at mange ikke leser den aktuelle avisen eller har kapasitet til å gå gjennom kommunens nettsider til enhver tid. Dette er noe administrasjonen ønsker å lage en ordning på til barn og unge. En opplæring i å navigere seg inn på kommunens nettside (Hanssen et al. 2015).

Figur 27. // Barn planlegger byen (Urban Hub u.å.)

INVOLVERING OG INNFLYTELSE

Flere informanter nevner at man må få flere til å yte sin mening i plansaker. Spesielt i klassene, der noen kan være sjenert, ikke er tøffe nok til å stille i elevrådet, eller ikke har nok kunnskap om hva vervet innebærer. Noen barn skiller seg kanskje ut, og har unike interesser, som kanskje kan oppleves som en vanskelig sak å ta opp i plenum. Det kommer gode løsninger på hvordan deres meninger enklere kan komme frem. Man kan gruppere i små grupper slik at man slipper å snakke foran hele klassen, eller en hel forsamling. Eller man kan skrive på anonyme lapper, spesielt hvis det er noe som er vanskelig å ta opp språklig. En av SUB informantene forteller at det var vanskelig å engasjere klassen sin etter at hun selv hadde vært på et viktig møte en hel dag. Hun påpeker at det varierer veldig fra klasse til klasse, men at en god løsning for å løfte engasjementet er å ha noe

visuelt å vise etter et møte fra SUB. Da vil de muligens få en bedre forståelse over hva møtet gikk ut på og hva som skjer i lokalmiljøet.

Når vi ser på tidligere forskning så beskriver Knudtzen og Tjerbo (2009) ulike elementer innflytelse kan bestå av;

- Ungdommen selv bestemmer hvordan en pott med midler skal fordeles

Denne påstanden knytter seg til Barn og unges Bystyre som har møte 1 gang i året. Her får barn og unge mulighet til å fordele 3 ulike pottes; en pott til humanitært formål, en pott til store tiltak og en pott til strakstiltak. Administrasjonen og politikerne som er tilstede bistår og hjelper til. Dette er bakgrunnen for at BUBS er plassert i det høyeste trinnet i medvirkningsstigen, da dette arrangementet gir en høy grad av innflytelse.

- Hvis barn og unge får gjennomslag i en kommunal beslutningsprosess.

Jeg starter først med gjennomslag i forhold til kommuneplanen. For barn og unges innspill til kommuneplanen får de gjennom medvirkningsopplegget fremtidsverksted. Sandnes kommune har som nevnt et eget kapittel der barn og unges innspill fra fremtidsverkstedet er synliggjort. Det er ikke mange kommuner som lar de få så stor plass i kommuneplanens samfunnsdel. Men det er lovpålagt at innspillene og vurderingene skal innarbeides i plan-dokumentene. Dermed kan man resonere at Sandnes kommune er flinke til å ta hensyn og vektlegge barn og unges innspill i kommuneplanen. Så er spørsmålet; at selv om de er innarbeidet i plan-dokumentet, fører det til at barn og unge får innflytelse på den videre planprosessen? For da er vi inne på reguleringsplaner;

Kommuneplanen skal fungere som et styringsdokument for reguleringsplanene. Men som planadministrasjonen påpeker så fungerer ikke kommuneplanen som det styringsdokumentet slik det er tenkt. Og det er noe de jobber med å få til. For utfordringen er at det ikke må være for teknisk og detaljert utformet med for mye føringer, samtidig som den ikke skal være for lite føringer heller. I rapporten til Hanssen et al. (2015) kommer de frem til at 90 % av reguleringsplaner er utformet av private utbyggere, der utvalget i spørreundersøkelsen viser at 68 % av alle planansvarlige i kommune svarte at forslagsstiller vanligvis ikke legger til rette for medvirkning utover loven minstekrav. Vi ser de samme tendensene i Sandnes kommune også. Der informantene understreker selv at det er sjeldent barn og unge eller SUB kommer med kommentarer til en reguleringssak.

Men det er likevel noen saker barn og unge uttaler seg i. Og det er to av disse som er illustrert med eksempel i analysedelen. Den ene saken handlet om leirskolekutt i kommunen. Der barn og unge viste et enormt engasjement og dannet ulike aksjonsformer og demonstrasjoner for å motvirke kuttet. Politikerne bestemte raskt at dette skulle de ta tilbake og resulterte i at barn og unge følte de fikk et voldsomt gjennomslag. Det andre eksempelet er bygging av ny kirke på en tomt som i dag blir aktivt brukt av lokale. Det lå flere barnetråkkregistreringer her og da planen ble fremmet, reagerte de lokale og viste et stort engasjement. De ønsket ikke at denne planen skulle fremmes da tomten ble brukt som tur og lekeområde. Fylkesmannen fremmes innsigelse til denne planen da det ikke ble vist til noe erstatningsareal. Dermed må denne planen opp til ny vurdering. Denne saken viser at befolkningen engasjerer seg når det er planer som berører nærområdet deres, og den viser at de regionale myndighetene passer godt på at kommunen følger loven og utarbeider planene på en god og rettferdig måte.

- Hvis de får mulighet til å gi innspill om sine argumenter og meninger i en sak selv om resultatet ikke går deres vei
- Når de får fremme sine forslag og synspunkter uansett hvilke utfall det gir videre

Disse to har i bunn og grunn samme betydning. Litt tilbake til at det ikke er så ofte barn og unge gir innspill på reguleringsplaner. Årsaken til dette er etter informantenes mening er at det ikke kommer ut tilstrekkelig informasjon og de får ikke en direkte invitasjon til å medvirke, jeg stiller meg kritisk til at det handler om barn og unges engasjement som en av de politiske informantene påpeker. Dette er også belyst i de eksempelsakene der barn og unge ikke har fått gjennomslag. Spesielt ny stadion-saken som illustrer hvor sterk rolle politikerne har i saker som har stramme politiske rammer. De lokale fikk mulighet til uttale seg, men deres stemme var ikke sterk nok til at de ble vektlagt i den endelige beslutningen. Som jeg også uttaler i analysen vil denne saken havne i trinn 3, symbolsk deltagelse, som er når barn og unge får komme med uttalelser, men har i liten eller ingen grad innflytelse. I denne saken gjelder det ikke bare barn og unge, men innbyggerne generelt.

Den siste saken er bygging av ny barnehage som belyser hvor barn og unge ikke fikk si sin mening til reguleringsplanen. Denne saken gjelder de aller minste barna, der jeg tidligere har diskutert hvordan barn i denne alderen er mer avhengig av at de voksne ivaretar deres behov, også i medvirkningen. I denne saken ble foreldrene til barna konsultert der de ga

samtykke til planen. Likevel ble ikke noen av barna spurt i det hele tatt hva de synes eller hva de ønsket. Det er jo tross alt de som skal bruke uteområdene. Som jeg har argumentert i analysen, er ikke denne saken inkludert i medvirkningsstigen i det hele tatt.

Som en avslutning, spurte jeg om de selv mener barn og unge i realiteten har innflytelse på kommunens politikk, planlegging og tjenestetilbud. Alle informantene svarte ja, men de fleste synes det er vanskelig å gi et entydig svar på spørsmålet. De synes kommunens holdning til det er veldig god. En av SUB informantene sier seg også enig med en begrunnelse av at ungdommen får sagt og uttrykt mye. Noe som er viktig for at ungdommen skal føle seg verdsatt. Dette er selv om ikke deres innspill ikke alltid blir benyttet i den videre planleggingen.

MOTIVASJON OG ENGASJEMENT

Det fremkommer mye gode forslag på hva som kan øke barn og unges motivasjon og engasjement. Fra informantene fra SUB er det viktig at medvirkningsopplegg og møter skjer i skoletiden, da de har mye andre aktiviteter å ta seg til i fritiden. Samtidig er enkel servering noe som kan utgjør at flere ønsker å delta på møter. Når det kommer til å gi tilbakemelding til klassen forklarer en av tidligere SUB informantene at det hadde vært fint å ha noe fysisk å vise. På den måten vil klassen få en større forståelse for hva som skjer i kommunen og muligens øke engasjementet i klassen som ikke er tilstede på møte.

Politikere og planadministrasjonen forteller at engasjementet øker dersom man får mer informasjon og påpeker hvor viktig det er å bruke ressursene man har for å få til dette. Ett eksempel er at kommunen bør bli flinkere til å sende ut informasjon til ansatte på skoler og barnehager for å informere hva som skjer i nærområdet. På den måten slipper man å gå inn på kommunens nettsider eller lese aviser til enhver tid.

Det fremkommer i analysen at det å være engasjert i SUB eller BUBS forutsetter en viss aldersgrense. Man ser at det er en vesentlig forskjell på hvem som blir involvert i de ulike planene. For det første så uttales det fra politikerne at jo større barn og unge er, jo mer blir de hørt på. Videre uttales det fra planadministrasjonen at SUB og BUBS og de representantene som sitter der, er midlene som går videre til politikerne. Det understrekes at man kanskje glemmer de aller minste litt.

En i planadministrasjonen forteller at kanskje SUB spesielt har mer kunnskap og jobber mer innenfor feltet. Og derfor brukes mer i medvirkning. Videre blir det forklart at det krever en del kompetanse hos de unge og at SUB får opplæring og er mer rystet som videre utgjør at de får større kraft i medvirkningen. Dette viser en veldig positiv men også en negativ side. Det er veldig bra at planadministrasjonen og politikerne mener at SUB er så kompetente at der gir mer kraft i medvirkningen, men samtidig er det som en av politikerne sier, vi glemmer de aller minste. Slik det er satt opp nå i kommunen er det representanter fra barneskoler og ungdomskoler som inviteres til BUBS. Barneskoler deles ofte inn i småskoletrinnet som er elever fra 1-4 og mellomtrinnet som er fra 5-7. Det er ikke definert noen maks eller minimums aldersgrense, men etter å ha sett opptaket fra det årlige møte BUBS har, antas det at er det mellomtrinnet som blir invitert og ikke de yngste. Vi vet jo barnerepresentanten er de yngste barnas talsperson, men som vi har diskutert tidligere under reguleringsplaner, så vet vi aldri hva barn og unge ønsker. Funnene viser at barnerepresentanten som taler barn og unges sak, stort sett henviser seg til de ansatte for å tilegne seg kunnskap om hva de aller minste har behov for. Hvis man skal henvende seg til de ansatte eller personalet så forutsetter det at de kjenner barna godt ved at de enten spør de, eller observere deres oppførsel. Hvis ikke vil det oppstå flere saker som ny barnehage illustrerer. Det mangler derfor en god metode som inkluderer også de minste. Det er uansett forståelig hvorfor barnerepresentanten henviser seg til personalet. Når man arbeider som barnerepresentant har man en 20 % stilling i kommunen, og det forutsetter det at man ikke har mye tid og ressurser. Som jeg nevner tidlig i oppgaven så er det ikke lovpålagt lengre for kommunen å ha en barnerepresentant, men kommunen har likevel valgt å fortsette med det.

Det tales mye positivt med SUB som høringsorgan for barn og unge. Men det er en viktig utfordring flere biter seg merke i. Og det er mengden planer som SUB skal behandle. Og da er vi igjen inne på reguleringsplaner. Slik det er nå, så er det koordinatoren til SUB som siler ut hvilke saker som kan være interessante og som berører barn og unge. Som nevnt i analysen forsøkte de å etablere en postkasse hvor SUB gikk gjennom alle sakene selv, men viste seg å bli for mye arbeid i en ellers travel hverdag. En av informantene fra SUB understreker at det fint at de voksne bare kan brette opp armene og velge ut noen saker. Dette er for å slippe å svømme i et hav med saker og prøve å finne noe aktuelt, samtidig som det kan fort bli kjedelig og ta mye tid. Videre forklarer planadministrasjonen at det er helt umulig for en person å holde oversikt

over alle sakene i Sandnes kommune, og spesielt på reguleringsplaner som gjelder enkeltområder. Som en av SUB informantene forteller er at deres koordinatore noen ganger måtte fange opp saker fra media, noe som ikke er et bra sunnhetstegn. Som det foreslås, ville det vært mye bedre dersom saken ble tilsendt når de lå til behandling, i stedet for å måtte klage over en avgjørelse etter at den allerede har blitt fattet. Derfor er det ønskelig å få et bedre system på akkurat dette, der det videre foreslås at hver saksbehandler tar et ansvar å ta kontakt med SUB dersom de mener det er nødvendig. Dette er en idé som kan fungere godt dersom man får til en god rutine på det. Problemet er at hvis man som saksbehandler glemmer, eller vurderer det som «ikke aktuelt for SUB» så kan SUB miste sin mulighet til å medvirke tidlig i en planprosess.

En annen utfordring er selve utformingen av plankartene. I dag er det mye informasjon som skal inn i et plankart og det krever en viss kompetanse for å forstå alle detaljene. Dette påpekte av en politikerne med at det faktisk er vanskelig for oss voksne også å lese et plankart, som det også er for barn og unge. Å bruke 3D-kart hadde vært en god mulighet for å forenkle denne lesbarheten, som igjen utgjør at man er mer rystet til å uttale seg. Ulempen med å bruke 3D-kart er at det koster mer og tar mer tid å produsere. Samtidig er et plankart stadig i endring, som igjen vil føre til at et 3D-kart ikke kan produseres effektivt.

I rapporten «*virker medvirkning virkelig?*» (Wøhni 2007) understrekes det at man må være forberedt på at medvirkning forplikter. Dette er noe planleggerne må ha i minne hele tiden. For om de velger å benytte eller ikke benytte seg av bidragene fra medvirkningsopplegget bør man alltid gi tilbakemelding på innspillene eller arbeidet som ble lagt ned. Man bør informere om hvilke bidrag som er tatt med, ikke tatt med og eventuelt hvorfor. Dette er etter min mening en viktig forutsetning for at medvirkningen skal ha en effekt, hvis ikke kan det gi en motsatt effekt. Med andre ord vil barn og unge miste interessen, og som en av SUB informantene påpeker også; Å føle seg hørt, er en viktig forutsetning for at barn og unge skal føle seg verdsatt.

Figur 28. // Kartlesing. (Ordnance Survey u.å.)

OPPLÆRING OG KOMPETANSE

Litt tilbake til at politikerne og administrasjonen mener at SUB er mer rystet til å få mer kraft i medvirkningen. Som medlem i SUB får man en unik erfaring samt en god opplæring i den perioden man sitter i formannskapet. SUB har selv uttalt til kommunen gjennom fremtidsverkstedet at de ønsker å implementere opplæring i lokaldemokratiet i skoleundervisningen. De mente selv at det nasjonale nivået ble dekket på skolene, men det lokale ville de vite mer om. På den måten vil flere ungdommer være mer rystet til å påvirke lokalsamfunnet. I en tidligere masteroppgave ble det diskutert at det er nok flere ungdommer som ikke er klar over hvilke rettigheter loven gir dem (Jørgensen 2013). Det samme gjelder nok tilbudene kommunen gir også. Dette fremkommer i analysen det kommunen synes det er vanskelig å holde kontakten med skolene og rekruttere nye medlemmer til SUB og få de til å stille til valg. Det skyldes trolig for lite informasjon, da en av SUB informantene understreker at hvis man får invitasjon til noe, så stiller de.

En god mulighet for Sandnes kommune er å implementere lokaldemokrati i samfunnstimene. Men samtidig arbeide mer med å bygge opp en større opplæringskompetanse. En god mulighet er å etablere et barnepolitiker-opplæringsprogram, som er tilnærmet lik det ordinære politiker-opplæringsprogrammet. På denne måten løser man problemet hvor SUB blir mer benyttet i medvirkningen ved å utdanne flere barn og unge til demokratiske borgere.

Figur 29. // Barn leser. (Framesdirect 2013)

I en masteroppgave av Henriksen (2014) stilles det et avsluttende spørsmål; «Kan vi få for mye demokrati for barn og unge?» (Henriksen 2014 s. 76). Som det fremkommer i analysen, har barn og unge en travel hverdag med både skole og andre fritidsaktiviteter. Som FNs barnekonvensjon artikkel 3 er det nedfelt at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn. Men er det barnets beste å legge til rette for at barn og unge skal kunne bli involvert i alt kommunen tar seg til? For hvor mye bør man belaste barns hverdag med møtevirksomheter som egentlig er ment for voksne? Dette er en diskusjon jeg ikke skal gå så mye nærmere på. Men det er et interessant spørsmål å tenke over når man tilrettelegger for å involvere barn og unge i den kommunale planleggingen. Man må finne en balanse der involveringen fører til økt engasjement. Å bli involvert skal være frivillig, der barn og unge selv kjenner at de får utbytte av å bli involvert.

AVSLUTNING

Målet med oppgaven har vært å belyse barn og unges involvering og innflytelse i den kommunale planprosessen i Sandnes kommune. Med dette utgangspunkt skal vi i dette kapittelet summere opp og komme frem til en konklusjon. Har Sandnes kommune klart å involvere barn og unge i planleggingen? Og har barn og unge i realiteten innflytelse i den kommunale planleggingen?

Oppsummert reiser temaet for min oppgave flere interessante funn. Først og fremst ser vi at kommunen er flink til å involvere barn og unge i kommuneplanleggingen gjennom tilretteleggelse av fremtidsverksted. Gjennom samfunnsdelen av kommuneplanen er barn og unges stemmer fra fremtidsverkstedet nedfelt i et eget kapittel. Dette indikerer i stor grad at barn og unge har innflytelse på planen. Videre diskuteres det at kommunen finner det utfordrende å utarbeide en kommuneplan som fungerer som et styringsdokument i den videre planleggingen. Det synes at utfordringen er å få en reell medvirkning i den videre planleggingen. Det vil si reguleringsplaner og detaljplaner. Ny stadion-saken og ny barnehage-saken illustrer godt hvordan barn og unges stemmer ikke kommer godt nok frem. Det synes at jo mer håndfast planen er, jo svakere blir stemmene.

I rapporten til Hansen et al. (2015), forklarer flere aktører at de finner det utfordrende å bidra konstruktivt. Når planforslaget har gått gjennom offentlig ettersyn/høring, har planen allerede vært gjennom en omfattende prosess med kommunen. Derfor oppfattes det av flere at planen fremstilles som et ferdigstilt produkt. Dermed kommer det frem i rapporten at flere lokale mener at det er viktig med tidlig medvirkning, slik at den ikke bare blir symbolsk. Men når vi snakker om tidlig medvirkning innenfor lovens minstekrav, så er det annonsering av planen i minst en avis samt sosiale medier. I Hanssen et al. (2015) sier spørreundersøkelsen at 82 % av lokale organisasjoner i Oslo oppga at annonsering ikke fungerte som tilstrekkelig invitasjon til medvirkning. Bakgrunnen for dette i henhold til utvalget er at man ikke alltid leser den lokale avisen, og ikke alltid har kapasitet til å lete gjennom kommunens nettside til enhver tid. SUB sin koordinator opplever samme problem. Det trengs en løsning på hvordan man enkelt kan få en invitasjon til en tidlig medvirkning når en plan annonseres. Man må finne en metode som gir barn og unge en enklere mulighet til å delta og aktivt påvirke viktige avgjørelser i planleggingen. Som nevnt i diskusjonen er barnetråkk en fin metode som kan fungere bra dersom kommunen prioriterer å oppdatere denne oftere. Når den ikke er oppdatert på 10 år, kan ikke informasjonen som ligger der etter min mening, anses som reell medvirkning. Dersom kommunen får til en kontinuerlig oppdatering vil planleggerne og politikerne alltid ha et oppdatert

kartgrunnlag når et nytt område skal planlegges og man vil aldri tvile på dens validitet.

Som analysen viser er det mer informasjon og bedre kommunikasjon som er kommunens store utfordring. Det indikerer at det er flere områder kommunen virkelig kan jobbe mer med og bli bedre på. Det er spesielt seks punkter som er særlig viktige; Den første er å oppdatere barnetråkkregisteret som nevnt. På den måten vil man alltid kunne stole på informasjonen som ligger i grunnkartet. For det andre så kommer det frem at kommunen burde bli flinkere til å gi ut mer informasjon til skolene og barnehagene om hva som skjer i deres nærområde. Gjerne ved å ta direkte kontakt og fortelle at «nå skjer det noe i ditt nærområde, planen ligger her, så følg litt med». På den måte vil lokale alltid være informert som igjen utgjør et bedre utgangspunkt for å involvere seg og vise engasjement.

For det tredje, forteller informantene fra SUB, at det er krevende og tungt å lese saksdokumenter. Å sende ned saksbehandlere til SUB for å fortelle om de aktuelle sakene vil også bidra til mer informasjon og en bedre forståelse for hva saken handler om. Dette vil videre gi de et mye bedre grunnlag til å uttale seg videre i saken. Som informantene forteller, så er dette allerede noe kommunen har startet med. Men det forutsetter at man som saksbehandler setter av tid i arbeidstiden til dette, og det er ikke alltid man får mulighet til å presentere sakene så ofte man kanskje ønsker. SUB informantene understreker hvor mye de satte pris på denne ordningen og mener dette er noe som høyest bør prioriteres.

I denne sammenheng kommer mengden plansaker også frem. Kommunen må finne en bedre metode for å få frem hvilke planer som er til behandling og hvilke planer SUB burde uttale seg i. Det argumenteres en løsning om at enhver saksbehandler sørger for å ta kontakt med SUB dersom de mener saken angår dem. Dette er noe som kan fungere, men kan fort gi feilkilder ved at saksbehandler glemmer å gi beskjed eller vurderer saken som «ikke aktuell for SUB». Dette kan i verstefall utgjør at SUB ikke får medvirke tidlig i en planprosess, som igjen gjør det vanskeligere å få sin stemme frem på et senere tidspunkt, slik som ny stadion-saken illustrerer. Dersom denne metoden hadde fungert, hadde det hjulpet koordinatoren til SUB med å slippe å lete seg gjennom aktuelle saker som skal behandles av SUB.

For det femte er det en viktig forutsetning at kommunen må bli flinkere på å gi ut mer informasjon og tilbakemeldinger på hvordan innspillene til barn og unge blir tatt med i den videre planleggingen. Og dette uavhengig av om innspillene blir brukt eller ikke. På denne måten mener SUB informantene at

VEIEN VIDERE

engasjementet økes, og man føler man blir hørt og ikke minst verdsatt. Hvis man unngår oppfølging blir prosessen symbolsk deltagelse, noe som kan føre til at barn og unges engasjement svekkes og i verstefall kan det føre til at de mister tilliten til de voksne.

Det siste punktet er et ønske fra SUB-medlemmene. Det fremkom på forrige fremtidsverksted at de ønsket å lære mer om lokaldemokratiet. Det er kommet et forslag om å implementere læren om lokaldemokrati i skoleundervisningen. På denne måten vil flere barn og unge bli mer rystet til å kunne medvirke planer som angår dem.

Det er med andre ord mye kommunen kan bli bedre på. For å få til dette, må kommunen være villig til å sette av tid og kapasitet til å utarbeide gode metoder som kan løse utfordringene deres. Metodene må testes over en periode for at man skal videre kunne se om den gir en positiv virkning. Forslagene som beskrevet i denne oppgaven har en god forutsetning for å fungere, men det er også store sjanser for at de ikke gjør det også. Det er gjennom prøving og feiling man kommer frem til de beste metodene som igjen utgjør et bedre medvirkningsgrunnlag og et større engasjement som igjen utgjør en større sjanse for innflytelse.

Selv om kommunen har flere forbedringsområder, skal vi likevel kunne svare på følgende spørsmål; har Sandnes kommune klart å involvere barn og unge i planleggingen? Ja, i kommuneplanen blir barn og unge involvert i stor grad gjennom fremtidsverkstedet. Dette resulterer også i stor grad innflytelse til kommuneplanen der kapittelet om barn og unges stemmer blir synliggjort. Men i den videre planleggingen har kommunen mye mer å jobbe med for å få til en reell medvirkning. Så lenge kommuneplanen ikke blir brukt som et styringsdokument videre av kommunale og private aktører, samt at man ikke har noen god metode for å invitere til å medvirke med unntak av lovens minstekrav, kan man ikke si sikkert at innbyggerne får innflytelse i den videre planleggingen.

Temaet reiser et grunnlag for videre drøftelse. Et interessant synspunkt ville vært å se nærmere på kommunens forhold til private aktører. Tidligere forskning forteller at 90 % av alle reguleringsplaner utarbeides av private aktører, og at 67 % av alle planansvarlige i kommunene svarte at forslagstiller vanligvis ikke legger til rette for medvirkning utover lovens minstekrav. Vi har sett at dette gjelder også for Sandnes kommune, der vi har kommet frem til barn og unges medvirkningsmuligheter i reguleringsplaner er lav. Dette forholdet hadde vært interessant å gå nærmere inn på, mer man foretar seg intervjuer med private utbyggere og får deres erfaringer og synspunkter på temaet. Hva er deres tanker om barn og unges involvering og innflytelse i plansaker?

Som nevnt i oppgavens avgrensning, var flere informanter fra Sandnes kommune interessert i om oppgaven tar for seg en sammenligning av to kommuner. Det uttrykkes hvor interessant det ville vært å se hvordan andre kommuner jobber med dette temaet, slik at man kan dele erfaringer og gjerne lære av hverandre. Dette gir et godt utgangspunkt for en videreføring til en ny masteroppgave.

I drøftelsen bringes det opp ett spørsmål om det kan bli for mye demokrati for barn og unge. Dette spørsmålet legger et fint utgangspunkt å gå nærmere inn på. Eva-plan jobber systematisk for å komme frem til et svar og kartlegge dette spørsmålet i sin rapport. Forhåpentligvis vil denne gi et entydig svar som kan understøtte denne utfordringen Sandnes kommune opplever.

LITTERATURLISTE

- Andersen, Ø. (2016). *Hegemoni*. Store Norske Leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/hegemoni> (lest 20. April).
- Arnstein, S. P. (1969). *A Ladder of Citizen Participation*. Tilgjengelig fra: <http://lithgow-schmidt.dk/sherry-arnstein/ladder-of-citizen-participation.html> (lest 25. November).
- Bae, B., Eide, B. J., Winger, N. & Kristoffersen, A.-E. (2006). *Temahefte: Om barns medvirkning*: Kunnskapsdepartementet. S. 1-80
- Bakken, I. (2010). Tema nr. 9: Medvirkning. S. 1-8.
- Barne- og familiedepartementet. (1989). *FNs konvensjon om barns rettigheter*. Barne- og familiedepartementet: FNs generalforsamling. S. 1-60
- Barne- og familiedepartementet. (1999). *Barnerepresentantens faktaperm*. familiedepartementet, B.-o. Oslo. S. 1-121
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2009). *Ungdoms fritidsmiljø, ungdom, demokratisk deltagelse og innflytelse*. Barne- og likestillingsdepartementet. Oslo. S. 1-126
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2011). VEILEDER I ARBEIDET MED UNGDOMSRÅD- En håndbok for sekretærer og koordinatører. S. 1-61.
- Barneombudet (u.å.). *FNs barnekomite*. Tilgjengelig fra: <http://barneombudet.no/dine-rettigheter/barne-konvensjonen/fns-barnekomite/> (lest 18. Januar).
- Blaker Strand, V. (2015). *Barnets beste*. Universitetet i Oslo: Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: https://snl.no/Barnets_beste (lest 19. Januar).
- Bluestone. (u.å.). *Autumn*. Tilgjengelig fra: <http://www.bluestonewales.com/breaks-holidays/autumn> (lest 02. Mai).
- Bratberg, T. T. V. (1995). *Bygningsloven 150 år: 1845-1995 : lovens opprinnelse og utvikling*. Steinkjer: Kommunal- og arbeidsdepartementet i samarbeid med Forvaltningsmuseet i Steinkjer. 33 s. ill.
- Cappelen damm. (u.å.) *Delta! Kapittel 9: Samfunnsfaglig metode*. S. 1-11
- Christensen, U. (2006). *Få tak i barns perspektiv*. Norges forskningsråd. Tilgjengelig fra: <http://www.forskningsradet.no/servlet/Satellite?c=Nyhet&pagename=vfo%2FHovedsidemal&cid=1224698396601&p=1222932203460> (lest 03. Mai).
- Framesdirect. (2013). *Reading and vision in Children*. Tilgjengelig fra: <http://blog.framesdirect.com/reading-vision-children/> (lest 02. Mai).
- Fretheim, T. & Norge Forbruker- og administrasjonsdepartementet. (1989). *Barn på dagsordenen : ti år siden Barneåret*. Oslo: Forbruker- og administrasjonsdepartementet.
- Fundraising Good Times. (2011). *Is Your Board Engaged?* Tilgjengelig fra: <https://fundraisinggoodtimes.com/2011/10/> (lest 02. Mai).
- Futcher, C. (2010). *A group of diverse children reading a book*. Tilgjengelig fra: <https://www.flickr.com/photos/chrisfutcher/4630385005> (lest 06. April).
- Førli Aas, C. (2004). *Mislykket ungdomsmodell*. NRK.
- Grimnes, G. (2007). *Ungdomsråd – et godt tiltak for deltagelse og innflytelse i lokaldemokratiet? - En studie av kommunalt initierte ungdomsråd i to kommuner*. Tromsø: Universitetet i Tromsø, Det samfunnsvitenskapelige fakultet. S. 1-77
- Hammarqvist, K. & Stenbråten, I. (2009). *Bybarna i forskning og planlegging: En kunnskapsoversikt fra 1970- og 80-tallet*. Oslo: Norsk Forum. S. 1-27
- Hanssen, G. S., Hofstad, H. & Saglie, I.-L. (2015). *Kompakt byutvikling : muligheter og utfordringer*. Oslo: Universitetsforl.
- Hart, R. (1992). *Children's Participation: From tokenism to citizenship*. UNICEF: 1-41.
- Henriksen, S. G. (2014). *Barn og unges medvirkning i planprosesser gjennom Ungdomsråd - en kvalitativ casestudie av to norske kommuner*. Ås: Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Institutt for Landskapsplanlegging.
- Høgskolen i Oslo og Akershus. (2014). *Evaluering av plan- og bygningsloven (EVAPLAN 2008)*: HIOA. Tilgjengelig fra: <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivs-forskning/NIBR/Prosjekter/Evaluering-av-plan-og-bygningsloven-EVAPLAN-2008> (lest 09. Mars).
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2010). *Mal for intervjuguide, individuelt intervju*. Tilgjengelig fra: <https://www.tolkeportalen.no/no/brukerundersokelser/Verktoy/Eksempeldel-2/> (lest 21. Februar).
- Johannessen, A., Tufte, P.-A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*: Abstrakt.
- Jørgensen, L. Y.-M. (2013). *Ungdom og medvirkning i stedsutviklingsprosesser*. Vadsø: Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Institutt for landskapsplanlegging. S. 1- 167
- Knudtson, L. & Tjerbo, T. (2009). *De unge stemmene: Innflytelsesorgan for barn og unge i kommuner og fylker.*, 2009:34 Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning. S. 1-280
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (u.å.). *Planlegging etter plan og bygningsloven*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan--og-bygningsloven/plan/id1317/> (lest 30. Mars).
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (1989). *Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging*. moderniseringsdepartementet, K.-o.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2009). *Universell utforming og planlegging etter plan- og bygningeloven*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/temaveileder-universell-utforming-og-pla/id557913/> (lest 13. Februar).
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2014). *Medvirkning i planlegging*. moderniseringsdepartementet, K.-o. S. 1-48
- Landsverk Hagen, A., Andersen, B., Brattbakk, I., E. Asvher, B. & Dahlgren, K. (2016). *Ungdomstråkk; Ungdoms bruk av uterom, parker og plasser - forprosjekt*. Arbeidsforsningsinstituttet, Høgskolen i Oslo og Akershus: S. 1-51.
- Larsen, M. Ø. (u.å.). *Hemsedal kommune; Barn og unges representant*. Tilgjengelig fra: <http://www.hemsedal.kommune.no/plan--regulering/barn-og-unges-representant/> (lest 25. April).
- Malterud, K. (2002). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning-forutsetninger, muligheter og begrensninger*: Tidsskriftet Den Norske Legeforening. Tilgjengelig fra: <http://tidsskriftet.no/2002/10/tema-forskningsmetoder/kvalitative-metoder-i-medisinsk-forskning-forutsetninger-muligheter> (lest 01. April).
- Marmelad. (2007). *Autogenerated locator map of norwegian county as named in filename*. Tilgjengelig fra: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Norway_Counties_Rogaland_Position.svg (lest 20. Mars).
- Menneskerettsloven. (1999). *Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett* Justis- og beredskapsdepartementet.
- Miljøverndepartementet. (2008). *Rundskriv T-2/08: Om barn og planlegging*. Oslo. S. 1-39
- Miljøverndepartementet. (2012). *T-1513 - Barn og unge og planlegging etter plan- og bygningsloven*. Regjeringen. S. 1-28
- Mouffe, C. (2013). *Interview with Chantal Mouffe*. S. 130-146.
- Norsk design- og arkitektursenter. (2014). *Med rett til å synes*. Tilgjengelig fra: <http://doga.no/nyhet/med-rett-til-%C3%A5-synes> (lest 13. Januar).
- Norsk Forum. (2010). *Veileder: Barnetråkk, registrering av barn og unges arealbruk*. Miljøverndepartementet, K., Barne- og likestillingsdepartementet, Helsedirektoratet, Bergen kommune, Oslo kommune, Husbanken. S. 1-48

- NOU 2011: 20. (2011). *Ungdom, makt og medvirkning*. likestillingsdepartementet, b. o. S. 1-124
- NOU. (1995:26). *Barneombud og barndom i Norge*. familiedepartementet, B.-o. Oslo: Statens Forvaltningstjeneste. S. 1-256
- Nærland, E. Ø. (2016). *Hva mener du om Nye Sandnes stadion?* Stavanger Aftenblad.
- Ohren, P. K. E. (2016). *Sunne kommuner—hva er oppskriften?* Elverum: Høgskolen i Hedemark. S. 1-112
- Olsen, J. T. (2016). *Ja til nye Sandnes stadion*. Stavanger Aftenblad.
- Olsen, J. T. (2017). *Undgommen vil ikke ha nytt stadion i Sandnes*. Stavanger Aftenblad.
- Ordnance Survey. (u.å.). *#GetOutside; National map reading week*. Tilgjengelig fra: <https://www.ordnancesurvey.co.uk/getoutside/guides/map-reading-week/> (lest 02. Mai).
- Ot.prp. nr. 32 (2007-2008). (2008). *Om lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen)*. Miljøverndepartementet. Oslo. S. 1-292
- PBL. (1985). *Plan- og bygningslov*. Miljøverndepartementet.
- Plan og bygningsloven. (2008). *Lov om planlegging og byggesaksbehandling*. Miljøverndepartementet.
- Pløger, J. (2004). *Strife: Urban planning and agonism*. Planning theory: S. 71-92.
- Rundskriv Q-27. (2006b). *Deltagels og innflytelse fra barn og ungdom - informasjon og veiledning for arbeidet i kommunene*. Likestillingsdepartementet, D. k. b.-o. S. 1-22
- Røe, P. G. (2004). *Fremveksten av den moderne byplanleggingen*. I: Oslo, U. i. (red.). Oslo. Tilgjengelig fra: https://www.google.no/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKewjWjKSZ97LTAhUDiywKHxbC4cQFggjMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.uio.no%2Fstudier%2Femer%2Fsv%2Fiss%2FSGO3100%2Fh04%2FByplanlegging.ppt&usg=AFQjCNF9vU9UjNND0BKluwANn_k11852_5g&sig2=dM4HnXfqMy904SwTypd_Bw (lest 20. April).
- Samfunnsplan og kommunikasjon. (2016). *Sandnes i tall. Sandnes: Sandnes kommune*. Tilgjengelig fra: <https://www.sandnes.kommune.no/Globalmeny/om-kommunen/Om-Sandnes/Sandnes-i-tall/> (lest 06. Januar).
- Sandnes 2160. (2010). *Billedkavalkade 2160*. Tilgjengelig fra: <http://2160.destinet.no/billedkavalkade-2160/> (lest 20. Mars).
- Sandnes kommune. (2010). *Sandnes Sunn By*. Tilgjengelig fra: <http://www.sunnby.no/om-sunn-by/> (lest 19. januar).
- Sandnes kommune. (2011). *Fra ladested til sykkelby*. Sandnes. Tilgjengelig fra: <https://www.sandnes.kommune.no/Globalmeny/om-kommunen/Om-Sandnes/Fra-ladested-til-sykelby/> (lest 26. Januar).
- Sandnes kommune. (2014). *Sandnes unge bystyre*. Sandnes. Tilgjengelig fra: <https://www.sandnes.kommune.no/Globalmeny/om-kommunen/Administrasjonen/Kultur-og-byutvikling/Kultur-og-fritid/Barn--unge/BUBS/Sandnes-unge-bystyre/> (lest 26. Januar).
- Sandnes kommune. (2015a). *Kommuneplan for Sandnes kommune 2015-2030 - Samfunnsdel*. kommune, S. Sandnes. S. 1-80
- Sandnes kommune. (2015b). *Om barnas by*. Sandnes. Tilgjengelig fra: <https://www.sandnes.kommune.no/Globalmeny/om-kommunen/Administrasjonen/Kultur-og-byutvikling/Kultur-og-fritid/Kulturarrangement/Barnas-By1/Om-barnas-by/> (lest 26. Januar).
- Sandnes kommune. (2015c). *Om Sandnes - i sentrum for fremtiden*. Tilgjengelig fra: <https://www.sandnes.kommune.no/Globalmeny/om-kommunen/Om-Sandnes/> (lest 10. Januar).
- Simonsen, T. M. (u.å.). *Brev og kort: Prospektkort fra Sandnes fra mellomkrigstiden*. Tilgjengelig fra: <http://www.norestraen-sandnes.info/brev-kort.php> (lest 20. Mars).
- Soria-Moria erlæringen. (2005). *Plattform for regjeringssamarbeidet mellom Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet*. Soria Moria. S. 1-73
- St. meld. nr. 39. (2001-2002). *Oppvekst- og levekår for barn og ungdom i Norge*. familiedepartementet, D. k. b.-o. S. 1-240
- St.meld. nr. 44 (1985-1986). (1985). *FN's Internasjonale Ungdomsår 1985*. vitenskapsdepartementet, K.-o. S. 1-61
- St.meld. nr. 76 (1971-72). (1971-72). *Om boligspørsmål*. arbeidsdepartementet, K.-o. Oslo. S. 1-395
- Svangtun, K. (2015). *Fremtidsveksted; oppsummering av innspill fra fremtidsveksted med unge 27*. november 2015. S. 1-50.
- Søby, J. H. (2006). *Kart som viser Sandnes plassering innen Rogaland*. Tilgjengelig fra: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:NO_1102_Sandnes.svg (lest 20. Mars).
- t-1492. (2012). *Kommunplanprosessen - samfunnsdelen - handlingsdelen*. Miljøverndepartementet. S. 1-40
- Teige, K. H. (2005). *Unge medborgere? En kvalitativ analyse av demokratisk opplæring, medborgerskap og politisk engasjement hos medlemmer i norske ungdomsråd*. Trondheim: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Institutt for statsvitenskap og sosiologi.
- Tewdwr-Jones, m. & Allmendinger, P. (1998). *Deconstructing communicative rationality: a critique of Habermasian collaborative planning 1975-1989*.
- Unicef Norge. (2013). *Om Unicef - barneår og barnerettigheter*. Tilgjengelig fra: <https://www.unicef.no/om-unicef/unicefs-historie> (lest 10. januar).
- Urban Hub. (u.å.). *When kids put on their urban planner hats - Cities are better for everyone*. Tilgjengelig fra: <http://www.urban-hub.com/ideas/when-children-design-cities/> (lest 02. Mai).
- Vest foto & forlag (u.å.). *Fotografer; Ida Kristin Vollum og Tove Virata Bråthen*. Tilgjengelig fra: <http://photonordsjovegen.no/bilder/sandnes/> (lest 20. Mars).
- Vestby, G. M. (2009). *Ungdom, IKT og lokaldemokrati?* S. 1-45.
- Vestby, G. M. & Ruud, M. E. (2012). *Ungdom og lokal samfunnsutvikling. Hvordan involveres ungdom på fylkeskommunalt nivå?* Norsk institutt for by- og regionforskning. S. 1-112.
- Wehn Hegnes, A. & Lilledahl, G. (2000). *Kvalitativ metode*. Universitetet i Oslo: UiO. Tilgjengelig fra: <http://www.giaever.com/sosiologi/KM.htm> (lest 04. April).
- Wøhni, A. (2007). *Evaluering av planmedvirkning i storbyene; Virker medvirkning virkelig?* Sandvika. S. 1-75

FIGURLISTE

INNLEDNING

- S. 11 "Figur 1. // Langgata i Sandnes. (Sandnes kommune 2015a)"
S. 15 "Figur 2. // Barn leser. Foto: Christopher Futcher. (Futcher 2010)"

MEDVIRKNING I HISTORISK PERSPEKTIV

- S. 17 "Figur 3. // Sandnes 150 år. Foto: John Sirevåg. (Sandnes 2160 2010)"
S. 20 "Figur 4. // Sandnes gjennom 100 år Foto: J.S. Jonassen. (Sandnes 2160 2010)"
S. 22 "Figur 5. // Sandnes fra mellomkrigstiden, Foto: Ingva Dahle. (Simonsen u.å.)"

TEORETISK TILNÆRMING

- S. 23 "Figur 6. // Oversiktsbilde over Sandnes sentrum. (Sandnes kommune 2015a)"
S. 27 "Figur 7. // Arnstein`s Ladder of Participation. (Arnstein 1969)"
S. 27 "Figur 8. // Roger Hart`s Ladder of Children`s Partisipation (Hart 1992)"
S. 29 "Figur 9. // Medvirkningstrapp (Modifisert versjon etter Hart 1992)"

METODE

- S. 33 "Figur 10. // Barnas By 2016 i Langgata. Foto: Sandnes kommune"

ANALYSE

- S. 41 "Figur 11. // Eurytmi, skulptur. Foto: Ida Kristin Vollum og Tove Virata Bråthen. (Vest foto & forlag)"
S. 43 "Figur 12. // Geografi Rogaland fylke og Sandnes kommune (Marmelad 2007; Sjøby 2006)"
S. 44 "Figur 13. // Utklipp fra Sandnes kommunes samfunnsplan 2015-2030. (Sandnes kommune 2015a)"
S. 45 "Figur 14. // Fremtidsversted 2016. Foto: Anett Haugvaldstad. (Svangtun 2015)"
S. 46 "Figur 15. // Husk! For unge er det viktig at.. Foto Time kommune. (Svangtun 2015)"
S. 47 "Figur 16. // Barn i huske. Foto: Hemsedal kommune. (Larsen u.å.)"
S. 52 "Figur 17. // Sandnesposten Foto: Frode Olsen"
S. 52 "Figur 18. // Foto: Carina Johansen"
S. 53 "Figur 19. // Første spadestikk. Foto: Gjesdal kommune"
S. 54 "Figur 20. // Mye debatt om ny stadion. Illustrasjon: Plank Arkitekter. Hentet fra: Stavanger Aftenblad."
S. 56 "Figur 21. // Engasjerte hender. Googlesøk: Involvering"
S. 59 "Figur 22. // Park på Ruten, Barnas by 2008. Foto: Ragnar Christensen. Hentet fra: NRK"
S. 59 "Figur 23. // Grå parkeringsplass Ruten. Foto: Åsmund Ådnøy. Hentet fra: Stavanger Aftenblad"

DISKUSJON

- S. 63 "Figur 24. // Sirkusparade i langata. Foto: John Sirevåg (Sandnes 2160 2010)"
S. 65 "Figur 25. // Plassering av ulike deltagelsesformer"
S. 67 "Figur 26. // Familietur (Bluestone u.å.)"
S. 68 "Figur 27. // Barn planlegger byen (Urban Hub u.å.)"
S. 70 "Figur 28. // Kartlesing. (Ordnance Survey u.å.)"
S. 71 "Figur 29. // Barn leser. (Framesdirect 2013)"

AVSLUTNING

- S. 73 "Figur 30. // SandnesGauken. Foto: John Sirevåg"

Vedlegg 1 : Godkjenning fra NSD
Vedlegg 2 : Samtykkeerklæring/informasjonskriv
Vedlegg 3 : Intervjuguide

Gro Sandkjær Hanssen
Institutt for landskapsplanlegging Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

1430 ÅS

Vår dato: 27.01.2017

Vår ref: 51794 / 3 / ASF

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 24.12.2016. Meldingen gjelder prosjektet:

<i>51794</i>	<i>Barn og planlegging i Sandnes kommune</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Gro Sandkjær Hanssen</i>
<i>Student</i>	<i>Linn Bringeland</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 15.05.2017, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti Haugstvedt

Amalie Statland Fantoft

Kontaktperson: Amalie Statland Fantoft tlf: 55 58 36 41

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Vedlegg 2: Samtykkeerklæring/Informasjonsskriv

Barn og planlegging- Sandnes Kommune

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

Bakgrunn og formål:

Dette er en masteroppgave innen by og regionalplanlegging ved ILP på Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Masteroppgaven vil ta for seg hvordan Sandnes kommune legger til rette for barn og unge i planleggingen. Med det utgangspunktet har jeg utarbeidet en foreløpig problemstilling:

Hvordan er barn og unge involvert i planleggingen i Sandnes kommune? Og hvilken innflytelse har de?

Med dette vil jeg videre finne ut hvordan medvirkning for barn og unge blir tilrettelagt i kommunen ved å se nærmere på hvordan det er organisert, hvem er det som arbeidet med dette feltet og hvordan de arbeider. I den forbindelse ønsker jeg et intervju med deg, for å kunne tilegne meg informasjon og for å kunne svare på problemstillingen.

Studien vil bidra inn i forskningsprosjektet EVAPLAN, som ledes av Gro Sandskjær Hanssen ved NIBR. Hun er også min veileder i denne oppgaven.

Hva innebærer deltagelse i studien?

Som deltager i studien, vil jeg på forhånd forberedt noen spørsmål som jeg vil deltageren skal svare på så godt det lar seg gjøre. Under intervjurunden vil jeg forta et lydopptak for at det ikke skal oppstå noen misforståelser av det som blir sagt og jeg kommer gjerne til å notere meg litt underveis.

Hvis den som deltar er under 18 år, er det mulighet for foresatte til å se eller få tilsendt spørreskjemaet/ intervjuguiden både i forkant og i etterkant av intervjuet.

Hvis den som deltar har en arbeidstittel som gjør det vanskelig for meg å anonymisere, vil jeg på forhånd spørre om samtykke om å få bruke kommunenavnet og arbeidstittel. Dersom deltageren mener dette kan avsløre hvem personen er og ikke ønsker dette, vil jeg ta hensyn til dette så langt det lar seg gjøre.

Spørsmålene vil omhandle deres erfaringer og kunnskaper rundt barn og unges involvering innen planlegging i Sandnes kommune. Intervjuguide kan ettersendes ved forespørsel.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt av meg som student og min veileder. Kommunens navn, samt stilling vil være synlig i oppgaven, men navn vil ikke være synlig i skriftlig materiale. På bakgrunn av det vil opplysningene anonymiseres så langt det lar seg gjøre samt at lydopptakene slettes etter prosjektet er avsluttet.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 15.05.2017.

Frivillig deltagelse:

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert. Jeg håper du har lyst å delta i intervjuet. For å delta må du skrive under på denne samtykke-erklæringen. Er du under 18 år,

må en av dine foresatte skrive under. Tidsrommet for intervjuer, vil forekomme i mars måned, der tid og dato avtales dersom du ønsker å delta.

Dersom du ønsker å delta eller har andre spørsmål til studien, ta kontakt med;
Linn Bringeland
Mail: linnbringeland@gmail.com
Tlf: 92420608

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD- Norsk senter for forskningsdata AS.

Med vennlig hilsen
Linn Bringeland

Samtykkeerklæringen om at jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta

Signatur av prosjektdeltager, dato

(Signatur hvis du er under 18 år).....

(Foresattes).....

Vedlegg 3: Intervjuguide

Løs prat (ca. 5min)

Informasjon (ca. 5-10min)

Dette er en masteroppgave innen by og regionalplanlegging ved ILP på Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Den er i samarbeid med Gro Sandskjær Hanssen`s prosjekt EVAPLAN ved NIBR som også er min veileder i denne oppgaven. Masteroppgaven vil ta for seg Sandnes kommune der jeg skal undersøke hvordan kommunen legger til rette for barn og unge i planleggingen. Med det utgangspunktet har utarbeidet en foreløpig problemstilling:

Hvordan er barn og unge involvert i planleggingen i Sandnes kommune? Og hvilken innflytelse har de?

Som deltager i studien, vil jeg på forhånd forberedt noen spørsmål som jeg vil dere skal svare på så godt det lar seg gjøre. Under intervjurunden vil jeg forta et lydopptak for at det ikke skal oppstå noen misforståelser av det som blir sagt og jeg kommer gjerne til å notere meg litt underveis.

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt av meg som student og min veileder. Kommunens navn, samt stilling vil være synlig i oppgaven, men navn vil ikke være synlig i skriftlig materiale. På bakgrunn av det vil opplysningene anonymiseres så langt det lar seg gjøre samt at lydopptakene slettes etter prosjektet er avsluttet.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 15.05.2017.

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Er det noe som er uklart før vi starter, eventuelt om du har noen spørsmål?

Overgangsspørsmål (ca. 15 min)

Fortell litt om ditt arbeid som leder av utvalg for kultur og oppvekst, da spesielt i sammenheng med barn og planlegging.

Nøkkelspørsmål til Politikerne

• Hvordan er din oppfatning om Sandnes kommunes arbeid om å involvere barn og unge innen planlegging? Har kommunen et aktivt medvirkningsverktøy som fungerer? Er det evt noe andre motiver kommunen kan bruke for å utvikle et mer systematisk deltagelsesform syns du?

• Merker du at det er et stort engasjement fra barn og unge når det legges til rette for medvirkning? har det vært stor deltagelse og engasjement? Hvem deltar? Hva er de største utfordringene dere møter i denne sammenheng?

• Hva mener du kan motivere barn og unge til å engasjement og deltagelse?

• Har du noe samarbeid/kontakt med ungdomsrådet eller andre? På hvilken måte? Hvordan syns du ungdomsrådet fungerer i samarbeid med kommunen? Engasjerer de seg mye? Er det vanskelig for å de å få delta/si sin mening i prosjekter?

• Har det vært noen konkrete saker der man ser at hensynet til barn og unge har tapt? Hvis ja, hva veide tyngre da? Og hvilken type sak?

• Du har tidligere arbeidet som arealplanlegger. Hvordan syns barn og unges medvirkning har fungert i den sammenheng? Blir de tatt hensyn til? Får de gjennomslag for eventuelle forslag til plan?

Påvirkning

• Hva slags påvirkning har barn og unges medvirkning og deres deltagelse hatt for deres arbeid? Er det noen spesielle prosjekter der deres deltagelse har fungert bra eller dårlig?

• Er det noen interesseorganisasjoner (f.eks FAU) som har involvert seg (eller protestert) i noen plansaker? Evt. hvilke?

• Er dere blitt mer opptatt av spørsmål knyttet til barn og unge?

• Er det noe du mener kommunen kunne gjort annerledes i forhold til kommunens arbeid sammen med barn og unges medvirkning?

• Alt i alt, har barn og unge i realiteten innflytelse på kommunens politikk, planlegging og tjenestetilbud?

Nøkkelspørsmål til Administrasjonen/planleggere

• Hvordan arbeider kommunen generelt med å involvere barn og unge? Har kommunen et aktivt medvirkningsverktøy? Hvilket? Fungerer det bra? Er det andre motiver kommen kan bruke for å utvikle mer systematiske deltagelsesformer?

• Oppfølgingsspørsmål.. Har dere erfaringer med hvilket verktøy de unge foretrekker, eller syns fungerer bedre/dårlig?

• Oppstår det noen konflikter/utfordringer når man arbeider med barn og unge innen planlegging? Hvilke?

• Jeg har sett kommunen inviterer barn og unge til fremtidsverksted knyttet til kommuneplanen. Hvordan blir deres innspill behandlet videre?

• Sandnes unge bystyret ble også involvert i arbeidsgrupper under planutformingen. Hvordan fungerer denne arbeidsformen? Får de gjennomslag for sine innspill?

Involvering av barn og unge i planleggingen

• Det er ikke lengre lovfestet at kommunen skal ha en «barnas representant» i plansaker. Men skal likevel følges opp. Hvordan føler dere at dette følges opp i kommunen? hva fungerer og hva fungerer ikke?

• Hvordan sikrer du at hensynet til barn og unge ivaretas i plansaker, særlig i arealplanleggingen? Hva legger du vekt på må ivaretas, for eksempel i reguleringsplaner? får du gjennomslag?

• Merker dere at det er et stort engasjement fra barn og unge når dere legger til rette for medvirkning? har det vært stor deltagelse og engasjement? Hvem deltar? (Hva er de største utfordringene dere møter i denne sammenheng?)

• Hva mener du kan motivere barn og unge til å engasjement og deltagelse?

• Hvordan fungerer Sandnes unge bystyre i samarbeid med kommunen? Engasjerer de seg mye? Er det vanskelig for å de å delta/si sin mening i prosjekter?

• Hvordan fungerer barn og unges bystyre i samarbeid med kommunen? Engasjerer de seg mye? Er det vanskelig for de å delta/si sin mening i prosjekter?

• Hva er hovedforskjellen på disse bystyrene?

• Deres kulturavdeling har arrangert «Barnas by», hva er formålet med denne festivalen? Er den knyttet til planlegging på noen måte?

Påvirkning

- Hva slags påvirkning har barn og unges medvirkning og deres deltagelse hatt for deres arbeid? Er det noen spesielle prosjekter der deres deltagelse har fungert bra eller dårlig?
- Er det noen interesseorganisasjoner (f.eks FAU) som har involvert seg (eller protestert) i noen plansaker? Evt. hvilke?
- Er dere blitt mer opptatt av spørsmål knyttet til barn og unge?
- Er det noe du mener kommunen kunne gjort annerledes i forhold til kommunens arbeid sammen med barn og unges medvirkning?
- Er det slik at barn og unges medvirkning kan oppfattes som tidkrevende? Og at man ikke får stort nok utbytte?
- Alt i alt, har barn og unge i realiteten innflytelse på kommunens politikk, planlegging og tjenestetilbud?

Nøkkelspørsmål til Barn og unge

- Fortell litt generelt om arbeidet dere gjør i «Sandnes unge bystyret»? Og gjerne din rolle i formannskapet?
- Hvordan er samarbeidet deres med kommunen? Hva fungerer bra/dårlig? noe som kan bli bedre?
- Deres koordinator/rådgiver; hvordan syns du hans/hennes rolle fungerer i samarbeid med SUB?
- Hvilke aktører i kommunen er det dere forholder dere mest til? Er det noen andre aktører utenfor kommunen dere har kontakt/samarbeidet med?
- Føler dere at dere som unge blir hørt i planleggingssaker i kommunen? Er det noen saker dere virkelig føler at dere har aktivt deltatt i og evt. Fått gjennomslag på deres bidrag? og kanskje noen saker dere ikke har deltatt i det hele?
- Kommunen inviterte dere til å delta i fremtidsverksted i henhold til utarbeidelse til kommuneplanen. Hvordan syns dere det oppleve fungerer?
- Blir dere invitert til å medvirke i reguleringssaker?
- Er det andre former for medvirkningsverktøy dere deltar i? Hvis ja, hva foretrekkes?
- Har deres uttalelser og meninger hatt en eventuell påvirkning i noen prosjekter?
- Hva mener du kan motivere unge til engasjement og deltagelse?
- Hva mener du kommunen kan bli bedre på i fremtiden
- Barnas by arrangeres hvert år. Og første året ble det lagt park på ruten som tilslutt ble en politisk sak. Mener at dette arrangementet kan fungere som en medvirkningsmetode?
- Tidligere snakket vi mye om hvorvidt SUB skulle få velge sakene sine selv. Men at dette opplevdes som for mye å håndtere. Hva mener du er en god løsning på dette? Skal SUB velge selv, eller skal noen selektere ut de viktige sakene?
- Alt i alt, syns du dere i realiteten har innflytelse på kommunens politikk, planlegging og tjenestetilbud?

Avsluttning

Er det noe du vil legge til som vi ikke har diskutert i dag?

Norges miljø- og biovitenskapelig universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway